

Υπουργείο Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης
και Θρησκευμάτων

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο

ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

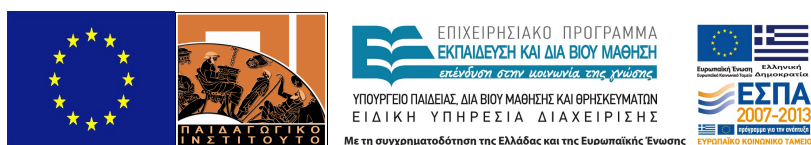
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΣΠΟΥΔΩΝ

στα
ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚ
Α

Δημοτικού
&

Γυμνασίου

Αθήνα 2011

ΕΣΠΑ 2007-13\Ε.Π. Ε&ΔΒΜ\Α.Π. 1-2-3

«ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ (Σχολείο 21^{ου} αιώνα) – Νέο Πρόγραμμα Σπουδών, Οριζόντια Πράξη»

MIS: 295450

Με συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της
Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε. Κ. Τ.)

Το παρόν έργο έχει παραχθεί από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο στο πλαίσιο υλοποίησης της Πράξης «ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ (Σχολείο 21ου αιώνα) – Νέο πρόγραμμα σπουδών, στους Άξονες Προτεραιότητας 1,2,3 – Οριζόντια Πράξη», με κωδικό MIS 295450 και ειδικότερα στο πλαίσιο του Υποέργου 1: **«Εκπόνηση Προγραμμάτων Σπουδών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και οδηγών για τον εκπαιδευτικό «Εργαλεία Διδακτικών Προσεγγίσεων».**

Επιστημονικό Πεδίο:

Θρησκευτικά

Διδακτικό Μαθησιακό Αντικείμενο/Τάξη/επίπεδο εκπαίδευσης:

Θρησκευτικά Γ' - ΣΤ' Δημοτικού, Θρησκευτικά Α' - Γ' Γυμνασίου

Πρόγραμμα Σπουδών στα Θρησκευτικά Δημοτικού Γυμνασίου

Υπεύθυνος Επιστημονικού Πεδίου

Σταύρος Γιαγκάζογλου, Σύμβουλος Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Εμπειρογνώμονες Εκπόνησης του Προγράμματος Σπουδών στα Θρησκευτικά

Άγγελος Βαλλιανάτος, Δρ. Θεολογίας, Σχολικός Σύμβουλος Θεολόγων

Όλγα Γριζοπούλου, Δρ. Θεολογίας

Φώτιος Διαμαντής, Δάσκαλος, MEd & Θεολόγος, MTh

Κωνσταντίνος Ζορμπάς, Δρ. Θεολογίας, Κοινωνιολόγος, καθηγητής Θεολόγος

Παντελεήμων Καλαϊτζίδης, Δρ. Θεολογίας, τ. Πάρεδρος ε.θ. του Π.Ι., καθηγητής Θεολόγος

Δημήτρης Μόσχος, Λέκτορας Θεολογικής Σχολής ΕΚΠΑ

Αθανάσιος Νευροκοπλής, MTh, καθηγητής Θεολόγος

Γιώργος Οικονόμου, Σύμβουλος Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Αντώνης Παναγάκης, Δάσκαλος και Θεολόγος

Γιώργος Παπαδόπουλος, καθηγητής Θεολόγος

Εμμανουήλ Περσελής, Καθηγητής Θεολογικής Σχολής ΕΚΠΑ

Ζωή Πλιάκου, Θεολόγος

Γιώργος Στάθης, τ. Πάρεδρος Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Γιώργος Στριλιγκάς, Σχολικός Σύμβουλος Θεολόγων

Παναγιώτης Ταμβάκης, Δρ. Θεολογίας, Σχολικός Σύμβουλος Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης

Παναγιώτης Υφαντής, Επίκουρος Καθηγητής Θεολογικής Σχολής ΑΠΘ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Α. Πλαίσιο βασικών αρχών και προσανατολισμών στα Θρησκευτικά Δημοτικού και Γυμνασίου

.....	6
1. Συνοπτική ιστορική αναδρομή στην πορεία του μαθήματος των Θρησκευτικών	7
2. Οι νέες απαιτήσεις για τη θρησκευτική εκπαίδευση στο ευρωπαϊκό πλαίσιο του ΜτΘ	10
3. Η μετάβαση στο Νέο Σχολείο ως πλαίσιο οργάνωσης του νέου Προγράμματος Σπουδών για το ΜτΘ	13
3. α. Η γνώση ως μεταφορά και ως ανακάλυψη	13
3. β. Οι μαθητές είναι αυριανοί πολίτες ή δρώντα κοινωνικά πρόσωπα; Εκπαίδευση και ελευθερία	15
3. γ. Ο εκπαιδευτικός χαρακτήρας της θρησκευτικής μάθησης του 21 ^{ου} αιώνα	15
4. Η νέα πρόταση ΠΣ του ΜτΘ	16
4.α. Η σύνθεση των κατευθύνσεων ως προς τον χαρακτήρα του ΠΣ	17
4.β. Η υπογράμμιση της ανθρωποκεντρικής διάστασης	18
4.γ. Γενικοί σκοποί και προσανατολισμοί του ΜτΘ στο νέο ΠΣ	18
4.δ. Προσέγγιση της θρησκευτικής γνώσης στο νέο ΠΣ	20
4.ε. Δομή και διάρθρωση των περιεχομένων του νέου ΠΣ	22
1. ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΚΑΙ ΔΗΜΟΤΙΚΟ – Ο κόσμος της Θρησκείας	22

2. ΓΥΜΝΑΣΙΟ – Θρησκεία και Ιστορία ως έκφραση Πολιτισμού	23
3. ΛΥΚΕΙΟ – Θρησκεία και Πολιτισμός σε διάλογο με την Κοινωνία	24
5. Διδακτικές προσεγγίσεις και μαθησιακές διαδικασίες	26
<i>Β. Πρόγραμμα Σπουδών Δημοτικού</i>	27
Κύκλος Γ΄ και Δ΄ Δημοτικού	29
Γ΄ Δημοτικού	29
Δ΄ Δημοτικού	37
Κύκλος Ε΄ και ΣΤ΄ Δημοτικού	47
Ε΄ Δημοτικού	47
ΣΤ΄ Δημοτικού	54
<i>Γ. Πρόγραμμα Σπουδών Γυμνασίου</i>	64
Α΄ Γυμνασίου	66
Β΄ Γυμνασίου	75
Γ΄ Γυμνασίου	86
Επιλεγμένη Βιβλιογραφία	99

Α. Πλαίσιο

βασικών αρχών και προσανατολισμών στα Θρησκευτικά Δημοτικού και Γυμνασίου

1. Συνοπτική ιστορική αναδρομή στην πορεία του ΜτΘ

Το μάθημα των Θρησκευτικών (ΜτΘ) υφίσταται στα Αναλυτικά Προγράμματα (ΑΠ) Σπουδών της Ελληνικής εκπαίδευσης σχεδόν από την ίδρυση του νέου Ελληνικού κράτους. Όπως όλα τα μαθήματα αλλά και οι προσανατολισμοί και οι επιλογές της δημόσιας εκπαίδευσης, το ΜτΘ πέρασε από διάφορες φάσεις, ανάλογα με τις εποχές και τις εκάστοτε κυρίαρχες προτεραιότητες. Σχεδόν μέχρι τον Μεσοπόλεμο τα Θρησκευτικά στο Ελληνικό σχολείο απέβλεπαν στη «διάπλαση του ήθους των νέων». Στις αρχές του εικοστού αιώνα, με την ίδρυση του «Εκπαιδευτικού Ομίλου» (1910), έγινε για πρώτη φορά συζήτηση για τον υποχρεωτικό ή μη χαρακτήρα του ΜτΘ στην εκπαίδευση. Οι ζυμώσεις αυτές προκάλεσαν και τις εκπαιδευτικές αλλαγές επί Ελευθερίου Βενιζέλου, κατά την περίοδο του Μεσοπολέμου, οπότε και τα ΑΠ των Θρησκευτικών αλλάζουν, προσλαμβάνοντας πλέον γνωσιακό και μορφωτικό περιεχόμενο. Τα ΑΠ των ετών 1913, 1914 και 1931 γίνονται πιο ακαδημαϊκά σε μια προσπάθεια να ξεπεραστεί ο πιετισμός και ο ηθικισμός των προηγούμενων χρόνων, ενώ παράλληλα εισάγεται για πρώτη φορά και η διδασκαλία άλλων μεγάλων θρησκευμάτων του κόσμου.

Στα μέσα της δεκαετίας του '60, τα νέα σχολικά εγχειρίδια, που συντάσσονται στο πλαίσιο της γενικότερης εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης, φέρουν τη σφραγίδα μιας προσπάθειας να εκφραστεί η ορθόδοξη θεολογική παιδεία, διαφοροποιημένη από τα ηθικιστικά στοιχεία του παρελθόντος, ως μία βιβλική και λειτουργική κατήχηση της Εκκλησίας. Αλλά αυτό δεν ήταν παρά ένα διάλειμμα, αφού με τα διατάγματα του 1966 και αργότερα στην περίοδο της δικτατορίας έλαβε χώρα μια σημαντική οπισθοδρόμηση.

Στο Σύνταγμα του 1975 η διατύπωση του άρθρου 16 για ανάπτυξη «θρησκευτικής συνειδήσεως» δεν διευκρινίζεται επαρκώς. Ωστόσο, με βάση τον Νόμο 309/1976 για την εκπαίδευση το θρησκευτικό φρόνημα συμπλέκεται με το εθνικό. Τα ΑΠ του ΜτΘ που συντάχθηκαν και δημοσιεύτηκαν μέσα σε ένα χρόνο, από το 1977 έως το 1978, αναδείκνυαν ένα σαφώς κατηχητικό ρόλο για το μάθημα, όπως άλλωστε φαίνεται στη σκοποθεσία τους (Γενικός σκοπός Πρωτοβάθμιας: *«η ανάπτυξη του θρησκευτικού συναισθήματος των μαθητών, η εδραίωση της πίστεως στη Χριστιανική Θρησκεία και η ενίσχυση της ενεργητικής συμμετοχής τους στη θρησκευτική ζωή του λαού μας»*. Γενικός σκοπός Δευτεροβάθμιας: *«η φανέρωση των αληθειών του Χριστού για το Θεό, τον κόσμο και τον άνθρωπο, τη μύηση των μαθητών στις σωτηρίες*

αλήθειες του χριστιανισμού με την ορθόδοξη πίστη και ζωή, την επίγνωση της ιστορικής διαδρομής της Εκκλησίας και της προσφοράς της στον κόσμο, τη βίωση των αληθειών της Ορθόδοξης χριστιανικής πίστεως στις συγκεκριμένες περιστάσεις της καθημερινής ζωής του μαθητή, για να βελτιώνεται 'σοφία και ηλικία και χάριτι' και να καταντήσει εις άνθρωπον 'τέλειον, εις μέτρον ηλικίας του πληρώματος του Χριστού'»). Η οργάνωση των περιεχομένων του ΑΠ ακολουθούσε αυστηρά συστηματική και χρονολογική σειρά – τόσο στην Πρωτοβάθμια όσο και στη Δευτεροβάθμια (Παλαιά Διαθήκη, Καινή Διαθήκη, Εκκλησιαστική Ιστορία, Δογματική, Λειτουργική, Κατήχηση, Ηθική) αντλώντας τις γνώσεις από τους παραδοσιακούς ακαδημαϊκούς θεολογικούς κλάδους. Όπως είναι φυσικό, τα σχολικά εγχειρίδια του τότε Κέντρου Εκπαιδευτικών Μελετών και Επιμόρφωσης (ΚΕΜΕ) που γράφτηκαν στο διάστημα 1977-81 διαπνέονται από έντονη συντηρητική και κατηχητική διάθεση, μολονότι πρόκειται για μια περίοδο που η ορθόδοξη θεολογική σκέψη γνωρίζει μια σπάνια και πρωτόγνωρη ακμή.

Το 1985, αφού προηγήθηκαν ποικίλες θεολογικές ζυμώσεις σε συνέδρια Θεολογικών Σχολών, θεολογικών ενώσεων, καθώς και σε ανοικτές συζητήσεις στην κοινωνία, δημοσιεύονται νέα ΑΠ (ΦΕΚ 158/19.9.1985 τ. Α΄ και ΦΕΚ 170/7.10.1985 τ. Α΄), τα οποία σημειώνουν σαφέστατη διαφοροποίηση από τα προηγούμενα. Με τη σκοποθεσία της Πρωτοβάθμιας να παραμένει ως είχε, τα νέα ΑΠ της Δευτεροβάθμιας στόχευαν στο: 1) *Να ενημερωθούν οι μαθητές για την υφή του θρησκευτικού φαινομένου, 2) Να γνωρίσουν ιδιαίτερα το Χριστιανισμό, κατεξοχήν την Ορθοδοξία και να τοποθετηθούν υπεύθυνα, 3) Να αξιοποιήσουν την προσφορά του μαθήματος για την καλλιέργεια του ήθους και της προσωπικότητάς τους, να ευαισθητοποιηθούν απέναντι στο σύγχρονο κοινωνικό προβληματισμό και να βοηθηθούν να πάρουν έμπρακτη θέση.*

Σχεδόν ταυτόχρονα με τη δημοσίευση των νέων ΑΠ του ΜτΘ, δημοσιεύεται και ο Νόμος 1566/1985 (ΦΕΚ 167, τ.Α΄, 30.9.1985) σύμφωνα με τον οποίο ένας από τους σκοπούς της εκπαίδευσης ήταν «να ... υποβοηθεί τους μαθητές: α) να γίνονται ελεύθεροι, υπεύθυνοι, δημοκρατικοί πολίτες ... να εμπνέονται από αγάπη προς τον άνθρωπο, τη ζωή και τη φύση και να διακατέχονται από πίστη προς την πατρίδα και τα γνήσια στοιχεία της ορθόδοξης χριστιανικής παράδοσης...». Πρόκειται για μια διατύπωση που «νομιμοποιεί», κατά κάποιο τρόπο, τον ομολογιακό και κατηχητικό χαρακτήρα του μαθήματος.

Τα περιεχόμενα των νέων ΑΠ της Δευτεροβάθμιας ακολουθούσαν στο μεν Γυμνάσιο την γραμμική έκθεση της ιστορίας της σωτηρίας (Παλαιά

Διαθήκη στην Α΄ τάξη, Καινή Διαθήκη στη Β΄ τάξη και Εκκλησιαστική Ιστορία στη Γ΄ τάξη), ενώ στο Λύκειο, στην Α΄ τάξη διδάσκονται καίρια θεολογικά, λατρευτικά και πρακτικά θέματα της Εκκλησίας, στη Β΄ τάξη παρέχεται μια κριτική θεώρηση του Χριστιανισμού και των κυριότερων θρησκευμάτων του κόσμου και τέλος, το αντικείμενο του μαθήματος στην Γ΄ τάξη, είναι η σπουδή βασικών συγχρόνων θεμάτων της χριστιανικής ηθικής. Πάνω στα νέα ΑΠ γράφτηκαν στο διάστημα 1985-1989 μια σειρά νέων εγχειριδίων. Πρόκειται για εγχειρίδια που «μπολιάστηκαν» από τη γόνιμη θεολογία του '60 και διέπονται από σύγχρονες ψυχοπαιδαγωγικές αρχές.

Στα έτη 1990-1992 συντάχθηκαν νέα ΑΠ για την Πρωτοβάθμια, τα οποία υπογραμμίζοντας την εισαγωγική αποστολή του Δημοτικού, επιχείρησαν να απομακρυνθούν από τον ιστορισμό, τη νοησιарχία και την παράθεση στερεότυπων γνώσεων. Συνακόλουθα, στα καινοτόμα σχολικά βιβλία που γράφτηκαν η επιλογή της ύλης έγινε από όλους τους χώρους, δηλαδή από την Παλαιά Διαθήκη, την Καινή Διαθήκη, την Εκκλησιαστική Ιστορία (εκκλησιαστική παράδοση και ζωή – εκκλησιαστική τέχνη – Άγιοι – Μάρτυρες κ.ά.), την Κατήχηση και τη Λειτουργική, με σταθερή κατεύθυνση όλες οι διδακτικές ενότητες να έχουν «χριστοκεντρικό, εκκλησιοκεντρικό και παιδοκεντρικό προσανατολισμό». Τότε το μάθημα στο Δημοτικό μετονομάστηκε σε *Ορθόδοξη Χριστιανική Αγωγή*.

Το 1992 προέκυψε η ανάγκη νέων Αναλυτικών Προγραμμάτων και για τη Δευτεροβάθμια, καθώς τα προηγούμενα ίσχυαν ήδη δέκα χρόνια και η χώρα βρισκόταν στα πρόθυρα της ευρωπαϊκής ένταξης. Το πρόγραμμα αυτό, που τελικά δημοσιεύτηκε το 1998, για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση εκπονήθηκε κατά τον τύπο του Curriculum. Ο γενικός σκοπός του μαθήματος παρέμενε ο ίδιος με αυτόν του 1985, αλλά για πρώτη φορά στο νέο ΑΠ, εκτός από τους σκοπούς τους μαθήματος για κάθε τάξη καθορίζονται και οι διδακτικοί στόχοι των κεφαλαίων. Στις τρεις παράλληλες στήλες που υπάρχουν στο ΑΠ περιέχονται: οι στόχοι ανά διδακτική ενότητα, τα περιεχόμενα και διδακτικές παρατηρήσεις. Η διάρθρωση των περιεχομένων ακολουθεί για το Γυμνάσιο τη λογική των προηγούμενων προγραμμάτων (Παλαιά Διαθήκη, Καινή Διαθήκη και Εκκλησιαστική Ιστορία), με ουσιαστική αλλαγή την εισαγωγή στη Β΄ τάξη του ίδιου του κειμένου της Καινής Διαθήκης προς επεξεργασία. Ως προς το Λύκειο, η ουσιαστική τροποποίηση αφορούσε την Α΄ τάξη, όπου τα θέματα της χριστιανικής πίστης παρουσιάζονται μέσα από τη χριστιανική λατρεία. Στη Β΄ Λυκείου διδάσκονται ουσιαστικά θέματα του Χριστιανισμού, καθώς και θρησκευτολογικά μαθήματα και στη Γ΄ Λυκείου γίνεται επιλογή θεμάτων από τον

χώρο της χριστιανικής ηθικής. Απόρροια αυτών των νέων ΑΠ ήταν μια σειρά νέων σχολικών εγχειριδίων που κυκλοφόρησαν από το 1997 έως το 2000.

Με τον νόμο 2525/1997 και τη μεταρρύθμιση των ελληνικών εκπαιδευτικών πραγμάτων, το ΜτΘ έγινε στο Λύκειο ένα πανελλήνιο εξεταζόμενο μάθημα. Στην έντονη κινητικότητα που δημιουργήθηκε στον εκπαιδευτικό θεολογικό κόσμο αναδείχθηκε η ανάγκη ανανέωσης του μαθήματος και επαναπροσδιορισμού των στόχων, των περιεχομένων και των πρακτικών του.

Το 2002, το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, σε ένα νέο σχεδιασμό για την υποχρεωτική εκπαίδευση, κατάρτισε και δημοσίευσε το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών (ΔΕΠΠΣ) και τα συνακόλουθα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών (ΑΠΣ) για την υποχρεωτική εννεαετή εκπαίδευση (ΦΕΚ τ. Β΄ αρ. 303/13–03–03). Η σκοποθεσία των νέων ΑΠ παρουσιάζεται αρκετά εκσυγχρονισμένη, αφού περιλαμβάνει την ανάδειξη της συμβολής του Χριστιανισμού στη συνοχή του σύγχρονου κόσμου και στην ποιότητα της ζωής, την ευαισθητοποίηση και έμπρακτη δέσμευση των μαθητών απέναντι στους σύγχρονους κοινωνικούς προβληματισμούς, την υπογράμμιση του υπερφυλετικού, υπερεθνικού και οικουμενικού χαρακτήρα του χριστιανικού μηνύματος, τις διαπιστώσεις γύρω από την πολυπολιτισμική, πολυφυλετική και πολυθρησκευτική δομή των συγχρόνων κοινωνιών και, τέλος, τη συνειδητοποίηση της ανάγκης για διαχριστιανική και διαθρησκευτική επικοινωνία. Το ΜτΘ απομακρύνεται από τον κατηχητικό χαρακτήρα του και είναι ένα μάθημα εγκεντρισμένο μεν στην Ορθόδοξη παράδοση όμως με σαφέστατα *γνωσιακό, μορφωτικό και παιδαγωγικό* χαρακτήρα. Η διάρθρωση των περιεχομένων του παραμένει η ίδια, με μόνη καινοτομία την εισαγωγή του ίδιου του κειμένου της Παλαιάς Διαθήκης στην Α΄ Γυμνασίου. Ως προς το άνοιγμα προς τις άλλες ομολογίες και θρησκείες, εκτός από τη διδασκαλία τους στη Β΄ τάξη του Λυκείου, εισάγονται και στις τελευταίες τάξεις του Δημοτικού Σχολείου ορισμένες διδακτικές ενότητες για τον Ρωμαιοκαθολικισμό, τον Προτεσταντισμό, τον Ιουδαϊσμό και το Ισλάμ.

Τα βιβλία (Δημοτικού και Γυμνασίου) γράφτηκαν από το 2003 έως το 2006 και συνοδεύτηκαν –για πρώτη φορά– από βιβλία εκπαιδευτικού. Σε αυτά η θρησκευτική ύλη προσεγγίζεται με πνεύμα διαλόγου, ελευθερίας και καταλλαγής, χωρίς ομολογιακή εμμονή, κατηχητισμό, φανατισμό ή μισαλλοδοξία. Με άλλα λόγια, η προσπάθεια του 2003 αναδεικνύει ένα ΜτΘ που βοηθά στην κατανόηση της Παράδοσης και εκφράζει τον θρησκευτικό πολιτισμό μας με σεβασμό προς κάθε ετερότητα.

2. Οι νέες απαιτήσεις για τη θρησκευτική εκπαίδευση στο ευρωπαϊκό πλαίσιο του ΜτΘ

Από τις αρχές του 21ου αιώνα, οι διεθνείς εξελίξεις επιβεβαιώνουν ότι η θρησκευτική εκπαίδευση αναγνωρίζεται πλέον ως απαραίτητος όρος για την πολύπλευρη και ολοκληρωμένη μόρφωση των μαθητών. Στον ευρωπαϊκό διάλογο για τη σχολική θρησκευτική εκπαίδευση, αλλά και στα επίσημα κείμενα της Ευρώπης για την εκπαίδευση, αναδεικνύεται πλέον ως κοινά αποδεκτό αίτημα το δικαίωμα όλων των παιδιών για θρησκευτική εκπαίδευση, πράγμα που λειτουργεί ως επιτακτικό κίνητρο για την καλύτερη οργάνωσή της. Κατόπιν τούτου, επιδιώκεται ένα σχολικό ΜτΘ, στο οποίο να συμμετέχουν όλα τα παιδιά χωρίς καμιά διάκριση και ανεξάρτητα από τη θρησκευτική ή μη δέσμευσή τους.

Η επίγνωση των κινδύνων που προκύπτουν από τη θρησκευτική απομόνωση αλλά και από τις ποικίλες πολιτικές ή ιδεολογικές χρήσεις της θρησκείας οδηγεί στην ανάγκη να αποτελέσουν οι θρησκευτικές αξίες πεδία διαλόγου, συνάντησης και ειρηνικής συνύπαρξης των ανθρώπων, ανεξάρτητα από τις θρησκευτικές και πολιτικές πεποιθήσεις και διαφορές τους. Με τον τρόπο αυτόν οι θρησκείες μπορούν να βοηθήσουν στην αντιμετώπιση των συγκρούσεων και στη δημιουργία μιας σύγχρονης πολυπολιτισμικής κοινωνίας. Παρά τις όποιες δυσκολίες και διαφορές που υπάρχουν, ο θεραπευτικός και συμφιλιωτικός ρόλος των θρησκειών παραμένει βασικός, καθώς στις περισσότερες θρησκείες υπάρχουν «πηγές» θεραπείας και συμφιλίωσης. Κατά συνέπεια, ένα ΜτΘ που εξετάζει θέματα όπως η δικαιοσύνη, η ειρήνη, η καταλλαγή, η κοινωνική συνοχή, η ανεξιθρησκία, η ευθύνη για τον κόσμο, η αναζήτηση προσωπικού νοήματος, συνάντησης και σχέσης με τον Θεό και τον άλλο, η δημιουργικότητα, η ηθική συμπεριφορά, η ευθύνη για τα κοινωνικά προβλήματα –ζητήματα δηλαδή κρίσιμα για την κοινή ζωή των ανθρώπων στην Ευρώπη– θεωρείται ότι προσφέρει σπουδαίες ευκαιρίες για να εξεταστούν ζητήματα αποκλεισμού και προκατάληψης απέναντι στη θρησκευτική διαφορετικότητα και ταυτόχρονα να εξευρεθούν και αξιοποιηθούν οι βασικές προϋποθέσεις και δυνατότητες για μια ειρηνική συνύπαρξη των ευρωπαίων πολιτών.

Παρά την ποικιλία των ειδών ΜτΘ που υιοθετεί και εφαρμόζει η κάθε χώρα, αδιαπραγμάτευτοι παραμένουν οι δύο άξονες πάνω στους οποίους αυτό θα αναπτύσσεται: α) το πλαίσιο σταθερών ευρωπαϊκών αξιών, όπως η

δημοκρατία, η κοινωνική συνοχή, η κοινωνική δικαιοσύνη και τα ανθρώπινα δικαιώματα, και β) τα ξεκάθαρα εκπαιδευτικά κριτήρια και οι εκπαιδευτικοί στόχοι, όπως η *ευαισθησία*, ο *σεβασμός*, η *ανοχή*, η *ενσυναίσθηση*, η *κατανόηση*, η *στοχαστικότητα* και η *ευρύτητα των οριζόντων* του.

Αν και δεν επιδιώκονται ενιαίες και ομοιόμορφες λύσεις, αφού κάθε χώρα είναι απόλυτα ελεύθερη να επιλέγει τον χαρακτήρα και τις κατευθύνσεις της θρησκευτικής εκπαίδευσης (επιλογή που σχετίζεται στενότερα με την ιδιαίτερη ιστορική και πολιτισμική της συνάφεια), αναγνωρίζεται πως ένα ΜτΘ που στοχεύει αποκλειστικά και μόνο στην εξοικείωση των μαθητών σε μια μόνο ιδιαίτερη θρησκευτική παράδοση έχει πλέον φτάσει στα όριά του. Η σχολική θρησκευτική εκπαίδευση χρειάζεται να υπερβεί πρακτικές μονοφωνίας και αντιλήψεις αποκλειστικότητας. Βασική προϋπόθεση αυτής της υπέρβασης είναι η διευρυμένη γνώση «γύρω από τις θρησκείες» αλλά και τις όποιες κοσμοθεωρήσεις που νοηματοδοτούν τον ανθρώπινο βίο. Ταυτόχρονα, οι μαθητές και οι μαθήτριες χρειάζονται μάθηση «μέσα από τη θρησκεία», η οποία θα τους επιτρέψει να συνομιλήσουν με τη ζωντανή πραγματικότητα της θρησκείας και να κατανοήσουν κατά πόσο και με ποιο τρόπο η κάθε θρησκεία συνυφάνεται με τα προβλήματα της καθημερινής ζωής και με τις κοινωνικοπολιτισμικές αντιφάσεις και συγκρούσεις. Οι ομοιότητες που έχουν επισημανθεί στους στόχους των ευρωπαϊκών ΜτΘ εκφράζουν αυτή τη συνθετική κατεύθυνση της ΘΕ. Πιο συγκεκριμένα αναγνωρίζεται ότι το ΜτΘ χρειάζεται:

- να προσφέρει γνώση και κατανόηση για τα θρησκευτικά πιστεύω και τις θρησκευτικές εμπειρίες,
- να προσανατολίζει το ενδιαφέρον των μαθητών στην ποικιλία των θρησκευτικών δυνατοτήτων και ηθικών αντιλήψεων που ανιχνεύονται στις θρησκευτικές εμπειρίες, και
- να ενθαρρύνει τους μαθητές, ώστε να ευαισθητοποιηθούν προς τη θρησκεία και προς τις θρησκευτικές διαστάσεις της ζωής.

Επιπροσθέτως, θεωρείται πλέον βέβαιο ότι το θρησκευτικό φαινόμενο εξαιτίας της διαχρονικότητάς του επηρεάζει με τον δικό του τρόπο την τοπική και την παγκόσμια ιστορία. Μελετώντας τον σημερινό παγκόσμιο χάρτη των θρησκειών, πολλοί αναλυτές επισημαίνουν πως όχι μόνο δεν μειώνονται οι θρησκείες, αλλά αναπτύσσονται και οργανώνονται με τεράστια δύναμη. Η άποψη πως η εκλογίκευση της ζωής προϋποθέτει αυτομάτως και την περιθωριοποίηση της θρησκείας, έχει πλέον εγκαταλειφθεί. Αντιθέτως, πολλά λογοκρατικά κέντρα διανόησης, αλλά και πολιτικής, στρατιωτικής και

οικονομικής ισχύος ενθαρρύνουν αυτή την αναθεωρητική περίσκεψη για το θρησκευτικό φαινόμενο. Κατά συνέπεια, στο πλαίσιο της σύγχρονης ΘΕ, οι θρησκείες εξετάζονται μέσα στο πολιτισμικό τους περιβάλλον χωρίς να διαχωρίζεται η μελέτη της θρησκείας από τον πολιτισμό. Ωστόσο, υπογραμμίζεται ότι αυτή η «πολιτισμική» έμφαση δεν πρέπει να οδηγεί στον σχετικισμό και στην παραθεώρηση ζητημάτων που συνδέονται τόσο με την αλήθεια που ευαγγελίζονται οι θρησκείες όσο και με τις αντινομίες τους. Γίνεται επίσης αποδεκτό ότι υπάρχουν διαφορές γύρω από τις θρησκείες που δεν είναι προς το παρόν εύκολο να γεφυρωθούν. Αναγνωρίζοντας, ωστόσο, ότι οι θρησκείες είναι πηγή ελπίδας για σωτηρία, αιτία προσωπικής δέσμευσης και συλλογικής πορείας, επισημαίνεται ότι στη διαδικασία της διδασκαλίας τους αυτά τα στοιχεία θα πρέπει να προβληθούν.

Εν τέλει, στη νέα θεώρηση του ΜτΘ προβάλλεται με έμφαση το αίτημα του *θρησκευτικού γραμματισμού*, ως μία καίρια διάσταση της θρησκευτικής αγωγής, που συμβάλλει στη δημιουργία πολιτών με θρησκευτική αυτοσυνειδησία και δεκτικότητα στον διάλογο με το διαφορετικό. Ο θρησκευτικός αυτός γραμματισμός βασίζεται στους κανόνες της παιδαγωγικής και επιστημονικής γνώσης και στοχεύει στην κριτική ανάπτυξη της θρησκευτικής συνείδησης των μαθητών με τις γνώσεις, τις αξίες και τις στάσεις ζωής που παρέχει για τις θρησκείες και από τις θρησκείες, εφαρμόζοντας μια διερευνητική, ερμηνευτική και διαλογική μαθησιακή προσέγγιση.

Συνακόλουθα, όλες αυτές οι προϋποθέσεις-προσδοκίες από τη ΘΕ συνοψίζονται στο αίτημα διαμόρφωσης κάποιων βασικών κοινών κριτηρίων (standards) για το ΜτΘ των ευρωπαϊκών χωρών. Πιο συγκεκριμένα, αναγνωρίζεται ότι το ΜτΘ:

1. Μπορεί και πρέπει να διδάσκεται σύμφωνα με τους όρους και τα κριτήρια της γενικής εκπαίδευσης στα δημόσια σχολεία.
2. Χρειάζεται να περιλαμβάνει θεωρήσεις διαχριστιανικής και διαθρησκειακής μάθησης, διαλόγου, συνεργασίας και συλλογικότητας.
3. Η διδασκαλία του απαιτεί επαγγελματίες εκπαιδευτικούς, με ισχυρή θεωρητική και πρακτική εκπαίδευση που έχουν διαμορφώσει κατανόηση του ρόλου τους και στοχαστικοκριτική στάση απέναντι στη θρησκεία.

3. Η μετάβαση στο Νέο Σχολείο ως πλαίσιο οργάνωσης του νέου

Προγράμματος Σπουδών για το ΜτΘ

Η θρησκευτική εκπαίδευση κατά τη μετάβαση στο Νέο Σχολείο και στη νέα εκπαιδευτική και κοινωνική πραγματικότητα σε συνδυασμό με την ήδη υπάρχουσα μακρόχρονη διαδρομή και παράδοση, αλλά και τις νέες απαιτήσεις, οφείλει να αναμετρηθεί και να διαχειριστεί τρεις βασικές εντάσεις.

3.α. Η γνώση ως μεταφορά και ως ανακάλυψη

Μέχρι σήμερα, στην Ελλάδα, ήταν κυρίαρχη η αντίληψη για τη θρησκευτική εκπαίδευση ως μιας διδακτικής διαδικασίας «μεταφοράς» σημαντικών περιεχομένων από την ιστορία, τη διδασκαλία της Εκκλησίας και τον θρησκευτικό πολιτισμό αυτού του τόπου. Η θρησκευτική μάθηση πραγματοποιούνταν είτε μέσα από μια δασκαλοκεντρική διαδικασία μονόδρομης μεταφοράς της γνώσης και της συλλογικής μνήμης από τους εκπαιδευτικούς προς τους μαθητές είτε μέσα από μια διαδικασία επίτευξης στόχων, οι οποίοι προκαθορίζονταν από ειδικούς, συνδένονταν με συγκεκριμένες συμπεριφορές των μαθητών και ελέγχονταν και αξιολογούνταν από τους εκπαιδευτικούς. Αυτές οι δύο αντιλήψεις, ως γνωστόν, σχετίζονται με δύο διαφορετικούς τύπους Προγράμματος Σπουδών (ΠΣ): στο πρώτο η αφετηρία και η έμφαση δίνεται στα γνωστικά περιεχόμενα (ΠΣ Περιεχομένων), ενώ στο δεύτερο το βάρος εστιάζεται στην επίτευξη των προκαθορισμένων στόχων (Στοχοθετικό ΠΣ ή κλειστό Curriculum). Παρά το γεγονός ότι στην πορεία το Στοχοθετικό ΠΣ αντικατέστησε το ΠΣ Περιεχομένων, εντούτοις στην πραγματικότητα επρόκειτο απλώς για ένα μετασχηματισμό του παραδοσιακού συγκεντρωτικού ΠΣ Περιεχομένων. Σε μια σύγχρονη, όμως, θεώρηση της εκπαίδευσης, η υπέρβαση αυτής της έντασης εκφράζεται με έναν νέο τύπο προγράμματος σπουδών: που είναι το *ΠΣ Διαδικασίας*.

Πρόκειται για ένα ΠΣ επικεντρωμένο στις μαθησιακές διεργασίες οι οποίες επιλέγονται κατάλληλα, ώστε να διευκολύνουν τους μαθητές να ανακαλύψουν, να δομήσουν και να αξιοποιήσουν δημιουργικά οι ίδιοι τη γνώση. Τα κριτήρια με τα οποία επιλέγονται αυτές οι μαθησιακές διεργασίες και καθορίζεται η καταλληλότητά τους είναι τα εξής:

- να αναδεικνύουν τη συνάφεια της γνώσης και των ικανοτήτων των μαθητών με τις πρακτικές εφαρμογές τους στην κοινωνία και στην καθημερινή ζωή,
- να ενοποιούν τις διαδικασίες απόκτησης γνώσης και μάθησης με τη

χρήση και την εφαρμογή,

- να οργανώνονται γύρω από ζητήματα και θέματα που αναδεικνύουν όρους σχετικούς με τη ζωή των μαθητών στη σύγχρονη κοινωνία,

- να εμπλέκουν τους μαθητές σε ενεργητικές μαθησιακές διαδικασίες (διερευνητική μάθηση βασισμένη πάνω σε προβλήματα, συζήτηση και διάλογο και δράση μέσω της διάδρασης και σχέσης με την κοινωνία/κοινότητα), οι οποίες υπερβαίνουν την απλή επιφανειακή μάθηση και παράγουν μαθησιακές εμπειρίες με προσωπικό νόημα.

Τα περιεχόμενα των ΠΣ Διαδικασίας επιλέγονται με κριτήριο, όχι απλώς και μόνο τα γνωσιακά χαρακτηριστικά τους, αλλά κυρίως τον αποφασιστικό ρόλο που μπορούν να έχουν στην παραγωγή και στην ερμηνεία νοήματος από τους μαθητές.

Όπως φαίνεται από τα παραπάνω, στη θρησκευτική μάθηση δεν αρμόζει μια αναπαραγωγική άποψη, η οποία δίνει έμφαση στον προκαθορισμό της κατευθυντήριας ιδέας, στη μηχανική μεταφορά γνώσεων και στην παραγωγή «έτοιμων» θέσεων. Αντίθετα, πιο λειτουργικό ή συμβατό με τη θρησκευτική μάθηση αποδεικνύεται ένα ΠΣ διαδικασίας, το οποίο, εμπλέκοντας τους μαθητές σε ενεργητικές μαθησιακές διεργασίες, διευκολύνει την αυτο-διαμόρφωση της συνείδησής τους, του τρόπου, δηλαδή, με τον οποίο αντιλαμβάνονται τον εαυτό τους στον κόσμο δρώντας μέσα σε αυτόν.

3.β. Οι μαθητές είναι αυριανοί πολίτες ή δρώντα κοινωνικά πρόσωπα; Εκπαίδευση και ελευθερία

Η θρησκευτική εκπαίδευση των μαθητών δεν είναι επικεντρωμένη αποκλειστικά στη διαμόρφωση και προετοιμασία τους ως αυριανών πολιτών, αλλά πρωτεύοντως στην παρούσα πορεία και δράση τους ως αυτόνομων προσώπων. Θέτοντας ως κεντρική και βασική αξία του ΠΣ –γύρω από την οποία οργανώνεται και αναπτύσσεται η εκπαιδευτική διαδικασία– «την αξία της Ελευθερίας με emphaticά εναρμονισμένη την Προσωπική και Συλλογική της διάσταση», θα πρέπει να ορίσουμε αυτή τη διαδικασία ως μια πορεία ή ακριβέστερα ως συμπόρευση. Μια συμπόρευση που ξεκινά από τη προσχολική θρησκευτική αγωγή και συνοδεύει τον μαθητή –και τον αυριανό πολίτη– ως υπαρκτικό θεμέλιο και «συμβολικό κεφάλαιο» καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του. Η καλλιέργεια της ελευθερίας είναι ιδρυτική προϋπόθεση τόσο για την πολιτική όσο και για την όποια θρησκευτική τοποθέτηση και δράση. Εξίσου ιδρυτικά, άλλωστε, λειτουργεί η ελευθερία και ως προϋπόθεση

μάθησης και γνώσης.

Στον βαθμό, επομένως, που η εκπαίδευση οφείλει να ανταποκρίνεται σε αυτή την αρχέγονη δίψα του ανθρώπου για γνώση, συγκρότηση νοήματος, πολιτική πράξη και ελευθερία, το νέο ΠΣ δεν μπορεί να βασίζεται στην επιβολή και στη χειραγώγηση και, ταυτόχρονα, θα πρέπει να αντιστέκεται στον πειρασμό να καλύπτει με τις παρεχόμενες πληροφορίες και γνώσεις, με τις βεβαιότητες και τις απαντήσεις του, όλες τις πιθανές ερωτήσεις, «καταργώντας» αυτή τη δίψα. Με την αναγκαία διευκρίνιση, βέβαια, ότι η ελευθερία και η δίψα γι' αυτήν δεν είναι μια παιγνιώδης και επιπόλαιη–ανέξοδη διεργασία, αλλά οφείλει να εκβάλλει πάντοτε στην ανάληψη μιας ευθύνης και στη διαμόρφωση μιας όσο το δυνατόν υπεύθυνης, διανοητικής και υπαρξιακής στάσης απέναντι στην ίδια τη ζωή με όποιες συνέπειες ή επιπτώσεις έχει αυτή η στάση.

3.γ. Ο εκπαιδευτικός χαρακτήρας της θρησκευτικής μάθησης του 21^{ου} αιώνα

Η διαχείριση της έντασης που δημιουργούν διαφορετικές κοινωνικές ομάδες με διαφορετικές ιδεολογίες και απόψεις για τη θέση και το χαρακτήρα του ΜτΘ στο Ελληνικό σχολείο, δεν μπορεί παρά αφετηριακά να θεμελιωθεί στον ουσιαστικά εκπαιδευτικό χαρακτήρα που υπηρετείται με το παρόν ΠΣ. Αυτό σημαίνει ότι η θρησκευτική εκπαίδευση καλείται να υπηρετήσει έναν «θρησκευτικό γραμματισμό», ο οποίος θα πρέπει να υπηρετεί κοινωνικά προτάγματα καθολικού χαρακτήρα, όπως είναι πρώτα και κύρια ο πολιτισμικός εγκλιματισμός του μαθητή στην ευρύτερη κοινωνική πραγματικότητα που ζει – και όχι βέβαια ο ιδεολογικός εγκιβωτισμός του σε μεριστικές και απολυτοποιημένες ερμηνείες και στάσεις ζωής. Εξάλλου, η κύρια στόχευση του *πολιτισμικού εγκλιματισμού* που συνεπάγεται ο θρησκευτικός γραμματισμός, απευθύνεται όχι μόνο στους Έλληνες ή στους Ορθοδόξους μαθητές αλλά σε όλους, ανεξαρτήτως εθνικής καταγωγής ή θρησκευτικής και ομολογιακής ταυτότητας.

Η περιεκτική αυτή αντίληψη – που αποδέχεται τον δημιουργικό διάλογο με τη νεωτερικότητα, τον πλουραλισμό, την πολυπολιτισμικότητα και την ετερότητα αλλά και η θεμελίωση της χριστιανικής μαρτυρίας στη σχολική εκπαίδευση σε ένα άλλο υψηλότερο πνευματικό και θεολογικό επίπεδο, αφενός προφυλάσσουν την ίδια τη Θεολογία από εκτροπές και ακρότητες του παρελθόντος και, αφετέρου, διασφαλίζουν και αναδεικνύουν τη θετική

παρουσία της και την καθοριστική συμβολή της στην εκπαίδευση των μαθητών.

4. Η νέα πρόταση ΠΣ του ΜτΘ

Η παρούσα πρόταση αφορά ένα μάθημα που διατηρεί μεν τον γνωσιακό και παιδαγωγικό χαρακτήρα που είχε ως τώρα, ανοίγεται ωστόσο στις χριστιανικές παραδόσεις της Ευρώπης και τις άλλες θρησκείες. Δίνοντας τις συντεταγμένες αυτού του μαθήματος, διαμορφώνουμε ένα ΠΣ το οποίο ξεκινά από και έχει επίκεντρο τη θρησκευτική παράδοση του τόπου, την παράδοση της Ορθόδοξης Χριστιανικής Εκκλησίας, όπως αυτή σαρκώθηκε στη ζωή και αποτυπώθηκε στα μνημεία του πολιτισμού του. Κάθε μαθητής/τρια, ανεξαρτήτως της θρησκευτικής του/της ιδιοπροσωπίας, είναι χρήσιμο να γνωρίζει τη θρησκευτική παράδοση του τόπου. Αυτός είναι ο πρώτος και βασικός κύκλος του μαθήματος. Ο δεύτερος κύκλος είναι οι μεγάλες χριστιανικές παραδόσεις που συναντώνται στην Ευρώπη και γενικότερα στον κόσμο, εκτός της Ορθοδοξίας, όπως ο Ρωμαιοκαθολικισμός και ο Προτεσταντισμός με τις κύριες και βασικές του ομολογίες. Ο τρίτος κύκλος περιλαμβάνει τα μεγάλα θρησκευόμενα και ιδίως όσα ενδιαφέρουν την ελληνική κοινωνία περισσότερο, δηλαδή τις μονοθεϊστικές παραδόσεις του Ιουδαϊσμού και του Ισλάμ, καθώς και άλλες θρησκείες που κατά τόπους ή κατά περίπτωση κρίνεται ότι παρουσιάζουν αυξημένο ενδιαφέρον. Συνεπώς, πρόκειται για ένα διευρυμένο θεολογικό μάθημα, το οποίο εξετάζει με ερευνητικό, κριτικό και διαλεκτικό τρόπο τη συνεισφορά κάθε θρησκευτικής παράδοσης στην ιστορία και τον πολιτισμό, αποβλέποντας στον θρησκευτικό γραμματισμό, αλλά και στην ευαισθητοποίηση και στον αναστοχασμό των μαθητών απέναντι στον δικό τους θρησκευτικό προβληματισμό. Φυσικά δεν είναι δυνατόν στο Ελληνικό σχολείο να μην είναι κεντρικός ο λόγος της Ορθόδοξης θεολογίας και παράδοσης, η οποία μέσα από το ΜτΘ καλείται να προχωρήσει πιο πέρα και από τη νεωτερικότητα και να αποδεχθεί τον πλουραλισμό και την ετερότητα, κατά τέτοιο τρόπο, ώστε ταυτόχρονα να μην υποτιμά, να μην σχετικοποιεί, πολύ δε περισσότερο να μην εγκαταλείπει την αυτοσυνειδησία της. Στοιχεία μιας τέτοιας θεολογικής θεώρησης της πολυπολιτισμικότητας ως αλληλοσεβασμού, αποδοχής και ειρηνικής συνύπαρξης με τη θρησκευτική ή όποια άλλη ετερότητα, είναι διάσπαρτα μέσα στην Αγία Γραφή, στην πατερική κληρονομιά αλλά και σε κείμενα νεότερων και σύγχρονων χριστιανών στοχαστών. Απαιτείται σαφώς μια άλλη νοοτροπία και ένας άλλος

προσανατολισμός και βέβαια, ανάλογοι χειρισμοί για την αναγνώριση και αξιοποίησή τους στη διδακτική πράξη. Άλλωστε, η Ορθόδοξη θεολογία από τη φύση της δεν προσπερνά τη θρησκευτική ετερότητα, αλλά διαλέγεται με αυτήν, χωρίς βεβαίως αυτό να σημαίνει ότι προδίδει τον εαυτό της.

4.α. Η σύνθεση των κατευθύνσεων ως προς τον χαρακτήρα του ΠΣ

Παρά το γεγονός ότι οι προσανατολισμοί των διάφορων τύπων ΠΣ διατηρούν σοβαρές μεταξύ τους διαφορές, σήμερα μπροστά στη ραγδαία αλλαγή συνθηκών και αναγκών, υποστηρίζεται η σύνθεση των κατευθύνσεων· πράγμα δύσκολο, όμως απαραίτητο. Με προϋπόθεση τη διευρυμένη θεώρηση της θρησκευτικής γνώσης, το ΠΣ του ΜτΘ φαίνεται να αποτελεί ένα πεδίο όπου υπερβαίνεται η διαζευκτική θεώρηση των προσανατολισμών και υλοποιείται η σύνθεσή τους, καθώς σχετίζεται με:

την καλλιέργεια αξιών και στάσεων γύρω από την προσωπική ταυτότητα, την οικουμενική συνείδηση, την κοινωνία και επικοινωνία με τους εγγύς και τους μακράν «άλλους», τις πολιτισμικές αξίες, την προάσπιση της ειρήνης, το ενδιαφέρον για τα τοπικά και παγκόσμια προβλήματα, την ανάπτυξη οράματος για τη βελτίωση της ζωής τόσο της πατρίδας μας όσο και ολόκληρου του κόσμου,

την καλλιέργεια *ικανοτήτων* και *δεξιοτήτων* όπως: η οικοδόμηση της νέας γνώσης, η συνθετική σκέψη, το κριτικό πνεύμα, η παραγωγή λόγου (επιστημονικού, επικοινωνιακού), η δημιουργικότητα, η αυτοβελτίωση, η συμμετοχικότητα με σκοπό επίλυση κοινωνικών προβλημάτων σε τοπικό, κοινοτικό και παγκόσμιο επίπεδο,

την καλλιέργεια μιας συνειδητής διαπολιτισμικής επικοινωνίας, καθώς και του διαλόγου, της συνεργασίας και της συλλογικής πρωτοβουλίας.

4.β. Η υπογράμμιση της ανθρωποκεντρικής διάστασης

Μια σύγχρονη αντίληψη για το ΜτΘ καλείται να εστιάσει το ενδιαφέρον του μαθητή στην ανθρώπινη διάσταση των θρησκειών και της θρησκευτικής πίστης, αναδεικνύοντας, σχολιάζοντας και προσεγγίζοντας κριτικά τη θρησκεία ως διαχρονική πηγή έμπνευσης για τον πολιτισμό και άντλησης προσωπικού αλλά και συλλογικού υπαρξιακού νοήματος, ως συνεκτικού δεσμού κοινωνικών συσσωματώσεων αλλά και αφορμή κοινωνικών εντάσεων. Μ' ένα λόγο, καλείται να προσεγγίσει, να παρουσιάσει και να αναδείξει τη θρησκεία

ως κινητήρια δύναμη της πορείας, των τροπών αλλά και των ανατροπών της ανθρώπινης ιστορίας, όπως και της συγκρότησης, της ανάπτυξης, της αυτοσυνειδησίας και της αυτοπραγμάτωσης κάθε ανθρώπου ξεχωριστά.

Επιπλέον, σύμφωνα με την ανάλυση και τις προτεραιότητες που θέτει το ευρύτερο πλαίσιο αλλαγής των ΠΣ, καθώς επίσης και με βάση τα ιδιαίτερα ψυχοδυναμικά χαρακτηριστικά των μαθητών, το ΜτΘ καλείται να αξιοποιήσει:

- την προώθηση της διαφοροποίησης στη διδασκαλία-μάθηση και αξιολόγηση
- την καθιέρωση και ενίσχυση της καινοτομίας και δημιουργικότητας σε όλα τα επίπεδα
- την εγκάρσια διάχυση των ιδεών της αειφορίας (βιώσιμης ανάπτυξης) και της προστασίας του περιβάλλοντος
- την προώθηση της ψηφιακής επικοινωνίας σε ισορροπία με τις κλασικές μορφές «προφορικότητας» και «εγγραμματοσύνης».

4.γ. Γενικοί Σκοποί και προσανατολισμοί του ΜτΘ στο νέο ΠΣ

1. Να οικοδομήσει ένα στιβαρό μορφωτικό πλαίσιο/πεδίο γνώσης και κατανόησης του Χριστιανισμού και της Ορθοδοξίας, ως πνευματικής και πολιτισμικής παράδοσης της Ελλάδας και της Ευρώπης αλλά και ως ζωντανής πηγής έμπνευσης, πίστης, ηθικής και νοηματοδότησης: για τον κόσμο και τον άνθρωπο, τη ζωή και την ιστορία.
2. Να παρέχει στους μαθητές ικανοποιητική κατάρτιση για τη φύση και τον ρόλο του θρησκευτικού φαινομένου, στο σύνολό του και στις επιμέρους εκφάνσεις του (τις θρησκείες του κόσμου), θεωρώντας τες ως ζωντανή πηγή πίστης, πολιτισμού και ηθικού τρόπου ζωής.
3. Να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις και να προσφέρει τις ευκαιρίες για να αναπτύξουν οι μαθητές ικανότητες και επάρκειες -αλλά και διαθέσεις και στάσεις- που χαρακτηρίζουν το θρησκευτικά εγγράμματο υποκείμενο, καλλιεργώντας παράλληλα την ηθική και κοινωνική του ευαισθησία.
4. Να προάγει τη γνωριμία, την κριτική κατανόηση, τον σεβασμό και τον διάλογο μεταξύ ανθρώπων με διαφορετικές απόψεις, αντιλήψεις ή δεσμεύσεις πάνω σε ζητήματα πίστης και ηθικού προσανατολισμού.
5. Να συνεισφέρει στον ελεύθερο και υπεύθυνο αυτοπροσδιορισμό της προσωπικής τους ταυτότητας καθώς και στην ολόπλευρη (θρησκευτική, γνωστική, πνευματική, κοινωνική, ηθική, αισθητική και

δημιουργική) ανάπτυξη των μαθητών, μέσα από την αναζήτηση του νοήματος και την υπαρξιακή αναμέτρηση με την πολυπλοκότητα του μυστηρίου της ζωής.

Οι γενικοί αυτοί σκοποί του ΜτΘ μπορούν να εξειδικευτούν στους παρακάτω επιμέρους **εκπαιδευτικούς προσανατολισμούς** και επιδιώξεις/προτεραιότητες:

1. την ανάδειξη των οικουμενικών αξιών τόσο του Χριστιανισμού όσο και των άλλων θρησκειών του κόσμου,
2. τη διερεύνηση πτυχών και όψεων της τοπικής θρησκευτικής ιστορίας και παράδοσης, με στόχο τη γνώση, τη διαφύλαξη και την ανανέωση της τοπικής πολιτισμικής κληρονομιάς,
3. την κριτική κατανόηση των δογματικών, λατρευτικών, υπαρξιακών και πολιτισμικών εκφράσεων της Ορθόδοξης Εκκλησίας, των άλλων μεγάλων χριστιανικών ομολογιών, καθώς και άλλων θρησκευμάτων,
4. την προσέγγιση της θρησκευτικής πίστης γενικότερα και του Χριστιανισμού ιδιαίτερα με πολλαπλά κριτήρια (πολιτισμικά, ηθικά, κοινωνικά, ιστορικά, προσωπικά, θεολογικά),
5. την αποκωδικοποίηση του θρησκευτικού υποβάθρου των πολιτισμικών παραδόσεων και την αναγνώριση των θρησκευτικών διαστάσεων του σύγχρονου πολιτισμού,
6. την κατανόηση των αξιών αλλά και των αρνητικών ή επικίνδυνων εκφράσεων των θρησκειών, που αυτές εμπεριέχουν, διατηρούν ή υποβάλλουν,
7. την κατανόηση της εποχής και των αναγκών της και τη μεθερμηνεία του θεολογικού λόγου στις σύγχρονες πολυπολιτισμικές κοινωνίες,
8. τον προβληματισμό και την ευαισθητοποίηση απέναντι στα κοινωνικά προβλήματα της εποχής, τα υπαρξιακά ερωτήματα και τα ηθικά διλήμματα του ανθρώπου,-
9. τον σεβασμό του δικαιώματος κάθε ανθρώπου στη θρησκευτική ελευθερία, την αναζήτηση και τον θρησκευτικό αυτοπροσδιορισμό,
10. την αναγνώριση και τον σεβασμό στην ιδιαίτερη θρησκευτική και πολιτιστική προέλευση και συνάφεια κάθε μαθητή,
11. την ανάπτυξη οικολογικής συνείδησης και τον σεβασμό στο φυσικό περιβάλλον,
12. την ανθρωπιστική προσέγγιση της θρησκευτικής μάθησης, με την παράλληλη αξιοποίηση των δυνατοτήτων που προσφέρει η σύγχρονη τεχνολογία,

13. την ανάδειξη του ολιστικού και μεταμορφωτικού χαρακτήρα της θρησκευτικής εκπαίδευσης,
14. τη θεμελίωση της θρησκευτικής εκπαίδευσης σε στέρεες παιδαγωγικές θεωρήσεις και σε συνεχή ενημέρωση και διάλογο με τις σύγχρονες φιλοσοφικές αντιλήψεις περί γνώσης,
15. τη συνεισφορά του ΜτΘ στη διαμόρφωση μαθητών που αναπτύσσουν θετική στάση προς τη μάθηση, εμπιστοσύνη στον εαυτό τους και ευθύνη για τον κόσμο.

4.δ. Προσέγγιση της θρησκευτικής γνώσης στο νέο ΠΣ

Πριν προχωρήσουμε στη δομή και στη διάρθρωση των περιεχομένων του νέου ΠΣ, είναι απαραίτητο να οριοθετήσουμε τις αντιλήψεις μας γύρω από την προσέγγιση του θεολογικού γνωστικού αντικείμενου. Πιο συγκεκριμένα, το πρώτο θεμελιώδες ενδιαφέρον που συνιστά τη θρησκευτική γνώση στο ΜτΘ μας οδηγεί σε μια **εμπειρική προσέγγιση**· αυτό δηλαδή που ενδιαφέρει τον μαθητή είναι να μπορεί να απαντά σε ερωτήσεις, να γνωρίζει κανόνες και νόμους που διέπουν το συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο. Στην περίπτωση αυτή μπορούμε να πούμε ότι ο μαθητής στέκεται «έξω» από το αντικείμενο και, ιδιαίτερα ως προς το ΜτΘ, ενδιαφέρεται να μάθει διάφορα δεδομένα γύρω από τη γλώσσα, τους συμβολικούς κώδικες, τους κανόνες και τις εφαρμογές τους σε κάθε θρησκεία.

Το δεύτερο ενδιαφέρον σχετίζεται με την εσωτερική λειτουργία της συγκεκριμένης επιστήμης, που οδηγεί σε έναν **ερμηνευτικό τύπο γνώσης**. Σε αυτή την προοπτική, ο μαθητής κατανοεί και επιχειρεί συνδέσεις ανάμεσα στα πράγματα και στα νοήματα· μ' ένα λόγο εισέρχεται «εντός» του γνωστικού αντικείμενου. Συγκεκριμένα, ως προς το ΜτΘ ο μαθητής ενδιαφέρεται να γνωρίσει τι σημαίνει και πώς συνδέεται και επηρεάζει μια συγκεκριμένη θεολογική θεώρηση ή θρησκεία την προσωπική και κοινωνική οργάνωση του βίου των πιστών της, αλλά και τη σχέση των τελευταίων με τους πιστούς άλλων θρησκειών ή με τους θρησκευτικά αδιάφορους συνανθρώπους τους.

Στο τρίτο ενδιαφέρον για τη γνώση μπορούμε να αναγνωρίσουμε ότι, πάνω και πέρα από την τεχνική και ερμηνευτική κατανόηση, υπάρχει και ένα ενδιαφέρον του μαθητή, του κάθε μαθητή, για μια αναζήτηση αυτού που ορίζεται ως «χειραφέτηση». Οι άνθρωποι λαχταρούν να είναι ελεύθεροι, να διαμορφώνουν τις δικές τους γνώμες, να σκέφτονται και να αποφασίζουν οι ίδιοι για τον εαυτό τους. Η γνώση είναι αληθινή, όταν μας ελευθερώνει από

ό,τι ονομάζεται «πρόσδεση στο παρελθόν». Χωρίς αυτό το «χειραφετικό ενδιαφέρον», οι «αλήθειες» οποιασδήποτε επιστήμης και γνώσης λειτουργούν στατικά και ενδεχομένως χρησιμοποιούνται για ποικιλότροπη χειραγώγηση. Ο τρόπος γνώσης που υπηρετεί και καλλιεργεί το χειραφετικό ενδιαφέρον των μαθητών είναι ο **κριτικός** ή ο **αυτοστοχαστικός τρόπος**. Σε αυτήν την προοπτική, ο μαθητής θα επιβεβαιώσει ότι η επιστήμη τολμά, επινοεί και ελευθερώνει. Ακόμη περισσότερο, ότι η ίδια η μαθησιακή διεργασία δεν είναι μια τεχνική προμελετημένης παγίδευσης –με χειραγωγούμενο τον ίδιο τον μαθητή– αλλά μια ανοικτή διεργασία όπου η κριτική του ικανότητα είναι πραγματικά ζωντανή. Προσερχόμενος σε αυτό το ανοιχτό περιβάλλον ο μαθητής θα αναρωτηθεί για την αξία οποιασδήποτε πλευράς της θεολογικής γνώσης ή της θρησκείας που μελετά, ώστε να είναι βέβαιος ότι σχηματίζει μια πραγματικά ακριβοδίκαιη εικόνα της. Σε μια τέτοια προσέγγιση της γνώσης, οι συνηθισμένες μεθοδολογίες ή ακόμη και η ανοικτή συζήτηση είναι απλώς ανεπαρκείς. Χρειάζεται βαθιά καλλιέργεια για να καταφέρει ο μαθητής να διαμορφώσει μια πραγματικά δική του άποψη, αλλά και αντι-άποψη, να «διαβάσει» σε εύρος και βάθος το ζήτημα που τον απασχολεί, να βγει έξω στον κόσμο και να διερευνήσει εξεταστικά ανθρώπους που εμπλέκονται προσωπικά με ό,τι μελετά. Καμιά απόδειξη δεν γίνεται αποδεκτή με «ελαφριά καρδιά», τίποτε δεν θεωρείται δεδομένο, καμιά εξουσία δεν είναι υπεράνω κριτικής, συμπεριλαμβανόμενης και της αυθεντίας του εκπαιδευτικού.

Η πρότασή μας για το ΜτΘ κινούμενη στην κατεύθυνση του θρησκευτικού γραμματισμού των μαθητών, προϋποθέτει και τις τρεις παραπάνω προσεγγίσεις της θρησκευτικής γνώσης. Καθώς γίνεται προφανές, προτείνουμε ένα ΠΣ το οποίο θεμελιώνεται στη σχέση του με τον λόγο και την ερμηνεία του, στοχεύει στο να οικοδομήσει λογικά την θρησκευτική αγωγή των παιδιών και των εφήβων μέσα από την κατανόηση, την ερμηνεία και την κριτική, και δι' αυτού να συμβάλει στην προσωπική και ελεύθερη λογική συγκρότησή τους, η οποία είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την εν γένει προσωπική, κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξή τους.

4.ε. Δομή και διάρθρωση των περιεχομένων του νέου ΠΣ

Η θεμελίωση και η κλιμακούμενη ανά βαθμίδα ανάπτυξη του ΜτΘ ως μια σταθερή αναφορά στην ερμηνευτική προσέγγιση/διαπραγμάτευση του θεολογικού και θρησκευτικού λόγου και των επιμέρους παραστατικών, αφηγηματικών, συμβολικών, καλλιτεχνικών, ηθικών, κοινωνικών ή άλλων

εκφράσεών του, εννοείται πως δεν παραγνωρίζει ούτε υποτιμά διαστάσεις, όπως η εμπειρία, η συναισθηματική εμπλοκή, το βίωμα, η φαντασία κ.ά., ούτε βέβαια επιδιώκει τη μετατροπή του ΜτΘ σε ένα πεδίο άσκησης μιας στείρας και μονότροπης νοησιарχίας. Αντιθέτως, σε αυτή τη νέα προοπτική του, το ΠΣ αναδεικνύοντας και αξιοποιώντας τον ερμηνευτικό λόγο ως τον συνεκτικό ιστό για τη σκέψη, τη φαντασία, το αίσθημα και την έκφραση, επιτρέπει στο ΜτΘ να υπηρετήσει τη μετάβαση του μαθητή από το ατομικό φρόνημα στον κοινό λόγο και από το γράμμα στο πνεύμα των θρησκειών, δηλαδή στο υπαρξιακό, λατρευτικό, κοινωνικό και πολιτισμικό αξιακό τους αντίκρισμα – εκεί όπου μορφή (έκφραση) και περιεχόμενο (σκέψη, φαντασία, αίσθημα) συνυφαίνονται σε ένα ενιαίο και αδιάσπαστο σύνολο. Ταυτόχρονα, στην ίδια προοπτική, το ΜτΘ οδηγεί τον μαθητή σε μια κριτική κατανόηση των σημερινών προβλημάτων του ανθρώπου και των συγχρόνων κοινωνιών και του δίνει τη δυνατότητα ή τα κατάλληλα εργαλεία και τις γνώσεις για έναν πληρέστερο και γι' αυτό πιο εποικοδομητικό διάλογο με αυτά.

Με βάση την προοπτική αυτή και λαμβάνοντας σοβαρά υπόψη την ηλικιακή ιδιαιτερότητα των μαθητών, προτείνουμε μια σταδιακή μετάβαση στον τρόπο προσέγγισης των θεματικών αξόνων του ΜτΘ, ως εξής:

4.ε.1. ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΚΑΙ ΔΗΜΟΤΙΚΟ – Ο κόσμος της Θρησκείας

Προσεγγίζεται η θρησκεία αυτή καθαυτή· δηλαδή, πρόκειται για τη σταδιακή χαρτογράφηση και αναγνώριση των βασικών εξωτερικών χαρακτηριστικών της. Στη βαθμίδα αυτή παρέχονται αφηγηματικά στοιχεία γύρω από τα πρόσωπα, τα έθιμα, τα σύμβολα, τις παραδόσεις, την ιστορία, τα μνημεία, την κοινωνική και πολιτιστική ζωή των θρησκευτικών παραδόσεων. Η πορεία αυτή έχει ως αφετηρία την Ορθόδοξη θρησκευτική παράδοση του τόπου και κατόπιν ανοίγεται στον θρησκευτικό ορίζοντα ολόκληρου του κόσμου. Ειδικότερα στην Γ' και Δ' τάξη το μάθημα είναι ανάγκη να αξιοποιεί τα ενδιαφέροντα, τις προσλαμβάνουσες έννοιες, παραστάσεις και εικόνες των παιδιών, να έχει παιγνιώδη και συμμετοχικό χαρακτήρα και να αφοιγκράζεται τα ερωτήματα αυτής της κρίσιμης ηλικίας στην πρώτη και καθοριστική επαφή της με τη σχολική θρησκευτική αγωγή. Το ίδιο ισχύει εν μέρει και στις δύο τελευταίες τάξεις του Δημοτικού. Η αξιοποίηση βασικών στοιχείων της προεφηβικής αυτής ηλικίας, όπως η κατανόηση του χρόνου, της ευθύνης, η σημασία των σχέσεων και των κανόνων κ.ά., διευκολύνει την ανακάλυψη και προσέγγιση κειμένων, μνημείων, προσώπων, τόπων και γεγονότων. Εδώ,

όμως, προστίθενται κατάλληλα προσαρμοσμένα για τη βαθμίδα αυτή και ορισμένα στοιχεία και περιεχόμενα από τις θεματικές ενότητες του Γυμνασίου ως ολοκλήρωση του Δημοτικού, αλλά και ως εισαγωγή σε πιο συγκροτημένες θεματικές περιοχές που θα ακολουθήσουν στην επόμενη βαθμίδα.

4.ε.2. ΓΥΜΝΑΣΙΟ – Θρησκεία και Ιστορία ως έκφραση Πολιτισμού

Μελέτη της θρησκείας και του πολιτισμού που αυτή παρήγαγε ιστορικά μέσα από μια αμφίδρομη διαδικασία: αφενός έκφρασης, μαρτυρίας και ερμηνείας του εσωτερικού της βιώματος σε μορφές επικοινωνίας και αφετέρου, αναμέτρησης και διαλόγου με την εκάστοτε εποχή και τα συστήματα– παραδείγματα νοηματοδότησης του ανθρώπινου βίου. Έτσι, δίνεται έμφαση στη *ζωή*, στην *ιστορία*, στην *τέχνη* και στον *πολιτισμό* που σάρκωσαν ο Χριστιανισμός, ιδιαίτερα η Ορθοδοξία, και οι μεγάλες θρησκευτικές παραδόσεις, ενώ γίνεται και μια κριτική παρουσίασή τους μέσα από θεμελιώδεις άξονες, όπως *Θεός*, *κόσμος*, *άνθρωπος*, *ηθική*, *κοινωνία*, *πολιτισμός*, *σύγχρονη ζωή*.

Στην **Α΄ τάξη**, έχοντας ως γενικότερο πλαίσιο την προοπτική «πορείας και ανάπτυξης» του θρησκευτικού φαινομένου, στοιχεία από την Παλαιά και την Καινή Διαθήκη αποτελούν την αφετηρία μιας γνωριμίας με την Ορθόδοξη και ευρύτερα χριστιανική παράδοση. Ακολουθούν μικρές ενότητες για τα ιερά κείμενα του Ιουδαϊσμού (ραβινικές και ταλμουδικές παραδόσεις) και του Ισλάμ, αλλά και ορισμένων άλλων θρησκευτικών παραδόσεων.

Στην **Β΄ τάξη**, στην προοπτική των «συγκρούσεων και συνθέσεων», δίνεται έμφαση στην ιστορία και στον πολιτισμό, ανατρέποντας, όμως, με δημιουργικό και παιγνιώδη τρόπο τις αγκυλώσεις και τις δυσκολίες μιας ιστορικής και πολιτισμικής ύλης που μαθαίνεται με τους συμβατικούς σχολικούς τρόπους. Το θεματικό αυτό πεδίο προσεγγίζεται μέσα από ένα δημιουργικό εργαστήρι συμμετοχικής και αναπαραστατικής προσέγγισης του πολιτισμού που έχτισαν στην ιστορία, η Ορθοδοξία, ο Χριστιανισμός στη Δύση και οι μεγάλες θρησκευτικές παραδόσεις μέσα από την πίστη, τη λατρεία και τη ζωή τους.

Τέλος, στην **Γ΄ τάξη**, με προοπτική τη μετάβαση από το «τοπικό στο παγκόσμιο», παρουσιάζονται και διερευνώνται με κριτικό τρόπο σύγχρονα θέματα της ύπαρξης του θρησκευτικού φαινομένου στον ευρωπαϊκό και παγκόσμιο χώρο, σπουδαία πρόσωπα, θέματα ηθικής, κρίσιμα κοινωνικά και υπαρξιακά προβλήματα, αρνητικές όψεις της σύγχρονης ζωής αλλά και

προοπτικές ελπίδας και αλλαγής κ.ά. θέματα, μέσα από τους βασικούς άξονες: *Θεός, κόσμος, άνθρωπος, κοινωνία, πολιτισμός*.

4.ε.3. ΛΥΚΕΙΟ – Θρησκεία και Πολιτισμός σε διάλογο με την Κοινωνία

Με βάση τις παραπάνω προσεγγίσεις του ΠΣ στην υποχρεωτική Εκπαίδευση, βασικός άξονας του ΜτΘ στο Λύκειο θα μπορούσε να είναι η θρησκεία και ο πολιτισμός της σε σχέση με τη σημερινή εποχή και την κοινωνία της ύστερης νεωτερικότητας, καθώς και τα προβλήματα και ζητήματα που συνδέονται μαζί της. Σε μια νέα προσέγγιση, το μελλοντικό πρόγραμμα σπουδών του Λυκείου, αντί να περιλαμβάνει πολλές και διάφορες διδακτικές ενότητες και να διακρίνεται θεματικά με στεγανό και εγκυκλοπαιδικό τρόπο από τάξη σε τάξη, είναι δυνατό να ενσωματώνει με τρόπο πολυπρισματικό στοιχεία που κινούνται γύρω από ορισμένους θεμελιώδεις θεματικούς άξονες, όπως *Θεός, κόσμος, άνθρωπος, κοινωνία, ηθική, πολιτισμός, σύγχρονη ζωή*.

Πρόκειται για μια σταδιακή – και πάντως όχι αποκλειστική και μονοδιάστατη – μετάβαση από το στάδιο της κατανόησης (Νηπιαγωγείο-Δημοτικό) στην ερμηνευτική προσέγγιση (Γυμνάσιο) και από εκεί στην κριτική προσέγγιση και στη δημιουργική ανίχνευση των ορίων του διαλόγου και της σύνθεσης με τη σημερινή εποχή (Λύκειο). Λαμβάνοντας υπόψη ότι η θρησκεία και η αλήθεια της εκτείνονται σε τρία κεντρικά θεματικά πεδία (ανθρωπολογικό, κοσμολογικό, θεολογικό), διερευνώνται:

1. Πώς η θρησκεία ενεργοποιεί τα γνωστικά εργαλεία του ανθρώπου (σκέψη, φαντασία, αίσθημα, έκφραση κ.ά.) και επιδρά πάνω τους, ώστε το περιεχόμενο της αλήθειας της να αποκτήσει αφηγηματική, τελετουργική, κοινωνική, δογματική, ηθική, εμπειρική ακόμη και υλική μορφή,
2. Πώς η θρησκεία μεταφράζεται και σαρκώνεται μέσω αυτών σε πρόταση πολιτισμού που νοηματοδοτεί πολυεπίπεδα τον συλλογικό και ατομικό βίο, και
3. Ποια είναι τα όρια του διαλόγου και της ανταπόκρισης της ίδιας της θρησκείας και του πολιτισμού που παρήγαγε στα σημερινά –και συνεχώς μεταβαλλόμενα– νέα ζητούμενα, σε μια προοπτική δημιουργικής σύνθεσης του παλιού με το καινούριο, της συσσωρευμένης εμπειρίας και σοφίας του παρελθόντος με τα αιτήματα και τις ανάγκες του παρόντος.

Απαραίτητη προϋπόθεση για μια ορθή επιστημονικά εξέταση (κατανόηση, ερμηνεία και κριτική) του θρησκευτικού φαινομένου στην πολυμορφία του είναι η ιστορική προσέγγιση και τεκμηρίωση, αλλά και η ερμηνευτική και στοχαστικοκριτική πλαισίωσή του.

Με μια άλλη διατύπωση, επικεντρωμένη περισσότερο στο διδακτικό υλικό που μπορεί να περιέχει και να αξιοποιεί η εν λόγω διάρθρωση και προσέγγιση του θρησκευτικού φαινομένου σε ολόκληρο το φάσμα της εκπαίδευσης, το θέμα τίθεται ως εξής:

α. ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ-ΔΗΜΟΤΙΚΟ: Από την εικόνα και την παράσταση στον λόγο και στις αφηγήσεις του.

β. ΓΥΜΝΑΣΙΟ: Από τον λόγο και τις αφηγήσεις του στις κατά τόπους και εποχές ερμηνείες και πολιτισμικές εκφράσεις του.

γ. ΛΥΚΕΙΟ: Από τον λόγο με τις εικόνες και τις ερμηνείες του στον διάλογο με το σήμερα, με τις εικόνες, με τις αφηγήσεις και με τα ερωτήματά του.

ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ-ΔΗΜΟΤΙΚΟ		ΓΥΜΝΑΣΙΟ	ΛΥΚΕΙΟ
Ο κόσμος της θρησκείας		Θρησκεία και Πολιτισμός	Θρησκεία, πολιτισμός και Κοινωνία
Με βασική στόχευση κατά βαθμίδα αντίστοιχα στην:			
απόπειρα κατανόησης	ερμηνευτική προσέγγιση		κριτική – διάλογος
Η άντληση πρωτογενούς θρησκευτικού υλικού (μνημεία και πηγές) για τη διδακτική πράξη θα γίνεται από τη:			
Λατρεία	Διδασκαλία (Βίβλος, πατερικά κείμενα, δόγματα, ιερά κείμενα θρησκειών)	Κοινωνία	Ηθική
η οποία πραγματεύεται ζητήματα πάνω στις τρεις μεγάλες θεματικές περιοχές της θρησκείας:			
ανθρωπολογία	κοσμολογία		θεολογία

Ι
σ
τ
ο
ρ
ί
α

5. Διδακτικές προσεγγίσεις και μαθησιακές διαδικασίες στο ΜτΘ

Στο ΜτΘ δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στις διαδικασίες μάθησης, με βάση τις σύγχρονες γνωσιολογικές, παιδαγωγικές και διδακτικές θεωρίες, που μπορούν να υποστηρίξουν την προαγωγή του θρησκευτικού γραμματισμού των μαθητών και την προετοιμασία ελεύθερων, ενεργών και υπεύθυνων πολιτών. Βασικοί άξονες στη διδασκαλία του ΜτΘ είναι:

1. Σεβασμός στον απαραβίαστο χαρακτήρα της προσωπικής ελευθερίας κάθε ανθρώπου και στην θρησκευτική ετερότητα.
2. Κριτική προσέγγιση των θρησκευτικών διδασκαλιών και γενικότερα αξιοποίηση ενός πλαισίου κριτικής διδασκαλίας και μάθησης.
3. Ποικιλία μορφωτικών και διδακτικών στόχων, που απευθύνονται όχι μόνο στον γνωστικό αλλά και στον συναισθηματικό κόσμο του μαθητή, δίνοντας βαρύτητα στη συμμετοχικότητα και την ψυχοκινητική δράση.
4. Έμφαση στην ερευνητική και ανακαλυπτική μάθηση, που ενθαρρύνεται από την ομαδοσυνεργατική και την επικοινωνιακή-βιωματική διδασκαλία.
5. Αξιοποίηση ενός πολυθεματικού διδακτικού πακέτου με πολλαπλά διδακτικά μέσα, με παράλληλη αξιοποίηση όλων των συγχρόνων δυνατοτήτων των ΤΠΕ.
6. Δυνατότητα μερικής προσαρμογής και διαφοροποίησης της διδακτέας ύλης, μέσα από ένα κατάλογο πολλαπλών διδακτικών μέσων, ανάλογα με την ειδική θέση, την πολιτισμική ταυτότητα και τα ειδικά ενδιαφέροντα της μαθητικής κοινότητας με απώτερο στόχο την κοινωνική συνοχή του σχολικού περιβάλλοντος και κατ' επέκταση της ίδιας της κοινωνίας.
7. Ανάδειξη της θρησκευτικής ιδιαιτερότητας της τοπικής κοινότητας: της πίστης, της ιστορίας, της λειτουργικής ζωής, της τέχνης και της ζωής.
8. Ολόπλευρη αξιοποίηση της διαθεματικότητας και της διεπιστημονικότητας.
9. Ανάπτυξη στάσεων, συμπεριφορών και αξιών που έχουν πανανθρώπινη απήχηση.
10. Καλλιέργεια δημιουργικών δεξιοτήτων μέσω συνεργατικών, ερευνητικών, διαλογικών και συμμετοχικών δράσεων.
11. Πολυεπίπεδη διδασκαλία που συνδυάζει ισορροπημένα τον καθορισμό ρεαλιστικών στόχων, μαθησιακών επιδιώξεων, προσδοκώμενων

επαρκειών και δεικτών για την επίτευξή τους, μέσω μιας ποικιλίας αξιολογικών προσεγγίσεων.

12. Μεταγνωστική προσέγγιση και διαδικασίες ανατροφοδότησης.

Β. Πρόγραμμα Σπουδών Δημοτικού

Πρόγραμμα Σπουδών στα Θρησκευτικά Δημοτικού

Γ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ: Ανακαλύπτουμε εικόνες, πρόσωπα και ιστορίες (56 ώρες)	Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ: Ανακαλύπτουμε εικόνες, πρόσωπα και ιστορίες (56 ώρες)	Ε' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ: Ανακαλύπτουμε κείμενα, μνημεία, τόπους και γεγονότα (58 ώρες)	ΣΤ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ: Ανακαλύπτουμε κείμενα, μνημεία, τόπους και γεγονότα (58 ώρες)
1. Ζούμε μαζί (4 δώρα) 2. Κυριακή: Μια σημαντική ημέρα της εβδομάδας (4 δώρα) 3. Η χαρά της γιορτής. Τα Χριστούγεννα (4 δώρα) 4. Τα παιδιά είναι χαρά (3 δώρα) 5. Ποιος είναι ο Ιησούς Χριστός; (4 δώρα) 6. Γιορτάζοντας το Πάσχα (4 δώρα) 7. Ο κόσμος μας, ένα στολίδι (5 δώρα)	1. Όταν οι άνθρωποι προσεύχονται (3 δώρα) 2. Η Μητέρα του Χριστού (3 δώρα) 3. Σπουδαία «παιδιά» (3 δώρα) 4. Όλοι ίσοι, όλοι διαφορετικοί (5 δώρα) 5. Ιεροί τόποι και ιερές πορείες (5 δώρα) 6. Οι Προφύτες της Βίβλου (4 δώρα) 7. Ιερά βιβλία (5 δώρα)	1. Μαθητές και δάσκαλοι (5 δώρα) 2. Για να ζούμε καλύτερα μαζί: Συμπόρευση με όρια και κανόνες (4 δώρα) 3. Προχωράμε αλλάζοντας (4 δώρα) 4. Η Εκκλησία του Χριστού (5 δώρα) 5. Αποστολές για την «καλή είδηση» (6 δώρα) 6. Ανακαλύπτοντα ς τα κείμενα της Καινής Διαθήκης (5 δώρα)	1. Οι πρώτοι Χριστιανοί: Δυσκολίες και περιπέτειες (3 δώρα) 2. Διωγμοί και εξάπλωση του Χριστιανισμού. Πρόσωπα και μαρτυρίες (3 δώρα) 3. Άγιοι άνθρωποι (4 δώρα) 4. Από τους Χριστιανούς της χώρας μας στους Χριστιανούς του κόσμου (5 δώρα) 5. Θρησκείες στη χώρα μας (5 δώρα) 6. Μνημεία και τόποι λατρείας: Αποτυπώσεις της πίστης (5 δώρα) 7. Πώς έφτασε η Αγία Γραφή έως εμάς; (4 δώρα)

ΚΥΚΛΟΣ Γ' & Δ' τάξης:

Ανακαλύπτουμε εικόνες, πρόσωπα και ιστορίες

Βασικός σκοπός του Α' κύκλου: η εισαγωγή των μαθητών σε μια πρώτη γνωριμία και εξοικείωση με τον κόσμο της θρησκείας, κυρίως του Χριστιανισμού, ώστε να προσεγγίσουν τόσο την εξωτερική-συμβολική έκφρασή του όσο και την εσωτερική και ιδιαίτερη ποιότητα της λειτουργίας του. Οι θεματικές ενότητες οργανώνονται πάνω σε σταδιακά διευρυνόμενη επαλληλία, από την Ορθόδοξη παράδοση στην ευρύτερη Χριστιανική, καθώς και στις δύο μονοθεϊστικές-αβρααμικές παραδόσεις, τον Ιουδαϊσμό, το Ισλάμ και άλλες θρησκείες του κόσμου. Επιπλέον, τα ζητήματα συνδέονται με τις εμπειρίες των μαθητών από τη σχολική και οικογενειακή ζωή.

Γ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Γενικοί στόχοι τάξης

Οι μαθητές:

1. να γνωρίσουν βιβλικές αφηγήσεις και θρησκευτικές ιστορίες και να τις αναπλαισιώσουν συνδέοντάς τις με τις εμπειρίες τους
2. να εξοικειωθούν με σύμβολα, εικόνες, γιορτές, τελετουργίες, και έθιμα της Ορθόδοξης χριστιανικής παράδοσης
3. να γνωρίσουν σύμβολα, εικόνες, γιορτές, τελετουργίες και έθιμα άλλων θρησκειών, καθώς και τη σημασία τους στη ζωή των ανθρώπων
4. να αντιληφθούν την ύπαρξη διαφορετικών μορφών θρησκευτικής έκφρασης (στην τάξη, στο σχολείο, στη γειτονιά, στην πόλη, στη χώρα, στον κόσμο) και να μάθουν να επικοινωνούν με το διαφορετικό
5. να αναπτύξουν ικανότητες εύρεσης και παρουσίασης πληροφοριών, διαλόγου, συνεργασίας και δημιουργικής έκφρασης

1. Ζούμε μαζί (4 ώρες)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Οι μαθητές μπορούν να: συναισθάνο νται τη σημασία των σχέσεων και του μοιράσματος αναγνωρίζο υν στις βιβλικές διηγήσεις τις διαστάσεις των ανθρώπινων σχέσεων και εκφράζουν προσωπικές σκέψεις, κρίσεις και συναισθήματα αναγνωρίζο υν τον Θεό των Χριστιανών ως πρόσωπο της έμπρακτης και χωρίς διάκριση αγάπης αφηγούνται τις διηγήσεις των βιβλικών κειμένων	i. Ο ι άλλοι κι εγώ (συγγενείς, φίλοι, συμμαθητές, ομάδες συνομηλίκων) ii. Κ ρίσεις και προβλήματα iii. Σ υγνώμη, φροντίδα και αγάπη iv. Α πό την ΠΔ: Ησαΐ – Ιακώβ (Γεν 25, 19-34. 27, 1-42. 33, 1-12) Ο Ιωσήφ και τα αδέρφια του (Γεν 37, 1 – 45, 38) Δαβίδ και Σαούλ (Α΄ Βασ, 16, 14-23. 18, 6-16) Δαβίδ και Ιωνάθαν (Α΄ Βασ 17, 55-18, 4. 20, 1-23, Β΄ Βασ 1, 17-27) v. Α πό την ΚΔ: Καλός ποιμένας (Ιω 7, 11, Λκ 15, 3-6) Σπλαχνικ ός πατέρας (Λκ 15, 11-32)	Παιχνίδι γνωριμίας: Οι μαθητές σε κύκλο. Μια μπάλα περνάει από τον έναν στον άλλον. Μόλις την πιάνει στα χέρια του λέει το όνομά του και την πετάει σε κάποιον άλλον που κάνει το ίδιο. Στόχος: Για να γίνουμε ομάδα χρειάζεται να γνωρίσουμε ο ένας τον άλλον (Το παιχνίδι μπορεί να γίνει και με χρώματα ρούχων, χαρακτηριστικά που δείχνουν πως ανήκουμε σε ομάδες) Οι μαθητές ζωγραφίζουν την οικογένειά τους και δείχνουν τη ζωγραφιά τους στην τάξη. Στη συνέχεια δημιουργούν μια κοινή ζωγραφιά σε ένα μεγάλο χαρτόνι στον τοίχο με θέμα «η παρέα της τάξης μας». Στόχος: Συνειδητοποίηση του «ανοίγματος» από την οικογένεια στο σχολείο. (Παραλλαγή: Οι μαθητές ζωγραφίζουν απαντώντας σε ερωτήσεις όπως «κάτι που μου αρέσει να κάνω», «κάτι που με κάνει ευτυχισμένο», «κάτι που με στενοχωρεί», «κάτι που μου φαίνεται ενδιαφέρον» κλπ., αποσκοπώντας στη διερεύνηση κοινών στόχων που μας ενώνουν) Δραστηριότητα σε κύκλο: Καθισμένοι σε κύκλο ενθαρρύνονται να συνεχίσουν κάποιες φράσεις-δηλώσεις (λ.χ. «κάποτε ήμουν λυπημένος όταν...», «κάτι που με ανησυχεί είναι...», «όταν ήμουν μικρότερος φοβόμουν...», «νιώθω θυμό όταν...») Στόχος: Να εκφράσουν και να αποδεχτούν τα συναισθήματά τους και να αισθανθούν ότι μπορούν να τα χειρίζονται. Στη συνέχεια συζητούν σε ομάδες των 4 για την αντιμετώπιση της κάθε ανησυχίας Βρίσκουν λέξεις-κλειδιά από τις αφηγήσεις (π.χ. ζήλια, θυμός, εκδίκηση ή συγχώρεση). Ο δάσκαλος τις γράφει στον πίνακα και μετά τις βάζουν σε συννεφάκια (άσπρα και μαύρα). Πόσο όλα αυτά μπορούμε να τα αναγνωρίσουμε στις σχέσεις μας; Συζήτηση, συμπεράσματα Μελέτη περίπτωσης: Μετά από την περιγραφή ενός σχολικού καυγά συζητούν πώς οι ίδιοι νιώθουν και πώς αντιδρούν, όταν κάποιος π.χ. τους έσπρωξε, τους θύμωσε, τους κορόιδεψε. Στόχος: Υπάρχουν αντιδράσεις με χειρότερες ή καλύτερες συνέπειες. Σύνδεση των συμπερασμάτων με τις βιβλικές ιστορίες Η Αγία Γραφή διηγείται (Godly Play)	Από εγχειρίδια <u>ΟΕΔΒ</u> - Γ΄ Δημοτικού (1992), δ.ε. 35, 36, 37, 39 - Γ΄ Δημοτικού (2006), δ.ε. 28, 29 30, 31, 32 - Δ΄ Δημοτικού (1993), δ.ε. 1, 2, 30 - Δ΄ Δημοτικού (2006), δ.ε. 1, 3, 4, 25 - Ε΄ Δημοτικού (1995), δ.ε. 1 - Ε΄ Δημοτικού (2006), δ.ε. 1.1 - Α΄ Γυμνασίου (2006), σελ. 35, 39, 76 <u>Λογισμικό</u> «Ζώντας στην Εκκλησία»: Οι παραβολές του Χριστού <u>Εκπαιδευτικό</u> <u>λογισμικό</u> <u>Γυμνασίου</u> <u>ΥΠΑΔΜΘ/ΠΙ</u> : Καινή Διαθήκη: Η διδασκαλία του Ιησού (Εκκλησία, Μουσείο, Βιβλιοθήκη)

		Δουλειά στο σπίτι: Σχεδιάζουν σε σκίτσα την παραβολή του χαμένου προβάτου	
--	--	---	--

2. Κυριακή: Μια σημαντική ημέρα της εβδομάδας (4 δίωρα)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Οι μαθητές μπορούν να: περιγράφουν και αξιολογούν τη σημασία της Κυριακής ως μιας ξεχωριστής μέρας του χρόνου τους αναγνωρίζουν τις «ειδικές» μέρες του Ισλάμ και του Ιουδαϊσμού και συνειδητοποιούν τη σημασία τους για τους Εβραίους και τους Μουσουλμάνους αναγνωρίζουν σύμβολα και ιερούς τόπους του Χριστιανισμού, του Ιουδαϊσμού και του Ισλάμ	i. Μια διαφορετική ημέρα: Μέρα αργίας ή μέρα γιορτής; ii. Η Κυριακή των Χριστιανών: Στον χριστιανικό ναό (η καμπάνα, ο ναός, τα κεριά, οι εικόνες, ο Σταυρός) iii. Το Σάββατο των Εβραίων: Στη συναγωγή (ραββίνος, τора, κεριά, μενορά, κιπά, τεφιλίν) iv. Η Παρασκευή των Μουσουλμάνων: Στο τζαμί ή τέμενος (Κοράνιο, μιναρές, μουεζίνη, χατίτης, ιμάμης, νίψεις προσώπου, χεριών και ποδιών, βγάλσιμο παπουτσιών, μάσμπαχ, κατεύθυνση προσευχής, κήρυγμα) v. Σύμβολα θρησκειών του κόσμου: Ο σταυρός, ο ιχθύς, η άμπελος, ο πέλεκυς, το άστρο του Δαβίδ, η Μενορά, η ημισέληνος, το όνομα του Αλλάχ, η σβάστικα (Ινδοϊσμός-Τζαϊνισμός), το γιν και το γιανγκ, το ωμ, ο τροχός της διδασκαλίας του Βούδα (ντάρμα), ο λωτός, το σύμβολο της μη βίας (αχίμζα)	Οι μαθητές αφηγούνται σε ομάδα: «Τι κάνω κάθε Κυριακή», γιατί είναι μια ξεχωριστή ημέρα γι' αυτούς. Στόχος: Μια πρώτη προσέγγιση του «ξεχωριστού» χρόνου στις θρησκείες Κατασκευή πόστερ: Σε χρωματιστά τετραγωνάκια κολλούν εικόνες/σκίτσα με σταυρό, κεράκια, καντήλι, καμπάνα, εικόνες. Το ίδιο μπορεί να γίνει και για Ισλάμ και Ιουδαϊσμό Κατασκευάζουν ναούς από χαρτόνι Διαμόρφωση ενός Κουτιού Υλικού (ένα για κάθε θρησκεία) όπου θα βάζουν κατασκευές με σύμβολα, αντικείμενα κ.ά. Επίσκεψη σε ναό, συναγωγή ή τέμενος Ημερολόγιο που ετοιμάζουν για όλο τον χρόνο. Ομάδες μαθητών γράφουν για κάθε μήνα γιορτές, επετείους, έθιμα κ.ά. Δραστηριότητες, ασκήσεις και τόποι στο διαδίκτυο από το λογισμικό ΣΤ΄ τάξης: α) Ζώντας μαζί με την αλήθεια, β) Ετερόδοξοι και αλλόθρησκοι	<u>Από εγχειρίδια ΟΕΔΒ</u> - Γ΄ Δημοτικού (1992), δ.ε. 30, 31 - Γ΄ Δημοτικού (2006), δ.ε. 26 - Δ΄ Δημοτικού (1993), δ.ε. 24 - Δ΄ Δημοτικού (2006), δ.ε. 21 - ΣΤ΄ Δημοτικού (2006), δ.ε. 32, 33 <u>Κείμενο και εικόνες από το λογισμικό ΣΤ΄ τάξης:</u> α) Ζώντας μαζί με την αλήθεια (μια ζωγραφιά του παραδείσου, η ενορία μου, η ενορία σου, γινόμεστε όλοι ένα, η Κυριακάτικη Θεία Λειτουργία είναι η καρδιά της ενοριακής μας ζωής, οι συναντήσεις μετά την Κυριακάτικη Λειτουργία), β) Ετερόδοξοι και αλλόθρησκοι (αλλόθρησκοι μη χριστιανοί: Εβραίοι και Μουσουλμάνοι) <u>Εκπαιδευτικό λογισμικό Γυμνασίου ΥΠΔΜΘ/ΠΙ:</u> Αίθουσα εκθέσεων (Πολιτιστικό Κέντρο, Έκθεση λατρευτικών χώρων από διάφορες θρησκείες) <u>Εκπαιδευτικό λογισμικό Λυκείου ΥΠΔΜΘ/ΠΙ:</u> - Ο λατρευτικός πλούτος της Εκκλησίας - Το Ισλάμ - Όψεις της Θρησκείας

3. Η χαρά της γιορτής. Τα Χριστούγεννα (4 δώρα)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Οι μαθητές μπορούν να: μοιράζονται συναισθήματα χαράς, ενθουσιασμού και συμμετοχής στη γιορταστική ατμόσφαιρα των γενεθλίων, της σχολικής γιορτής, του πανηγυριού και της γιορτής των Χριστουγέννων αναγνωρίζου ν στις βιβλικές αφηγήσεις της Γέννησης του Χριστού την έννοια του δώρου και της προσφοράς συναισθάνον ται τη σημασία της γιορτής για τους ανθρώπους σε όλες τις θρησκείες του κόσμου συγκρίνουν τους τρόπους εορτασμού των Χριστουγέννων σε όλο τον κόσμο	i. Χαιρόμαστε γιορτάζοντας Γενέθλι α: Δίνουμε και παίρνουμε δώρα Μέρες γιορτής των Χριστιανών: Κάθε μέρα ένας Άγιος, η χαρά της πανήγυρης Τα ελληνικά σχολεία γιορτάζουν: Η γιορτή των τριών Ιεραρχών ii. Χριστούγεννα: Ο νεογέννητος Ιησούς, ένα δώρο στον κόσμο <u>Από την ΚΔ:</u> - Η Γέννηση στη φάτνη της Βηθλεέμ (Λκ 2, 1- 20) - Τα δώρα του κόσμου στον Ιησού (βοσκοί και μάγοι: τα δώρα του κόσμου στον Ιησού) (Μτ 2, 1-12) - Η φυγή στην Αίγυπτο (Μτ 2, 13-23) Η γιορτή των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς (ύμνοι Χριστουγέννων, ελληνικά κάλαντα, κάλαντα και τραγούδια από όλο τον κόσμο, τα δώρα του Αη- Βασίλη, έθιμα (χριστουγεννιάτικο δέντρο, καραβάκι, φαναράκι, χριστόψωμο, βασιλόπιτα και εικόνες από όλο τον κόσμο) Η Γέννηση του Χριστού στο Κοράνι iii. Γιορτές θρησκειών του κόσμου Ρος Ασανά: Η αρχή της χρονιάς για τους Εβραίους (σύμβολα: ρόδια, μέλι, ένα καινούργιο ρούχο) Το τέλος του Ramadan των Μουσουλμάνων	Προγραμματίζουμε μια γιορτή γενεθλίων ενός μαθητή στην τάξη Στον πίνακα: «Δώρα με αξία / Δώρα με αγάπη». Οι μαθητές διατυπώνουν τις ιδέες τους που καταγράφονται στον πίνακα. Στόχος η επεξεργασία της έννοιας του «δώρου» όπως εκφράζεται στην καθημερινή ζωή Ιδεοθύελλα για τη λέξη «Χριστούγεννα». Στη συνέχεια οι μαθητές κατηγοριοποιούν τις λέξεις. Συζητώντας καταλήγουμε τι γιορτάζουμε τελικά Βρίσκουν από το διαδίκτυο και παρουσιάζουν έθιμα και εικόνες από όλο τον κόσμο Ομάδες μαθητών ετοιμάζουν και παρουσιάζουν χριστουγεννιάτικη μουσική και τραγούδια Ομάδες μαθητών παρουσιάζουν ή δραματοποιούν χριστουγεννιάτικα παραμύθια Συζήτηση σε ομάδες και παρουσίαση στην τάξη με θέμα: «Στη γειτονιά μου, θα ήθελα τα Χριστούγεννα να ήταν...» (όψη, ατμόσφαιρα, άνθρωποι) Παρουσίαση μιας γιορτής (με φωτογραφίες ή video) από έναν μαθητή άλλης θρησκείας Φτιάχνουν ένα ημερολόγιο όπου βάζουν όσες γιορτές επεξεργάστηκαν (με ονομασία, εποχή, σύμβολα) Η Αγία Γραφή διηγείται (Godly Play) Κατασκευή φάτνης και τοποθέτηση των προσώπων σύμφωνα με την ορθόδοξη εικόνα της Γεννήσεως Παιχνίδια από το λογισμικό Γ'-Δ' τάξης: Γιορτές και πανηγύρια της Ορθοδοξίας (βρες το σωστό, σωστό/λάθος, βρες τη λέξη, πάζλ)	<u>Από εγχειρίδια</u> <u>ΟΕΔΒ</u> - Γ' Δημοτικού (1992), δ.ε. 22, 23, 24, 29, 32 - Γ' Δημοτικού (2006), δ.ε. 19, 20, 25, 27 - Δ' Δημοτικού (1993), δ.ε. 42, 43 - Δ' Δημοτικού (2006), δ.ε. 35, 36 - Ε' Δημοτικού (1995), δ.ε. 48 - Ε' Δημοτικού (2006), δ.ε. 6.2 - ΣΤ' Δημοτικού (1995), δ.ε. 51 - ΣΤ' Δημοτικού (2006), δ.ε.34 - Β' Γυμνασίου (2006), σελ. 32, 36 <u>Κείμενο και εικόνες</u> <u>από το λογισμικό Γ'-</u> <u>Δ' τάξης:</u> <u>Γιορτές και</u> <u>πανηγύρια της</u> <u>Ορθοδοξίας. Από το</u> <u>πρόσθετο υλικό της</u> <u>ίδιας ενότητας: Ο</u> <u>άγιος Βασίλης και η</u> <u>βασιλόπιτα</u> <u>Λογισμικό «Ζώντας</u> <u>στην Εκκλησία»:</u> - Γέννηση (κείμενο, ύμνοι, εικόνες, παιχνίδια) - Πολιούχοι Άγιοι, Προστάτες Άγιοι <u>Εκπαιδευτικό</u> <u>λογισμικό Γυμνασίου</u> <u>ΥΠΑΜΘ/ΠΙ:</u> <u>Καινή Διαθήκη: Οι</u> <u>Απαρχές (Εκκλησία,</u> <u>Μουσείο,</u> <u>Βιβλιοθήκη)</u> <u>Εκπαιδευτικό</u> <u>λογισμικό Λυκείου</u> <u>ΥΠΑΜΘ/ΠΙ:</u> - Ο λατρευτικός πλούτος της Εκκλησίας

	Holi: Το τέλος του χειμώνα και η αρχή της άνοιξης για τους Ινδουϊστές (φωτιές, χρωματιστά νερά, κόκκινη σκόνη)		- Όψεις της Θρησκείας
--	--	--	-----------------------

4. Τα παιδιά είναι χαρά (3 δώρα)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Οι μαθητές μπορούν να: αναγνωρίζουν και εκτιμούν τα χαρακτηριστικά της παιδικής ηλικίας ανακαλύπτουν και αξιολογούν τις μεγάλες διαφορές στη ζωή των παιδιών του σύγχρονου κόσμου εκφράζουν συναισθήματα και σκέψεις για τη θέση που δίνει ο Ιησούς στα παιδιά	i. Η προσδοκία και η χαρά της γέννησης ενός παιδιού ii. Το παιδί Ιησούς <u>Από την ΚΔ</u> (Λκ 2, 21-52): - Περιτομή: Ο Ιησούς γίνεται γιος του Νόμου - Υπαπαντή: Ο Συμεών υποδέχεται τον μικρό Χριστό - Δωδεκάχρονος Ιησούς: «Στο σπίτι του πατέρα μου» iii. Όλα τα παιδιά αξίζουν αγάπη και φροντίδα: «Άφετε τα παιδιά» (Μκ 10, 13-16) iv. Τα δικαιώματα των παιδιών v. Η παγκόσμια γλώσσα των παιδιών: Παιχνίδι, τέχνη, μουσική vi. Τα παιδιά του κόσμου σήμερα	Ο κάθε μαθητής -σε συνεννόηση με τους γονείς του- διαμορφώνει ένα μικρό άλμπουμ με φωτογραφίες από στάδια και σημαντικές στιγμές της ζωής του (ή για το μικρό αδελφάκι του). Το φέρνει στην τάξη και το μοιράζεται με τους άλλους. Στόχος: Η ανάδειξη της χαράς της οικογένειας που μεγαλώνει ένα παιδί/ά Σύγκριση: Φωτογραφία της τάξης μας στη διάρκεια ενός παιχνιδιού με φωτογραφίες παιδιών που παίζουν από άλλες ηπείρους. Τις αναρτούμε σε stand και συζητάμε. Αρχαία παιχνίδια, παιχνίδια των παππούδων μας. Ιστορία με εικόνες από Η/Υ: Βρίσκουν πλήθος εικόνων και στη συνέχεια επινοούν σε ομάδες ιστορίες για παιδιά. Μουσικό εργαστήριο: Αφού συμφωνήσουν για το θέμα, με όργανα, κρουστά και κινήσεις (παλαμάκια, χτυπήματα ποδιών, σφυρίγματα κ.ά.) καταλήγουν σε μια δική τους σύνθεση. Παρουσίαση των δικαιωμάτων του παιδιού από τον Συνήγορο του Πολίτη. Συζήτηση σε ομάδες για ένα δικαίωμα και παρουσίαση στην τάξη με παντομίμα. Μελέτη περίπτωσης: Παιδιά της Αφρικής, ή της Ασίας. Ασκήσεις από το λογισμικό της Β' Γυμνασίου (Σχολείο): <u>Απαρχές</u> Παιχνίδια από το λογισμικό Γ'- Δ' τάξης: <u>Τα δικαιώματα του παιδιού</u> (βρες το σωστό, σωστό/λάθος, βρες τη λέξη, πάζλ)	<u>Από εγχειρίδια ΟΕΔΒ</u> - Γ' Δημοτικού (1992), δ.ε. 4, 6, 10, 22 - Γ' Δημοτικού (2006), δ.ε. 3, 8, 9, 19 - Δ' Δημοτικού (1993), δ.ε. 23, 42. - Δ' Δημοτικού (2006), δ.ε. 20, 22, 35, 37 - Ε' Δημοτικού (2006), δ.ε. 5.3 <u>Κείμενο και εικόνες από το λογισμικό Γ'- Δ' τάξης:</u> <u>Τα δικαιώματα του παιδιού (Ο Ιησούς ως παιδί, Τα δικαιώματα των παιδιών, Μηνύματα για την εποχή μας).</u> Από το πρόσθετο υλικό της ίδιας ενότητας (Τα δικαιώματα του παιδιού, Ο Χριστός και τα παιδιά, Το δικαίωμα του παιδιού στη μόρφωση, Τα δικαιώματα του παιδιού και η Εκκλησία, Γέρον Παΐσιος προστάτης των παιδιών, εικόνες) <u>Λογισμικό «Ζώντας στην Εκκλησία»:</u> <u>Η Υπαπαντή</u> <u>Εκπαιδευτικό λογισμικό Γυμνασίου ΥΠΑΔΜΘ/ΠΙ:</u> <u>Καινή Διαθήκη: Οι Απαρχές – η Υπαπαντή, η Φυγή στην Αίγυπτο (Εκκλησία, Μουσείο, Βιβλιοθήκη)</u>

5. Ποιος είναι ο Ιησούς Χριστός; (4 δώρα)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Οι μαθητές μπορούν να: περιγράφουν και αξιολογούν τα προσωπικά χαρακτηριστικά του Ιησού μέσα από αφηγήσεις αναγνωρίζουν την προέλευση των στοιχείων για τη ζωή του Ιησού Χριστού αρχίζουν να αντιλαμβάνονται τις «αντιφάσεις» γύρω από το πρόσωπο του Χριστού αναγνωρίζουν τις βιβλικές αφηγήσεις σε έργα τέχνης (εκκλησιαστικά και κοσμικά)	i. <u>Από την ΚΔ:</u> Έρθε στον κόσμο σαν ξένος: Φάτνη, βοσκοί, Ηρώδης, φυγή στην Αίγυπτο (Μτ 1, 18-25, 2, 1-15, Λκ 2, 1-20) Αγαπημένος φίλος: Λάζαρος, Μάρθα, Μαρία (Ιω 11) Ένας δάσκαλος που όλοι θαύμαζαν (Μτ 7, 28-29) Ο Μεσσίας που όλοι προσδοκούσαν: Από το κήρυγμα στη Ναζαρέτ (Λκ 4, 16-20) Κοντά σε όλους χωρίς διάκριση: Κλήση Λευί (Μτ 9, 9-13), Αλείψασα (Ιω 8, 3-11) ii. Ζωή στην Παλαιστίνη στα χρόνια του Αυγούστου iii. Μπροστά στις εικόνες του Δωδεκάορτου	Επίσκεψη σε ένα ναό. Παρατήρηση και συζήτηση για το Δωδεκάορτο Το δικό μας Δωδεκάορτο: Κατασκευή του πλαισίου ενός Δωδεκάορτου. Οι μαθητές συμφωνούν πως θα βάζουν στη διάρκεια της χρονιάς τις δικές τους ζωγραφιές για το κάθε γεγονός στην κατάλληλη θέση Ο δάσκαλος πλαστικοποιεί 3 σειρές με τις εικόνες του Δωδεκάορτου και μια με τους τίτλους των εικόνων. Οι εικόνες χρησιμοποιούνται, προκειμένου να προσεγγίσουν οι μαθητές τις βιβλικές αφηγήσεις, μέσα από τον χωρισμό ομάδων, με παιχνίδι αντιστοίχισης, παράλληλη παρατήρηση, παιχνίδια με ομοιότητες και διαφορές Τι θα σήμαινε να είσαι φίλος και μαθητής του Ιησού: Συζήτηση και παρουσίαση σκηνών από ομάδες Βρίσκουν στο διαδίκτυο και παρουσιάζουν εικόνες του Ιησού απ' όλο τον κόσμο: Δουλεύοντας με τέχνη (Artful Thinking) Αναζήτηση: Μουσικά έργα που γράφτηκαν για τον Χριστό (κλασική μουσική, τραγούδια)	<u>Από εγχειρίδια ΟΕΔΒ</u> - Γ' Δημοτικού (2006), δ.ε. 30 - Δ' Δημοτικού (1993), δ.ε. 12, 13, 42 - Δ' Δημοτικού (2006), δ.ε. 6, 8, 9 - ΣΤ' Δημοτικού (1995), δ.ε. 22-27 - ΣΤ' Δημοτικού (2006), δ.ε. 13-15 <u>Κείμενο και εικόνες από το λογισμικό Γ' - Δ' τάξης:</u> <i>Γιορτές και πανηγύρια της Ορθοδοξίας (το Δωδεκάορτο)</i> <u>Εκπαιδευτικό λογισμικό Γυμνασίου ΥΠΑΔΜΘ/ΠΙ:</u> <i>Καινή Διαθήκη: Οι Απαρχές, η διδασκαλία του Χριστού, (Εκκλησία, Μουσείο, Βιβλιοθήκη)</i>

6. Γιορτάζοντας το Πάσχα (4 δίωρα)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Οι μαθητές μπορούν να: μοιράζονται εμπειρίες και συναισθήματα γύρω από τη γιορτή του Ορθόδοξου Πάσχα συγκρίνουν τους τρόπους εορτασμού του Πάσχα σε όλο τον κόσμο αναγνωρίζου ν την αγάπη ως βασική ιδέα των αφηγήσεων του Πάθους	i. Στον δρόμο για το Πάσχα: Η Σαρακοστή, Σάββατο του Λαζάρου, Κυριακή των Βαΐων ii. Η Μεγάλη Εβδομάδα: Άνοιξη, εικόνες, μυρωδιές, ήχοι iii. Πάσχα: Η γιορτή της Αγάπης <u>Από την ΚΔ:</u> - Το τελευταίο δείπνο με τους μαθητές (Μτ 26, 1- 35) - Στον κήπο της αγωνίας (Μτ 26, 36-39) - Η δίκη, η καταδίκη και τα πάθη του Χριστού (Ιω 18, 12-24, Μτ 27, 1. 11-31) - Η Σταύρωση (Μτ 27, 27-66) - Η Ανάσταση (Λκ 24, 1-8) i. Πασχαλινά έθιμα της Ελλάδας (Επιτάφιος, στεφάνια λουλουδιών, κόκκινα αυγά, κουλούρες, λαμπάδες) ii. Ορθόδοξη υμνογραφία, εικόνες και μουσική για το Πάθος και την Ανάσταση από όλον τον κόσμο iii. Το Πάσχα των Εβραίων (έθιμα, το τραπέζι του Πεσάχ)	Κατασκευή της Κυρα Σαρακοστής (βλ. εκπ/κό φάκελο Μπενάκη) Ιδεοθύελλα για τη λέξη ΠΑΣΧΑ. Στη συνέχεια οι μαθητές κατηγοριοποιούν τις λέξεις. Συζητώντας καταλήγουμε τι γιορτάζουμε τελικά Το Πάσχα σε όλο τον κόσμο: Βρίσκουν στο διαδίκτυο και παρουσιάζουν έθιμα και εικόνες από όλο τον κόσμο Έθιμα και παραδόσεις στη χώρα μας. Μοιρολόι της Παναγίας, τοπικές παραλλαγές του μεσαιωνικού άσματος Το «Πάσχα» της φύσης. Από τον χειμώνα στην άνοιξη: Ζωγραφική, κατασκευές, κολλάζ με λουλούδια Σκαρώνουν ένα ημερολόγιο της Μ. Εβδομάδας (βλ. Εκπ/κό φάκελο Μπενάκη) Χριστούγεννα και Πάσχα: Συγκρίνοντας τις δυο μεγάλες γιορτές (ατμόσφαιρα, στολισμός, συνήθειες, προτάσεις) Οι τόποι των Παθών του Ιησού: Τότε και τώρα (προβολή από τον δάσκαλο, θεματική συζήτηση) Κλασική μουσική για τα Πάθη: Ακούν το κομμάτι, εκφράζουν συναισθήματα, ζωγραφίζουν με χρώματα, βάζουν τίτλο. Τέλος, ο δάσκαλος αποκαλύπτει τον τίτλο του κομματιού. Σύγκριση με τους δικούς τους τίτλους Βάφουμε αυγά, ετοιμάζουμε τσουρέκια και δώρα για ανήμπορους συμπολίτες μας Γιορτάζουμε μαζί: Παρουσίαση του «Ο Φίλος μου ο Ααρών» Ασκήσεις και τόποι στο διαδίκτυο από το λογισμικό ΣΤ΄ τάξης: Τα Πάθη και η Ανάσταση του Χριστού Ασκήσεις από το λογισμικό της Β΄ Γυμνασίου (Σχολείο): Το Πάθος και η	Από εγχειρίδια ΟΕΔΒ - Γ΄ Δημοτικού (1992), δ.ε. 40-48 - Γ΄ Δημοτικού (2006), δ.ε. 35-40 - Δ΄ Δημοτικού (1993), δ.ε. 46, 47 - Δ΄ Δημοτικού (2006), δ.ε. 37, 38 <u>Κείμενο και εικόνες από το λογισμικό ΣΤ΄ τάξης:</u> Τα πάθη και η Ανάσταση του Χριστού (Μεγάλη Σαρακοστή, Μεγάλη Εβδομάδα, Κυριακή του Πάσχα, Τα έθιμα του Πάσχα) <u>Κείμενο και εικόνες από το λογισμικό Γ΄-Δ΄ τάξης: Γιορτές και πανηγύρια της Ορθοδοξίας. Από το πρόσθετο υλικό της ίδιας ενότητας (πασχαλινά λόγια του αγίου Ιωάννη του Χρυσοστόμου, «Χριστός Ανέστη» στο Πεκίνο, το βάψιμο των αυγών)</u> <u>Λογισμικό «Ζώντας στην Εκκλησία»:</u> Η ανάσταση του Λαζάρου (ξυλόγλυπτο- παιχνίδι) Τα Πάθη και η Ανάσταση - Ο κύκλος της Μεγάλης Εβδομάδας (βίντεο, ύμνοι, εικόνες, παιχνίδια) <u>Εκπαιδευτικό λογισμικό Γυμνασίου ΥΠΑΜΘ/ΠΙ:</u> Καινή Διαθήκη: Το Πάθος και η Ανάσταση του Χριστού (Εκκλησία, Μουσείο, Βιβλιοθήκη) <u>Εκπαιδευτικός φάκελος:</u> «Έθιμα του Πάσχα»,

		<i>Ανάσταση του Χριστού</i>	Μουσείο Μπενάκη, 2003
--	--	-----------------------------	--------------------------

7. Ο κόσμος μας, ένα στολίδι (5 δίωρα)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Οι μαθητές μπορούν να: - συναισθάνονται και περιγράφουν την ομορφιά και τη στενή τους σχέση με τη φύση - εκφράζουν τις ιδέες και τους προβληματισμούς τους γύρω από τη σχέση των σύγχρονων ανθρώπων με την κτίση - ανακαλύπτουν και αξιολογούν τη στάση προσώπων από όλες τις θρησκείες προς τη φύση - αναγνωρίζουν στοιχεία της φύσης στη λατρεία του Χριστιανισμού και άλλων θρησκειών - προτείνουν και οργανώνουν οικολογικές δράσεις	i. Κόσμος σημαίνει στολίδι. Εξερευνώντας τα θαύματα γύρω μας: Ζώα, πουλιά, λουλούδια, δέντρα, θάλασσα, βουνά, ποτάμια Ο κύκλος της ζωής (από τη σύλληψη στη γέννηση) Οι αλλαγές των εποχών σε όλο τον κόσμο ii. Ο κόσμος: Αγάπη για το κοινό μας σπίτι iii. Η φροντίδα για το σπίτι μας, τον κόσμο μας, το στολίδι μας iv. Θρησκευτικά στολίδια του κόσμου (ναοί, προσκυνήματα) v. Η φύση στη λατρεία των θρησκειών (νερό, φυτά, γιορτές, αγιασμός του ύδατος, ευλογία των καρπών κλπ.) vi. Όλα τα πλάσματα αξίζει να σωθούν <u>Από την ΠΔ:</u> - Κιβωτός του Νώε (Γεν 7) - Ψαλμοί 19, 2-7. 104, 1-35. 147, 1-20. 148, 1-14 Αφηγήσεις και ιστορίες: Άγ. Φραγκίσκος της Ασίζης, ιστορίες από το Λαουσαϊκόν	Οι μαθητές κατασκευάζουν έναν «κήπο» με χρωματιστά χαρτιά και υλικά (λουλούδια, φυτά, δέντρα...) Αφού έχουν βρει από το διαδίκτυο είδη προς εξαφάνιση, φτιάχνουν μια «κιβωτό»: Τι χρειάζεται να σώσουμε σήμερα; Σχέδιο δράσης: Τα παιδιά συζητούν τι θα μπορούσαν άμεσα να κάνουν για να βελτιώσουν το περιβάλλον τους (π.χ. τα αδέσποτα της γειτονιάς, τις γλάστρες της τάξης, ένα δέντρο της αυλής του σχολείου) Ξαναφτιάχνω (το σχολείο μου, τη γειτονιά μου, τη χώρα μου, τον κόσμο). Δραστηριότητα σε ομάδες: Σχέδια, κατασκευές, μουσική Αναζήτηση στο διαδίκτυο για εικόνες θρησκευτικών τόπων από όλο τον κόσμο Σε επιλεγμένες εικόνες από μεγάλα και μικρά προσκυνήματα, τα παιδιά συζητούν για ομοιότητες και διαφορές Επίσκεψη σε κοντινό ξωκλήσι, μελέτη της χρήσης του χώρου με άξονα τον σεβασμό στο περιβάλλον Παιχνίδι ρόλων ή ζωγραφική με σκίτσα πάνω στις ιστορίες για θρησκευτικά πρόσωπα και τη φύση Ζωγραφίζουμε τραγούδια: Ακούγεται ή οι μαθητές τραγουδούν ένα τραγούδι π.χ. για την ομορφιά της φύσης. Σε ομάδες ζωγραφίζουν σε πλακάτ όσα τους άγγιξαν. Γράφουν ένα δικό τους κείμενο Σε ομάδες δημιουργούν πλακάτ με συνθήματα για τη διάσωση της φύσης. Παιχνίδια από το λογισμικό Γ'-Δ' τάξης: Η κιβωτός του Νώε (βρες το σωστό, σωστό/λάθος, βρες τη λέξη, πάζλ) Ασκήσεις και τόποι στο διαδίκτυο από το λογισμικό Ε' τάξης: Αγώνες για έναν κόσμο ανθρωπινότερο Ασκήσεις από το λογισμικό της Α' Γυμνασίου (Σχολείο): Δημιουργία Δικτύωση με σχολεία άλλων περιοχών και ανταλλαγή δεδομένων (εικόνων, φωτογραφιών κλπ) με στόχο τη	<u>Από εγχειρίδια ΟΕΔΒ</u> - Γ' Δημοτικού (1992), δ.ε. 7, 8, 9, 13, 17 - Γ' Δημοτικού (2006), δ.ε. 5, 6, 7, 10, 15 - Ε' Δημοτικού (1995), δ.ε. 40, 41. - Ε' Δημοτικού (2006), δ.ε. 5.1 <u>Κείμενα και εικόνες από το λογισμικό Γ'-Δ' τάξης:</u> - Η κιβωτός του Νώε - Από το πρόσθετο υλικό της ίδιας ενότητας: Απειλούμενα είδη ζώων στην Ελλάδα, Εθνικά προστατευόμενες περιοχές, Η ευθύνη του ανθρώπου απέναντι στο περιβάλλον, Οικολογικές οργανώσεις <u>Κείμενο και εικόνες από το λογισμικό Ε' τάξης:</u> Αγώνες για έναν κόσμο ανθρωπινότερο (οικοθεολογία – μόλυνση περιβάλλοντος, κίνδυνος εξαφάνισης ζώων και φυτών) <u>Εκπαιδευτικό λογισμικό Γυμνασίου ΥΠΔΜΘ/ΠΙ:</u> Παλαιά Διαθήκη: Ο Νώε και ο Κατακλυσμός (Εκκλησία, Μουσείο, Βιβλιοθήκη)

		γνωριμία με περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους που χρήζουν προστασίας	
--	--	--	--

Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Γενικοί στόχοι τάξης

Οι μαθητές:

1. να γνωρίσουν βιβλικές αφηγήσεις και θρησκευτικές ιστορίες, τις οποίες να συνδέσουν με τις προσωπικές τους εμπειρίες και βιώματα
2. να προσεγγίσουν σε ένα πρώτο επίπεδο βασικά θέματα του Χριστιανισμού και άλλων θρησκειών (προσευχή, ιεροί τόποι και προσκυνήματα, λατρεία, ηθική στάση) και να συνειδητοποιήσουν τη σημασία τους για τη ζωή των ανθρώπων
3. να διερευνήσουν τη στενή σχέση της θρησκείας με τον χώρο και τον χρόνο
4. να ανακαλύψουν τη σημασία των ιερών γραφών για τον Χριστιανισμό αλλά και για άλλες θρησκείες
5. να αναπτύξουν ικανότητες εύρεσης και παρουσίασης πληροφοριών, διαλόγου, συνεργασίας και δημιουργικής έκφρασης
6. να διαμορφώσουν στάσεις σεβασμού της θρησκευτικής και πολιτιστικής ετερότητας

1. Όταν οι άνθρωποι προσεύχονται (3 δώρα)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Οι μαθητές μπορούν να: διατυπώνουν ερωτήματα και εκφράζουν ιδέες γύρω από τον ρόλο της προσευχής στη ζωή τη δική τους και των γύρω τους αξιολογούν τον ρόλο της προσευχής στα πρόσωπα των βιβλικών κειμένων που επεξεργάζονται αντιλαμβάνονται τη θέση της προσευχής στις άλλες θρησκευτικές παραδόσεις επισημαίνουν την οικουμενική διάσταση της προσευχής αναγνωρίζουν τον ρόλο της προσευχής στη ζωή του Χριστού	i. Η πρωινή προσευχή στο σχολείο, ο Αγιασμός στο σχολείο ii. Εικόνες προσευχής από όλο τον κόσμο: Ποιοι άνθρωποι, πότε, πού και γιατί προσεύχονται; iii. <u>Από την ΠΔ και την ΚΔ:</u> Στο καμίνι της φωτιάς: Τρεις Παιδες εν καμίνω (Δν 3, 1-23, 51-90, 3, 24-33) Προσευχή του Μιχαία (Μιχ 7, 14-20) Προσευχή του Εζεκία (Ησ 38, 10-20) Ψαλμοί 135, 136, 141, 148, 149, 150 Ο Ιησούς προσευχόμενος (Μκ 1, 35, Λκ, 5, 15-16, 6, 12) Δυο άνθρωποι προσεύχονται (Λκ 18, 10-14): Τελώνης και Φαρισαίος Ζητάτε και θα σας δοθεί (Μτ 7, 7-11) Κυριακή Προσευχή (Λκ 11, 1, Μτ 6, 9-13) iv. Προσευχές από όλο τον κόσμο Πώς προσεύχονται οι Μουσουλμάνοι Προσευχές των Εβραίων - Σεμά v. Παγκόσμιοι τόποι προσευχής	Ιδεοθύελλα με τη φράση «Προσευχή στο σχολείο» Αφού δούμε τις εικόνες από όλο τον κόσμο, συζητάμε το ποιοι, πότε και πού· έτσι ευκολότερα μεταβαίνουμε στο «γιατί». Διαμορφώνουμε στον πίνακα εννοιολογικό χάρτη Οι μαθητές βρίσκουν από το διαδίκτυο τόπους προσευχής (τζαμιά, ναούς, βωμούς, παγόδες κ.ά.) και ανθρώπους που προσεύχονται από όλο τον κόσμο. Τις εντάσσουν σε ένα κολλάζ με αντίστοιχες φωτογραφίες και σύμβολα Το «Πάτερ ημών» σε διάφορες γλώσσες Προσευχή Αγίου Φραγκίσκου της Ασίζης, προσευχή των ναυτικών (Καββαδία) Έθιμα προσευχής των τριών μονοθεϊστικών θρησκειών (π.χ. νίψη προσώπου, χαλάκι προσευχής μουςουλμάνων, Μεζουζά) Συζήτηση στην τάξη: «Αν έφτιαχνα μια προσευχή, θα ήθελα να λέει για...» Μελέτη περιπτώσεων από «γράμματα στον Θεό» Ασκήσεις και τόποι στο διαδίκτυο από το λογισμικό ΣΤ΄ τάξης: Ετερόδοξοι και αλλόθρησκοι Διαφορετικοί τόποι προσευχής στην Ιερουσαλήμ	Από εγχειρίδια ΟΕΔΒ - Γ΄ Δημοτικού (1992), δ.ε. 1, 5, 11 - Γ΄ Δημοτικού (2006), δ.ε. 1, 3, 4, 9 - ΣΤ΄ Δημοτικού (1995), δ.ε. 17, 37, 38, 39 - ΣΤ΄ Δημοτικού (2006), δ.ε. 10, 24 - Β΄ Γυμνασίου (2006), σελ. 80, 114 <u>Κείμενο και εικόνες από το λογισμικό Γ΄-Δ΄ τάξης:</u> Ο προφήτης Δαβίδ ως άνθρωπος της προσευχής και της δράσης. Από το πρόσθετο υλικό της ίδιας ενότητας (Η προσευχή, είπαν για την προσευχή, ψαλμωδία, μερικοί στίχοι από τον ψαλμό 103 του Δαβίδ, εικόνες) <u>Κείμενο και εικόνες από το λογισμικό ΣΤ΄ τάξης:</u> Ετερόδοξοι και αλλόθρησκοι (ρωμαιοκαθολικοί και προτεστάντες, εβραίοι και μουςουλμάνοι, παγκόσμιος χάρτης θρησκειών) <u>Λογισμικό «Ζώντας στην Εκκλησία»:</u> Άγιοι Τρεις Παιδες, Προσεύχομαι κάθε μέρα, Επί του Όρους ομιλία <u>Εκπαιδευτικό λογισμικό Λυκείου ΥΠΑΔΜΘ/ΠΙ:</u> - Ο λατρευτικός πλούτος της Εκκλησίας - Το Ισλάμ - Όψεις της Θρησκείας

2. Η Μητέρα του Χριστού (3 δίωρα)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Οι μαθητές μπορούν να: συναισθάνονται και εξηγούν τον ρόλο της μητέρας στην προαγωγή και διαφύλαξη της ζωής, με τη γέννηση, ανατροφή και φροντίδα των παιδιών μοιράζονται εμπειρίες και βιώματα (θετικά και αρνητικά) από τη σχέση τους με τη μητέρα τους «διαβάζουν» στην εικόνα του Ευαγγελισμού τον ρόλο της Παναγίας για τον ερχομό του Χριστού στον κόσμο ανακαλύπτουν τα χαρακτηριστικά της σχέσης των Χριστιανών με την Παναγία μέσα από τις εικόνες και τις προσωινυμίες της	i. Η αγάπη της μητέρας, η αγάπη προς τη μητέρα: Νανουρίσματα, τραγούδια και ποιήματα Η γιορτή της μητέρας ii. Διηγήσεις για την Παναγία: Ιωακείμ, Άννα, Εισόδια iii. Από την ΚΔ: Ευαγγελισμός (Λκ 1, 26-38) Ύμνος της Μαρίας (Λκ 1, 46-50) iv. Γιορτάζοντας τον Ευαγγελισμό στην Ελλάδα v. Ονόματα και γιορτές για τη Μητέρα του Χριστού vi. Εικόνες της Παναγίας από όλο τον κόσμο vii. Η Παναγία στο Κοράνι	Οι μαθητές ρωτώντας άλλους (γιαγιάδες, πατέρα, φίλους) μαθαίνουν πράγματα για τη μητέρα τους (συνήθειες, προτιμήσεις, σημαντικές στιγμές κ.ά.) και κατασκευάζουν στην τάξη ένα δώρο-έκπληξη. Στόχος: Σε αγαπώ σημαίνει σε γνωρίζω Διαφορετικές εικόνες της Παναγίας στον χριστιανικό κόσμο: Δουλεύοντας με τέχνη (Artful Thinking) Ελληνικά τραγούδια που έχουν τη λέξη Παναγία Έρευνα: Τα πολλά ονόματα που δίνουμε στη Μητέρα του Χριστού (Γλυκοφιλούσα, Βρεφοκρατούσα, Οδηγήτρια, κλπ.) Έρευνα: Χωριά, εκκλησίες και εικόνες που φέρουν το όνομα της Παναγίας ή τοπωνύμια και επωνυμίες ναών κάθε περιοχής (π.χ. Τρυπητή, Προυσιώτισσα, Εκατονταπυλιανή, Κανάλα κ.ά.) Ιστορίες από την ΚΔ που παρουσιάζουν τη σχέση της Παναγίας με τον Χριστό (Δωδεκαετής, Κανά, κλπ) Εργασία σε ομάδες και συζήτηση με θέμα: Η Παναγία ως μητέρα του Χριστού και ως σκέπη και καταφυγή των χριστιανών Ασκήσεις από το λογισμικό της Β' Γυμνασίου (Σχολείο): Απαρχές	Από εγχειρίδια ΟΕΔΒ - Γ' Δημοτικού (1992), δ.ε. 2 - Γ' Δημοτικού (2006), δ.ε. 17, 18 - ΣΤ' Δημοτικού (1995), δ.ε. 53, 54 - ΣΤ' Δημοτικού (2006), δ.ε. 35 Κείμενο και εικόνες από το λογισμικό Γ'-Δ' τάξης: Γιορτές και πανηγύρια της Ορθοδοξίας (Οι γιορτές της Παναγίας (Γέννηση, Εισόδια, Ευαγγελισμός, Σύναξη, Κοίμηση). Από το πρόσθετο υλικό της ίδιας ενότητας (Η λατρεία της Παναγίας, Ονόματα της Παναγίας, Ποιήματα για την Παναγία) Λογισμικό «Ζώντας στην Εκκλησία»: Πριν από τον Χριστό, Οι Χαιρετισμοί της Θεοτόκου, Ο Δεκαπενταύγουστος και η Παναγία μας Εκπαιδευτικό λογισμικό Γυμνασίου ΥΠΑΜΘ/ΠΙ: Καινή Διαθήκη: Οι Απαρχές – η Γέννηση, τα Εισόδια, ο Ευαγγελισμός, η Κοίμηση της Θεοτόκου (Εκκλησία, Μουσείο, Βιβλιοθήκη) Εκπαιδευτικό λογισμικό Λυκείου ΥΠΑΜΘ/ΠΙ: - Ο λατρευτικός πλούτος της Εκκλησίας - Το Ισλάμ Εκπαιδευτικός φάκελος: Εκπαιδευτικά Προγράμματα, Παναγία, η Μητέρα του Θεού, Μουσείο Μπενάκη, 2001

3. Σπουδαία «παιδιά» (3 δίωρα)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Οι μαθητές μπορούν να: μπαίνουν στη θέση των προσώπων των βιβλικών αφηγήσεων και παρουσιάζουν τα συναισθήματα, τις σκέψεις και τις ιδέες τους εκφράζουν κρίσεις για τις δράσεις και τις ενέργειες των προσώπων αναγνωρίζουν τον ρόλο του Θεού στη ζωή των ανθρώπων, όπως αναδεικνύεται στις βιβλικές αφηγήσεις συνειδητοποιούν τη δυναμική της διαφορετικότητας και ότι κάθε παιδί μπορεί να παίξει ένα σπουδαίο ρόλο αφηγούνται τις διηγήσεις των βιβλικών κειμένων	i. Από την ΠΔ και την ΚΔ: Ισαάκ (Γεν 17, 15-17. 21, 1-8): Ένα παιδί-δωρο Μωυσής: Ένα παιδί που σώθηκε από τα νερά και αξιώθηκε να δει τον Θεό, η γέννηση του Μωυσή (Εξ 2, 1-10) / η Φλεγόμενη Βάτος, η κλήση του Μωυσή (Εξ 3) Δαβίδ (Α΄ Βασ 16, 1-13, Α΄ Βασ 17, Β΄ Βασ 5, 1-5, Ψαλμοί 21, 30, 89, 132): Ο μικρός βοσκός της Βηθλεέμ που έγινε δοξασμένος βασιλιάς Σολομώντας (Α΄ Βασ 4 και 5): Ο σοφός βασιλιάς των Εβραίων που έκτισε τον Ναό της Ιερουσαλήμ Δανιήλ, Ανανίας, Αζαρίας, Μισαήλ (Δν 3, 1-90): Στα παλάτια της Βαβυλώνας, υπόδειγμα γνώσης, καλοσύνης και θάρρους Ιωάννης ο Βαπτιστής (Λκ 1, 5-25. 39-45. 57-66): Άνοιξε τον δρόμο για τον Χριστό ii. Από την καθημερινή ζωή: Παιδιά με αναπηρία Παιδιά που αγωνίζονται να βοηθήσουν την οικογένειά τους Παιδιά «θαύματα»	Σε ένα χαρτόνι χωρισμένο σε 4 μέρη, ο κάθε μαθητής ζωγραφίζει σε κάθε μέρος τον εαυτό του όπως θα ήθελε να είναι ή κάτι που θα ήθελε να κάνει σε 10 χρόνια. Στόχος: Άνοιγμα στο μέλλον, προσδοκίες, αυτά που η ζωή προσδοκά από εμάς Δραματοποίηση σκηνών από τις αφηγήσεις Συζήτηση με αφορμή την τραυλότητα του Μωυσή: Είναι η αναπηρία καταδίκη; Παιχνίδι ενσυναίσθησης: Οι μαθητές χωρίζονται σε ζευγάρια. Δένουμε τα μάτια στον έναν ή ακινητοποιούμε με ένα ξύλο το πόδι του ενός. Ο άλλος, θα πρέπει να τον οδηγήσει, να τον βοηθήσει να περπατήσει μια διαδρομή Μελέτη στο σχολείο μας: «Μια μέρα ενός συμμαθητή μας σε αναπηρικό καροτσάκι» (τυφλό ή με σπασμένο πόδι) είναι το σχολείο έτοιμο γι' αυτό; Τα παιδιά μελετούν τους χώρους του σχολείου, τον εξοπλισμό, τις αίθουσες, το μάθημα Δουλεύοντας με τέχνη τις βιβλικές αφηγήσεις (Artful Thinking): Ανακάλυψη εικόνας (αναζήτηση και αναγνώριση λεπτομερειών), ανασύνθεση λεπτομερειών, δημιουργία δικών τους τίτλων κ.ά. Μουσικό εργαστήριο: Οι μαθητές σε συνεργασία με τον δάσκαλο της Μουσικής συνθέτουν κομμάτια εμπνευσμένα από τις διηγήσεις (π.χ. με φλάουτο για Δαβίδ, με κρουστά για φλεγόμενη βάτο κ.ά.) Η Αγία Γραφή διηγείται (Godly Play) Ασκήσεις από το λογισμικό της Α΄ Γυμνασίου (Σχολείο): Οι Πατριάρχες, η Έξοδος, οι Βασιλείς	Από εγχειρίδια ΟΕΔΒ - Γ΄ Δημοτικού (1992), δ.ε. 7, 10, 11 - Γ΄ Δημοτικού (2006), δ.ε. 5, 8, 9 - Δ΄ Δημοτικού (1993), δ.ε. 6 - Δ΄ Δημοτικού (2006), δ.ε. 6 - Α΄ Γυμνασίου (2006), σελ. 35, 48, 76, 83 Κείμενο και εικόνες από το λογισμικό Γ΄-Δ΄ τάξης: α) Ο Μωυσής και οι 10 εντολές (Ο Μωυσής στο παλάτι του Φαραώ), β) Ο προφήτης Δαβίδ ως άνθρωπος της προσευχής και της δράσης (Δαβίδ, ο μελλοντικός βασιλιάς) Λογισμικό «Ζώντας στην Εκκλησία»: Άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος Εκπαιδευτικό λογισμικό Γυμνασίου ΥΠΑΔΜΘ/ΠΙ: Παλιά Διαθήκη: Οι Πατριάρχες, η Έξοδος, οι Βασιλείς (Εκκλησία, Μουσείο, Βιβλιοθήκη)

4. Όλοι ίσοι, όλοι διαφορετικοί (5 δίωρα)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Οι μαθητές μπορούν να: συνειδητοποιούν τη μοναδικότητά τους σε σχέση με τις ικανότητες, δεξιότητες και χαρακτηριστικά τους αναγνωρίζουν και εκθέτουν τις ικανότητες και τα χαρίσματα των συμμαθητών τους ανακαλύπτουν τη σημασία της γιορτής των Θεοφανίων για τους Χριστιανούς περιγράφουν και εξηγούν το τελετουργικό τυπικό του Βαπτίσματος και του Χρίσματος	i. Τα ονόματά μας (η ιστορία των επωνύμων και των ονομάτων μας) ii. Τα χαρίσματά μας <u>Από την ΚΔ:</u> Η παραβολή των ταλάντων (Λκ 19, 11-27) Αφηγήσεις από συναξάρια iii. Μια γιορτή γεμάτη φως: Θεοφάνια <u>Από την ΚΔ:</u> Η Βάπτισμα του Ιησού (Μτ 3, 13-17) Έθιμα των Θεοφανίων στον τόπο μας iv. Ένα παιδί βαπτίζεται στο όνομα του Χριστού Βάπτισμα και Χρίσμα των Ορθοδόξων Βάπτισμα και Χρίσμα των Ρωμαιοκαθολικών Βάπτισμα των Προτεσταντών Ο νονός μας / η νονά μας v. Τελετές ενηλικίωσης σε θρησκείες του κόσμου: Μπαρ Μισβά / Μπατ Μισβά Ενηλικίωση των Μουσουλμάνων Ενηλικίωση των Ινδουιστών vi. Γιορτές του κόσμου γεμάτες χαρά και φώς <u>Χανουκά</u> <u>Diwali</u>	«Το αστέρι μου»: Κάθε μαθητής παίρνει σε χαρτί Α4 ζωγραφισμένο ένα αστέρι με 5 κορυφές, σε κάθε κορυφή του γράφει: Όνομα, τι μου αρέσει να κάνω, πιο αγαπημένο μου πρόσωπο, αγαπημένο τραγούδι, αγαπημένος τόπος. Στη συνέχεια τα παιδιά είτε χωρίζονται σε ομάδες με ομοιότητες, είτε τοποθετούν τα αστέρια τους σε τοίχο, και με κλωστές συνδέουν τα κοινά σημεία. Ακολουθεί συζήτηση για τα χαρίσματα Οι μαθητές σε κύκλο με μουσική υπόκρουση: Ο καθένας δίνει μία κάρτα με το όνομά του στον διπλανό του, που γράφει ένα χάρισμα του μόλις η μουσική σταματά. Στο τέλος ο καθένας παίρνει τη δική του κάρτα Προγραμματισμένη συμμετοχή σε βαπτίσις Κατασκευή με χρωματιστά χαρτόνια: Τα υλικά του Βαπτίσματος και του Χρίσματος Δουλεύοντας με τέχνη (Artful Thinking): Εικόνες για τη βάπτισμα του Χριστού απ' όλο τον κόσμο Project: «Το νερό και το φως στη ζωή μας και στις θρησκείες» Έθιμα και παραδόσεις των Φώτων σε χώρες της Ευρώπης Οι μαθητές αναζητούν στο διαδίκτυο φωτογραφίες συνομηλίκων τους από μακρινές χώρες (έμφαση στα πρόσωπα, στα ρούχα, στις εκφράσεις, στα χτενίσματα, στις ασχολίες και τις συνήθειές τους). Συζητούν για ομοιότητες και διαφορές Συζήτηση με θέμα «ανακαλύπτω τα χαρίσματά μου» Προετοιμάζουν στο σπίτι τη σημασία των ονομάτων τους. Σε συνεργασία με τον διπλανό τους παρουσιάζουν ο ένας το όνομα του άλλου και τη σημασία του Τι τραγούδια του κόσμου ξέρουμε; Ένα ξένο τραγούδι μας δημιουργεί οικεία	<u>Από εγχειρίδια ΟΕΔΒ</u> - Γ' Δημοτικού (1992), δ.ε. 14, 25-28 - Γ' Δημοτικού (2006), δ.ε. 11, 21-24 - Δ' Δημοτικού (1993), δ.ε. 27 - Β' Γυμνασίου (2006), δ.ε. 45, 48 <u>Κείμενο και εικόνες από το λογισμικό Γ'-Δ' τάξης:</u> <u>Γιορτές και πανηγύρια της Ορθοδοξίας.</u> Από το πρόσθετο υλικό της ίδιας ενότητας: <u>Θεοφάνια-Τα Φώτα, ο αγιασμός των υδάτων</u> <u>Λογισμικό «Ζώντας στην Εκκλησία»:</u> <u>Η Βάπτισμα</u> <u>Εκπαιδευτικό λογισμικό Γυμνασίου ΥΠΑΔΜΘ/ΠΙ:</u> <u>Καινή Διαθήκη: Οι Απαρχές – η Βάπτισμα του Χριστού (Εκκλησία, Μουσείο, Βιβλιοθήκη)</u> <u>Εκπαιδευτικό λογισμικό Λυκείου ΥΠΑΔΜΘ/ΠΙ:</u> <u>Όψεις της Θρησκείας</u> <u>Εκπαιδευτικός φάκελος Εκπαιδευτικά προγράμματα, Καλλιπάτειρα, όλοι ίσοι όλοι διαφορετικοί</u>

		συναισθήματα;	
--	--	---------------	--

5. Ιεροί τόποι και ιερές πορείες (5 δίωρα)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Οι μαθητές μπορούν να: συνειδητοποιούν τη σημασία του ταξιδιού στις θρησκείες εξηγούν γιατί οι Χριστιανοί κάνουν προσκυνήματα και τάματα γνωρίζουν θρησκευτικούς προορισμούς άλλων ομολογιών και θρησκειών αφηγούνται τις διηγήσεις των βιβλικών κειμένων	i. Τα ταξίδια στη ζωή μας / η ζωή μας σαν ταξίδι και πορεία ανακάλυψης ii. Σπουδαία ταξίδια της Βίβλου <u>Από την ΠΔ:</u> - Αβραάμ (Γεν 12, 1-20): Αναζητώντας πατρίδα με οδηγό τον Θεό - Η Έξοδος (Εξ 12, 37-42. 14, 1-10): Ένα ταξίδι προς τη Γη της Επαγγελίας - Η πορεία στην έρημο (Εξ 13, 17-22) - Η εγκατάσταση στη γη Χαναάν (Ιησ 1, 1-3. 4, 19-24. 6, 15-20) Τα ταξίδια του Χριστού. <u>Από την ΚΔ:</u> - Ταξίδια στη Γαλιλαία (π.χ. Mt 14, 13- 36. 15, 21-22, 29, 39. 16, 13) - Είσοδος στα Ιεροσόλυμα για να γιορτάσει το Πάσχα (Μκ 11, 1-11) iii. Ταξίδια των Χριστιανών για προσκυνήματα: Προσκυνήματα στην Ελλάδα: Άγιο Όρος, Μετέωρα, Τήνος, Παναγία Σουμελά, προφήτης Ηλίας Προορισμοί Ρωμαιοκαθολικών: Φατίμα, Λούρδη, Κομποστέλα Άγιοι Τόποι iv. Προσκυνήματα θρησκειών του κόσμου Ιερουσαλήμ: Προσκύνημα για τρεις θρησκείες	Ιδεοθύελλα με τη λέξη ΤΑΞΙΔΙ (προετοιμασία, αισθήματα, ανάγκες, διαθέσεις, σκοπός). Στόχος: Διαμόρφωση ετοιμότητας των μαθητών για την κατανόηση του «ιερού» ταξιδιού: να προσκυνήσεις, να ενώσεις το παρελθόν με το παρόν, να βρεθείς με άλλους πιστούς κ.ά. Εργασία σε ομάδες: Προγραμματισμός ενός ταξιδιού (επιλογή τόπου, προετοιμασία, τι θα δω, τι θα πάρω μαζί μου, τι θα προσφέρω στους ντόπιους κλπ) Εργασία σε ομάδες: Που θα ήθελα να πάω, τι θα ήθελα να δω και το αντίθετο. Τι θα ήθελα να δείξω σε κάποιον που ερχόταν στον τόπο μου. Google Earth: Η διαδρομή του Αβραάμ, η διαδρομή της Εξόδου Δουλεύοντας με τέχνη (Artful Thinking): Βαΐοφόρος Σενάριο: Ένα παιδί που χάνει τους γονείς του στη διάρκεια ενός προσκυνηματικού ταξιδιού (παρουσίαση σκηνής χρησιμοποιώντας όσο το δυνατόν περισσότερα στοιχεία από το μάθημα) Βρίσκουν από το διαδίκτυο φωτογραφίες ιερών αποδημιών των Μουσουλμάνων Σχεδιάζουν τα ταξίδια του Χριστού στον χάρτη, γνωρίζουν την εποχή και τους τόπους Παρουσίαση ιερών προορισμών (ποιοι πάνε, πότε, πώς, γιατί κλπ) Ασκήσεις και τόποι στο διαδίκτυο από το λογισμικό Ε΄ τάξης: <i>Οι αγώνες στη ζωή μας – Άγιο Όρος</i> Ασκήσεις από το λογισμικό της Γ΄ Γυμνασίου (Σχολείο): <i>Ο Χριστιανισμός σήμερα</i>	<u>Από εγχειρίδια ΟΕΔΒ:</u> - Γ΄ Δημοτικού (2006), δ.ε. 35 - Δ΄ Δημοτικού (1993), δ.ε. 2, 7, 29, 45 - Δ΄ Δημοτικού (2006), δ.ε. 2, 7, 24, 37 - ΣΤ΄ Δημοτικού (1995), δ.ε. 55 - ΣΤ΄ Δημοτικού (2006), δ.ε. 36 <u>Κείμενο και εικόνες από το λογισμικό Ε΄ τάξης:</u> <i>Οι αγώνες στη ζωή μας – Άγιο Όρος (ταξίδι στον Αθω, στιγμές από τη ζωή των μοναχών, φυσικό περιβάλλον, αρχιτεκτονική, τέχνη, μοναστική ζωή)</i> <u>Λογισμικό «Ζώντας στην Εκκλησία»:</u> <i>Βαΐοφόρος</i> <u>Εκπαιδευτικό λογισμικό Γυμνασίου ΥΠΑΜΘ/ΠΙ:</u> - <i>Παλαιά Διαθήκη: Χάρτες (Βιβλιοθήκη)</i> - <i>Καινή Διαθήκη: Χάρτες (Βιβλιοθήκη)</i> - <i>Ιστορία της Εκκλησίας: Χάρτες (Βιβλιοθήκη)</i> <u>Εκπαιδευτικό λογισμικό Λυκείου ΥΠΑΜΘ/ΠΙ:</u> - <i>Το Ισλάμ</i> - <i>Όψεις της Θρησκείας</i>

	Μέκκα Μπεναρέζ (Γάγγης)		
--	----------------------------	--	--

6. Οι Προφήτες της Βίβλου (4 δίωρα)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Οι μαθητές μπορούν να: παρουσιάζουν στοιχεία για τη ζωή και τη δράση συγκεκριμένων προφητών συνειδητοποιούν την ανάδειξη -στα κείμενα των προφητών- του Θεού ως Πατέρα που δεν παύει να προστατεύει τα παιδιά του συνειδητοποιούν τη σχέση των προφητών με το πρόσωπο του Ιησού Χριστού εκφράζουν τις προσωπικές τους ιδέες για τα κείμενα που επεξεργάζονται εξηγούν με δικά τους λόγια τη σχέση των προφητικών μηνυμάτων με τη σύγχρονη ζωή διακρίνουν μεταξύ προφητών και ανθρώπων που «προλέγουν» το μέλλον (μέντιουμ κ.ά.) εξηγούν γιατί οι προφήτες θεωρούνται το «στόμα του Θεού» μαθαίνουν όσα ονόματα προφητών μπορούν	i. «Πήγαινε και πες σ' αυτόν τον λαό» (Ησ 6, 1-8): Κλήθηκαν από τον Θεό να αναλάβουν μια μεγάλη αποστολή ii. Ζωές γεμάτες περιπέτειες στην εποχή της Βίβλου (Ωσηέ, Αμώς, Ιερεμίας, Ησαΐας) iii. Με κίνδυνο της ζωής τους δεν παύουν να: Υπενθυμίζουν τη φροντίδα και την αγάπη του Θεού (Ησ 57, 14-15, Ωσ 4,1. 5,1. 11, 1-4. 8): «Αγάπησα τον Ισραήλ από τότε που ήταν νήπιο» Καταδικάζουν την τυπική λατρεία του Θεού και τη λατρεία των ειδώλων (Αμ 5, 21-24, Ησ 44, 9-20, Ιερ 10, 3-5): «Δεν με αγγίζουν τα πανηγύρια σας» Καλούν τους ανθρώπους να αλλάξουν ζωή (Αμ 5, 14-16): «Κάντε το καλό και όχι το κακό» Κρίνουν τους ισχυρούς και υπερασπίζονται τους αδύνατους και κατατρεγμένους (Αμ 5, 11-12): «Ξέρω τις ανομίες σας» Προειδοποιούν για τις επερχόμενες καταστροφές (Αμ 6, 1-7, Ιερ 7, 1-11): «Θα τελειώσουν οι γιορτές» Τονίζουν ότι ο Θεός δεν εγκαταλείπει τον άνθρωπο (Ιεζ 36, 25-28, Ησ 49, 15-16): «Θα σας δώσω καινούργια καρδιά»: Αναγγέλλουν τον ερχομό του Χριστού στον κόσμο (Ησ 9, 5-6. 11, 1-9): «Γεννήθηκε για μας παιδί!» iv. Εικόνες των Προφητών	Καταιγισμός ιδεών με τη λέξη «Προφήτες». Κατηγοριοποίηση, συζήτηση σε ομάδες για το έργο και την αποστολή των προφητών. Αναδεικνύουν πληροφορίες για τα πρόσωπα και την εποχή τους Δραματοποίηση σκηνών από τη ζωή και την εποχή των προφητών Δουλεύοντας με τέχνη (Artful Thinking): Εικόνες προφητών (εκκλησιαστικές και κοσμικές) Με τη βοήθεια ηλεκτρονικής αναζήτησης, εντοπίζουν τη λέξη «προφήτης» στην ψηφιακή έκδοση της ΚΔ. Μελετούν τη σημασία που έχουν οι αναφορές στους προφήτες στις αφηγήσεις της ΚΔ Ζωγραφίζουν εικόνες και δημιουργούν κολλάζ σχετικά με τις προρρήσεις των προφητών για την εποχή του Μεσσία Μουσικό εργαστήριο: μελοποιούν το Ησ 65, 16-25 (Καινούργιος ουρανός και καινούργια γη) «Κείμενά μου – θησαυροί μου»: δουλεύοντας σε δυάδες επιλέγουν φράσεις και αποφθέγματα προφητών. Θεμελιώνουν την επιλογή τους Βρίσκουν τα προφητικά βιβλία στην Αγία Γραφή Εντοπίζουν γιορτές προφητών στο χριστιανικό εορτολόγιο Ο Θεός ως Πατέρας	<u>Από εγχειρίδια ΟΕΔΒ</u> - Γ' Δημοτικού (1992), δ.ε. 20 - Γ' Δημοτικού (2006), δ.ε. 17 - Δ' Δημοτικού (1993), δ.ε. 5 - Δ' Δημοτικού (2006), δ.ε. 5 - ΣΤ' Δημοτικού (1995), δ.ε. 10 - ΣΤ' Δημοτικού (2006), δ.ε. 6 - Α' Γυμνασίου (1987), δ.ε. 24-32 - Α' Γυμνασίου (1993, Η' έκδ.), δ.ε. 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32 - Α' Γυμνασίου (2006, Α' έκδ.), δ.ε. 17, 18, 19, 20, 21, 22, 30 <u>Εκπαιδευτικό λογισμικό Θρησκευτικών Γυμνασίου ΥΠΑΜΘ/ΠΙ (2000):</u> Παλαιά Διαθήκη: Προφήτες, οι κήρυκες του λόγου του Θεού <u>Εκπαιδευτικό λογισμικό Γυμνασίου ΥΠΑΜΘ/ΠΙ (2007):</u> Παλαιά Διαθήκη: Οι Προφήτες (Μουσείο, Βιβλιοθήκη, Σχολείο/Ασκήσεις)

--	--	--	--

7. Ιερά βιβλία (5 δίωρα)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Οι μαθητές μπορούν να: εξηγούν ποιος και γιατί μπορεί να διαβάσει την Αγία Γραφή παρουσιάζου ν και περιγράφουν εικόνες και διηγήσεις με τις οποίες η Αγία Γραφή μιλάει για τον Θεό γνωρίζουν ονόματα του Θεού και σημασίες τους στον Ιουδαϊσμό και στο Ισλάμ γνωρίζουν τις ονομασίες των ιερών βιβλίων του Ιουδαϊσμού, του Ισλάμ και άλλων θρησκειών	i. Αγία Γραφή: Το ιερό βιβλίο των Χριστιανών Μια μικρή βιβλιοθήκη Τόσο διαφορετικά βιβλία! (Ιστορίες, ποιήματα, νόμοι, παροιμίες, προφητείες) Η χώρα της Βίβλου Η Αγία Γραφή μιλάει για τον Θεό και την σχέση του με τον άνθρωπο: - Δημιουργός του κόσμου και του ανθρώπου (Γεν 1 και 2, Ψαλμός 23) - «Αύρα λεπτή» (Γ' Βασ 19, 11-12): Προφήτης Ηλίας - «Εγώ ειμί η οδός» (Ιω 14, 6): Συνοδοιπόρος του ανθρώπου - Πατέρας που φροντίζει για όλα τα παιδιά του (Μτ 26, 32) - «Φως του κόσμου» (Ιω 8, 12) - «Η βάση της σοφίας» (Παρ 1, 7, 3, 13-18) ii. Τα ιερά βιβλία των θρησκειών του κόσμου Το Κοράνι (Ισλάμ): Το θέλημα του Αλλάχ, οδηγός για τη ζωή των Μουσουλμάνων, στην αραβική γλώσσα, καλλιγραφία, ιερό αντικείμενο (τυλίγεται με πολύτιμο ύφασμα, τοποθετείται σε υψηλό ράφι, αγγίζεται με πλυμένα χέρια) Η Τορά (Ιουδαϊσμός): Ο Νόμος του Θεού, στη Συναγωγή, εβραϊκή γλώσσα Βέδες, Σούτρες,	Ιδεοθύελλα με τη λέξη ΑΓΙΑ ΓΡΑΦΗ. Στόχος: Να πλαισιώσουμε τις αφηγήσεις που έχουμε δουλέψει μέχρι τώρα και να αναγνωρίσουν οι μαθητές τον ρόλο της Αγίας Γραφής γενικότερα (στην Εκκλησία, ως ανάγνωσμα, έμπνευση για τέχνη, σινεμά, ονόματα, ρητά κ.ά.) «Αναγνωρίζουμε το είδος των κειμένων»: Δίδεται στους μαθητές φύλλο εργασίας με διαφορετικά κείμενα (παραβολή, εικόνα, ψαλμός, νόμος, ιστορία κ.ά.). Στη συζήτηση νοηματοδοτούνται οι όροι/έννοιες «πραγματικό γεγονός», «αφηγηματική αλήθεια» κ.ά. Βρίσκουν από το διαδίκτυο χειρόγραφα ισλαμικής τέχνης (η καλλιγραφία και οι μικρογραφίες, μεγεθύνσεις των μοτίβων, το όνομα του Αλλάχ) Η αραβική γλώσσα, αντίθετα από την ελληνική, γράφεται από δεξιά προς τα αριστερά! Προσπάθησε να γράψεις με αυτόν τον τρόπο. Πόσο δύσκολο είναι; Ζωγραφίζουν εικόνες εμπνευσμένες από τα ονόματα του Θεού Ασκήσεις και τόποι στο διαδίκτυο από το λογισμικό ΣΤ' τάξης: Η αλήθεια καταγράφεται	Από εγχειρίδια <u>ΟΕΔΒ</u> - Γ' Δημοτικού (1992), δ.ε. 9 - Γ' Δημοτικού (2006), δ.ε. 7 - Δ' Δημοτικού (1993), δ.ε. 8, 14 - Δ' Δημοτικού (2006), δ.ε. 12 - ΣΤ' Δημοτικού (1995), δ.ε. 7 - ΣΤ' Δημοτικού (2006), δ.ε. 3 - Α' Γυμνασίου (2006), σελ. 11, 14 - Β' Γυμνασίου (2006), σελ. 19, 23 <u>Εκπαιδευτικό λογισμικό Δημοτικού ΥΠΑΜΘ/ΠΙ:</u> Κείμενο και εικόνες από το λογισμικό ΣΤ' τάξης: Η αλήθεια καταγράφεται (η Αγία Γραφή ενώνει τον κόσμο, βιβλία Π.Δ. και Κ.Δ., χάρτες) <u>Εκπαιδευτικό λογισμικό Γυμνασίου ΥΠΑΜΘ/ΠΙ:</u> Παλαιά Διαθήκη: Η Παλαιά Διαθήκη και η Εποχή της (Εκκλησία, Μουσείο, Βιβλιοθήκη) Καινή Διαθήκη: Η Εποχή της Καινής Διαθήκης (Εκκλησία, Μουσείο, Βιβλιοθήκη) <u>Εκπαιδευτικό λογισμικό Λυκείου ΥΠΑΜΘ/ΠΙ:</u> - Ο λατρευτικός πλούτος της Εκκλησίας - Το Ισλάμ - Όψεις της Θρησκείας

	Ταό, Τα βιβλία του Κομφούκιου iii. Το όνομα/ονόματα του Θεού στα Ιερά Βιβλία του Ιουδαϊσμού και του Ισλάμ (τα 99 ονόματα)		
--	---	--	--

Προσδοκώμενες επάρκειες των μαθητών στο τέλος του κύκλου

A. Ως προς τη γνώση και κατανόηση του κόσμου της θρησκείας

Αφηγούνται βιβλικές ιστορίες και ανακαλύπτουν το νόημά τους
Χρησιμοποιούν θρησκευτικές λέξεις και φράσεις σχετικά με χαρακτηριστικά και σημασίες της θρησκείας στη ζωή των ανθρώπων
Αναγνωρίζουν σύμβολα και ιερές πράξεις του Χριστιανισμού και άλλων θρησκειών και ανακαλύπτουν το νόημά τους
Περιγράφουν ομοιότητες που υπάρχουν στις θρησκείες
Αναγνωρίζουν τους διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους εκφράζονται οι θρησκείες
Διατυπώνουν απορίες και ερωτήματα
Αναγνωρίζουν τη θέση και τον ρόλο της θρησκείας στη ζωή των ανθρώπων

B. Ως προς την κατανόηση της πολιτιστικής εμβέλειας του θρησκευτικού φαινομένου

Αναγνωρίζουν θρησκευτικά μνημεία και σύμβολα στη γειτονιά, το χωριό, την πόλη τους, την Ελλάδα και σε άλλες χώρες
Αντιλαμβάνονται το θρησκευτικό υπόβαθρο λαϊκών παραδόσεων και εθίμων
Κατανοούν την επιρροή της Βίβλου στη ζωή και στον πολιτισμό της Ελλάδας και της Ευρώπης
Ανιχνεύουν την επιρροή ιερών κειμένων άλλων θρησκειών στη ζωή και στον πολιτισμό άλλων χωρών

Γ. Ως προς την προσωπική ανάπτυξη και καλλιέργεια αξιών και στάσεων

Ακούν προσεκτικά, ρωτούν και απαντούν με ευαισθησία γύρω από τα θρησκευτικά ζητήματα και τις εμπειρίες –τις δικές τους και των άλλων
Συσχετίζουν τις ιδέες και τις εμπειρίες τους με αυτές των συμμαθητών τους και μπαίνουν στη θέση τους
Εκφράζουν την προσωπική τους γνώμη και την ελέγχουν με κριτήρια «σωστού» και «λάθους»
Αναπτύσσουν ενσυναίσθηση προς τα πρόσωπα των βιβλικών και άλλων θρησκευτικών αφηγήσεων και αξιολογούν υπό το φως των όσων κατανόησαν τις δικές τους στάσεις και επιλογές
Αντιλαμβάνονται ότι υπάρχουν κάποιες ερωτήσεις που αν και προκαλούν μεγάλες απορίες στους ανθρώπους είναι δύσκολο να απαντηθούν

Αρχίζουν να διαμορφώνουν την αίσθηση της προσωπικής τους αξίας και ταυτότητας (αυτοεκτίμηση)

Εμπνέονται από τα θέματα που επεξεργάζονται και σχεδιάζουν εκδηλώσεις και δράσεις

Δ. Ως προς την ανάπτυξη ηθικής συνείδησης (με άξονα το σχήμα «εγώ και οι άλλοι»)

Συναισθάνονται τη χαρά και την αξία του να ανήκεις σε μια ομάδα

Αναγνωρίζουν τα χαρίσματα των άλλων

Αναγνωρίζουν και σέβονται τις επιθυμίες και τις ανάγκες των άλλων

Μαθαίνουν να ξεχωρίζουν το σωστό από το λάθος

Αναπτύσσουν σεβασμό στο διαφορετικό

Συνειδητοποιούν τη σημασία της φιλίας και της προσφοράς

Αντιλαμβάνονται τη θέση του άλλου

Καλλιεργούν και εκφράζουν συναισθήματα

Ε. Ως προς την καλλιέργεια δημοκρατικής συνείδησης και πρακτικής

Συζητούν, συνεργάζονται και επικοινωνούν με όλους τους συμμαθητές τους ανεξάρτητα από τη θρησκευτική ή πολιτιστική προέλευσή τους (κοινωνικές δεξιότητες)

Ανακαλύπτουν στην Αγία Γραφή απαντήσεις γύρω από θεμελιώδη ζητήματα κοινωνικής οργάνωσης και συμπεριφοράς

Εντοπίζουν τις επιπτώσεις των θρησκευτικών πιστεύω στη ζωή της κοινότητας –της δικής τους και των άλλων

ΣΤ. Ως προς τη συμμετοχή στη διδακτική διεργασία

Ερευνούν, μελετούν και στοιχειωδώς κρίνουν και αξιολογούν κείμενα, δεδομένα, πληροφορίες και γεγονότα

Ζωντανεύουν πρόσωπα και αφηγήσεις παίζοντας ρόλους

Ζωγραφίζουν, κατασκευάζουν, τραγουδούν, χορεύουν εμπνευσμένοι από τα θέματα του μαθήματος

Εκφράζουν προσωπικές ιδέες και σκέψεις πάνω στα υπό επεξεργασία ζητήματα

Βρίσκουν πληροφορίες με τη βοήθεια των Νέων Τεχνολογιών τις οποίες χρησιμοποιούν στην εργασία τους

Επεξεργάζονται διάφορες εκφράσεις καλλιτεχνικής δημιουργίας (εικαστικές τέχνες, λογοτεχνία, μουσική) που συνδέονται με τα θρησκευτικά θέματα

Εργάζονται με στόχους, σεβόμενοι τα όρια του χρόνου και τους κανόνες της τάξης

Αξιολογούν την εργασία της τάξης και την προσωπική τους πρόοδο και συμμετοχή (μεταγνώση)

ΚΥΚΛΟΣ Ε΄ & ΣΤ΄ τάξης:

Ανακαλύπτουμε κείμενα, μνημεία, τόπους και γεγονότα

Βασικός σκοπός της διδασκαλίας του ΜτΘ στον Β΄ κύκλο της υποχρεωτικής εκπαίδευσης είναι οι μαθητές να προσεγγίσουν και να κατανοήσουν βασικές όψεις του κόσμου της θρησκείας: ιερά κείμενα, ιδεοτυπικές μορφές ή αγιολογικά-ανθρωπολογικά πρότυπα, αποτυπώσεις, μνημεία και πραγματώσεις. Οι θεματικές ενότητες οργανώνονται πάνω σε μια απόπειρα ανίχνευσης και οργανικής σύνδεσης ζητημάτων από τις εμπειρίες των μαθητών με βιβλικές αφηγήσεις, ιστορικά γεγονότα, πρόσωπα και μνημεία της πρώτης Εκκλησίας. Στο τέλος του κύκλου επιχειρείται ένα άνοιγμα στον ευρύτερο θρησκευτικό χάρτη: της Ελλάδας, της Ευρώπης και του κόσμου.

Ε΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Γενικοί στόχοι τάξης

Οι μαθητές:

1. να προσεγγίσουν την προσωπικότητα του Ιησού ως δασκάλου
2. να κατανοήσουν τις απαντήσεις του Χριστιανισμού σε θεμελιώδεις διαστάσεις των ανθρώπινων σχέσεων
3. να διερευνήσουν σχετικές απαντήσεις άλλων θρησκειών
4. να συνδέσουν τα παραπάνω με προσωπικές τους εμπειρίες και βιώματα
5. να μελετήσουν ιστορικά γεγονότα της ζωής της πρώτης Χριστιανικής Εκκλησίας
6. να κατανοήσουν το πλαίσιο συγγραφής της Καινής Διαθήκης
7. να καλλιεργήσουν τις ικανότητές τους για εύρεση, παρουσίαση και επεξεργασία πληροφοριών, διάλογο, συνεργασία και δημιουργική έκφραση
8. να αναπτύξουν στάσεις σεβασμού της θρησκευτικής και πολιτιστικής ετερότητας

1. Μαθητές και δάσκαλοι (5 δίωρα)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Οι μαθητές μπορούν να: συνειδητοποιούν τη διαχρονική και οικουμενική διάσταση της μαθητείας/διδασκαλίας εξηγούν με επιχειρήματα γιατί η επικοινωνία και η κατανόηση είναι βασικά χαρακτηριστικά της παιδαγωγικής σχέσης αναγνωρίζουν και αξιολογούν τον Ιησού Χριστό ως δάσκαλο εξηγούν με παραδείγματα τη λειτουργία του παραβολικού λόγου	i. Σχολεία του κόσμου (από τη Νορβηγία στις φαβέλλες, την Αφρική, την Ινδία και το Αφγανιστάν) ii. Προχωράμε μαζί: Οι δάσκαλοί μας οδηγοί και σύντροφοι iii. Ο Ιησούς ως δάσκαλος, συνοδοιπόρος και οδηγός <u>Από την ΚΔ:</u> - Κλήση των μαθητών (Μτ 4, 18-22) - Νέα ονόματα στους μαθητές (Μκ 3, 13-19) - Αποστολή των 12 (Λκ 9,1-5) - Στο δρόμο με τους μαθητές (Μκ 2, 23-28) - Η επί του Όρους Ομιλία (Μτ 5-7) - Πολλαπλασιασμός άρτων και ιχθύων (Λκ 9, 10-17) iv. Τον καταλάβαιναν όλοι: Ο παραβολικός λόγος <u>Από την ΚΔ:</u> - Παραβολή των δύο σπιτιών (Μτ 7, 24-27) - Παραβολή του σπορέα (Λκ 8, 4-8. 11-15) v. Μεγάλοι δάσκαλοι θρησκείων του κόσμου Μωά μεθ Κομφ ούκιος Βούδ ας	Οι μαθητές βρίσκουν στο διαδίκτυο φωτογραφίες από σχολεία του κόσμου και τις αναρτούν σε ένα stand. Τις παρατηρούν, συζητούν και βάζουν τίτλους ή μουσική που συγγενεύει (μουσική οπτικοποίηση) Κατασκευή ενός καταλόγου με τους Μαθητές του Χριστού και το επάγγελμά τους Απόδοση μιας παραβολής με εικόνες ή σκίτσα Αναρτούμε στον πίνακα τις χειρονομίες της γλώσσας των κωφαλάλων. Φέρνουμε και μια σελίδα βιβλίου «μπράιγ». Στόχος: Η σημασία της επικοινωνίας και της κατανόησης με όλους τους ανθρώπους χωρίς διακρίσεις Διαθεματικό project: Δάσκαλος και μαθητεία στην Αρχαία Ελλάδα Μικρογραφίες και εικόνες μαθητείας από τον Ιουδαϊσμό και το Ισλάμ Ένταξη αποφθεγμάτων σε νέο κείμενο (ξεχωρίζουν αποφθέγματα και φράσεις από το μάθημα και τις εντάσσουν οργανικά σε ένα μικρό δικό τους κείμενο) Αφού έχουν κατανοήσει τη λειτουργία της παραβολής, γράφουν σε ομάδες μια μικρή παραβολή πάνω σε ένα θέμα, π.χ. τους σημερινούς μαθητές Εργασία με εικόνες: Αναζήτηση σε ψηφιδωτά και τοιχογραφίες της παράστασης του Χριστού ως διδασκάλου (εντοπισμός κοινών στοιχείων από την κλασική αρχαιότητα: φιλοσοφικός τρίβωνας, εισητάριο) Ασκήσεις και τόποι στο διαδίκτυο από το λογισμικό ΣΤ΄ τάξης: Αλήθειες που δίδαξε ο Χριστός	Από εγχειρίδια ΟΕΔΒ - Γ΄ Δημοτικού (2006), δ.ε. 28 - Δ΄ Δημοτικού (1993), δ.ε. 9 - Δ΄ Δημοτικού (2006), δ.ε. 9 - Ε΄ Δημοτικού (1995), δ.ε. 3, 43 - Ε΄ Δημοτικού (2006), δ.ε. 1..3 - ΣΤ΄ Δημοτικού (1995), δ.ε. 3, 4, 5 - ΣΤ΄ Δημοτικού (2006), δ.ε. 4, 15 - Β΄ Γυμνασίου (2006), σελ. 51, 60 Εκπαιδευτικό λογισμικό Δημοτικού ΥΠΑΜΘ/ΠΙ: Κείμενο και εικόνες από το λογισμικό ΣΤ΄ τάξης: Αλήθειες που δίδαξε ο Χριστός (Η επί του Όρους Ομιλία, μακαρισμοί, παραβολή για τον συνετό άνθρωπο που χτίζει πάνω σε στέρεα θεμέλια, η Βασιλεία του Θεού) Λογισμικό «Ζώντας στην Εκκλησία»: Οι παραβολές του Χριστού Εκπαιδευτικό λογισμικό Γυμνασίου ΥΠΑΜΘ/ΠΙ: Καινή Διαθήκη: Η Διδασκαλία του Χριστού (Εκκλησία, Μουσείο, Βιβλιοθήκη) Εκπαιδευτικό λογισμικό Λυκείου ΥΠΑΜΘ/ΠΙ: - Το Ισλάμ - Όψεις της

		Ασκήσεις από το λογισμικό της Β΄ Γυμνασίου (Σχολείο): <i>Η</i> <i>Διδασκαλία του Χριστού</i>	Θρησκείας -
--	--	---	----------------

2. Για να ζούμε καλύτερα μαζί: Συμπόρευση με όρια και κανόνες (4 δώρα)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Οι μαθητές μπορούν να: αποδεικνύουν με παραδείγματα και αντιπαραδείγματα ότι οι επιλογές των πράξεων έχουν συνέπειες περιγράφουν με επιχειρήματα τους κανόνες που οι ίδιοι θέτουν στις σχέσεις τους συναισθάνονται και εξηγούν την ασφάλεια που παρέχουν οι κανόνες στη ζωή τους	i. Η συνύπαρξη χρειάζεται κανόνες ii. Κανόνες του σχολείου, κανόνες της τάξης μας. Έπαινος και τιμωρία iii. Οι κανόνες: Περιορισμός ή βοήθεια; iv. Κανόνες συμβίωσης (ανθρώπινα δικαιώματα) v. Από την ΠΔ: Ο Πύργος της Βαβέλ (Γεν 11, 1-9): Οι άνθρωποι φιλοδοξούν να φτάσουν στον ουρανό Διαθήκη (Γεν 15): Η αμοιβαία δέσμευση Θεού – ανθρώπων Ο Δεκάλογος (Εξ 20, 1-17) vi. Από την ΚΔ: «Δεν ήρθα για να καταργήσω τον Νόμο, αλλά να τον συμπληρώσω» (Μτ 5, 17) Η εντολή της αγάπης (Μτ 5, 43-48) Ο χρυσός κανόνας (Λκ 6, 31)	Οι μαθητές κρατούν ημερολόγιο (περίπου για μια βδομάδα) περιγράφοντας απλές, καθημερινές δραστηριότητες. Σε ομάδες των 4 ανταλλάσσουν ιδέες για τον ρόλο των κανόνων/υποχρεώσεων τους σε όσα κατέγραψαν. Παρουσιάζουν μια σκηνή βασισμένη σε δικό τους σενάριο Έρευνα των κανονισμών του σχολείου. Συζητούν τι καλό επιφέρουν Μεταγραφή του Δεκαλόγου: Έχει προηγηθεί η επεξεργασία του Δεκαλόγου, τα χαρακτηριστικά του Θεού που αναδεικνύονται και τη βελτίωση της ζωής των ανθρώπων της εποχής που απορρέει από αυτές. Δουλεύοντας σε ομάδες των 5, οι μαθητές μεταγράφουν τον Δεκάλογο, αρχίζοντας με τη φράση «Δεν χρειάζεται να..., αφού εγώ σου προσφέρω...» (π.χ. Δεν χρειάζεται να φοβάσαι τίποτε, αφού εγώ είμαι ο Θεός που είμαι πάντα στο πλάι σου). Στόχος: Με την υπογράμμιση της θετικής ενέργειας του Θεού, περαιτέρω κατανόηση της σημασίας του Δεκαλόγου στην ανθρώπινη ζωή Κατασκευή ενός δεκαλόγου για την τάξη μας που να αρχίζει με μια θετική προτροπή («είναι καλό να...») Σχεδιάζουμε ένα χάρτη με δρόμους, δίνουμε ονόματα αξιών και λαθών στους δρόμους. Βάζουμε σήματα της τροχαίας, σχηματίζοντας διαδρομές επιλογής και αποφυγής Παιχνίδι με σχοινί: Δένουμε ένα σχοινί, τοποθετούμε ομάδες σε κύκλο, τα παιδιά βλέπουν προς τα έξω, και περιβάλλονται με το σχοινί. Σχηματίζουμε διαδρομές που θα πρέπει κάθε ομάδα να ακολουθήσει, θα το κάνει μόνο με κανόνες και συνεργασία Παιχνίδι σχεδιασμού: Ναυαγοί σε νησί. Κάθε ομάδα περιγράφει τι θα έκανε αν ήταν ναυαγοί, για ένα χρονικό διάστημα (μέρες, μήνα) Βαβέλ: Σε ζευγάρια, ο ένας διηγείται μια ιστορία που δίνει ο δάσκαλος, χωρίς να μιλάει, ή περιγράφει ένα σχήμα στον άλλον, που το ζωγραφίζει μόνο από την περιγραφή, χωρίς να το βλέπει Δουλεύοντας με τέχνη (Artful Thinking): Εικόνες της Βαβέλ («βλέπω αυτό που εσύ δε βλέπεις», ερωτήματα για την εικόνα, αναζήτηση τίτλων κ.ά.) Project: Η βία στο σχολείο (αν υπάρχουν σχετικά προβλήματα)	Από εγχειρίδια ΟΕΔΒ - Γ' Δημοτικού (1992), δ.ε. 20 - Γ' Δημοτικού (2006), δ.ε. 14, 28 - Δ' Δημοτικού (1993), δ.ε. 1-4 - Δ' Δημοτικού (2006), δ.ε. 4 - Ε' Δημοτικού (1995), δ.ε. 1, 4 - Ε' Δημοτικού (2006), δ.ε. 1.1, 1.4 - ΣΤ' Δημοτικού (1995), δ.ε. 24 - Α' Γυμνασίου (2006), σελ. 56 - Γ' Γυμνασίου (2006), σελ. 69 Εκπαιδευτικό λογισμικό Δημοτικού ΥΠΔΜΘ/ΠΙ: Κείμενο και εικόνες από το λογισμικό Γ'-Δ' τάξης: Ο Μωυσής και οι 10 εντολές (Ο Μωυσής στο όρος Σινά, οι δέκα εντολές). Κείμενο και εικόνες από το λογισμικό ΣΤ' τάξης: Το Σύμβολο της Πίστewς Λογισμικό «Ζώντας στην Εκκλησία»: Πριν από τον Χριστό Εκπαιδευτικό λογισμικό Γυμνασίου ΥΠΔΜΘ/ΠΙ: - Παλαιά Διαθήκη: Η Έξοδος – η Νομοδοσία (Εκκλησία, Μουσείο, Βιβλιοθήκη) - Ιστορία της Εκκλησίας: Εδραίωση και Ακμή – Οικουμενικοί Σύνοδοι (Εκκλησία, Μουσείο, Βιβλιοθήκη) Εκπαιδευτικό λογισμικό Λυκείου ΥΠΔΜΘ/ΠΙ:

	vii. Κανόνες σε άλλες θρησκείες Χαντίθ των Μουσουλμάνω ν Η αφοσίωση των Εβραίων στον νόμο		- Το Ισλάμ - Όψεις της Θρησκείας
--	--	--	---

3. Προχωράμε αλλάζοντας (4 δίωρα)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Οι μαθητές μπορούν να: συναισθάνονται την έννοια του λάθους και της διόρθωσής του ως χαρακτηριστικό ύψους της ζωής όλων των ανθρώπων διατυπώνουν και επεξεργάζονται ιδέες για το πώς κανείς μπορεί να συνειδητοποιεί τα λάθη του κατανοούν και περιγράφουν τον ρόλο της μετάνοιας και της συγχώρησης μέσα από τη ζωή συγκεκριμένων προσώπων προσεγγίζουν σε ένα πρώτο επίπεδο την Εξομολόγηση για τους Χριστιανούς ως διόρθωση και ίαση αναπτύσσουν θετική στάση απέναντι στην ενσυνείδητη αλλαγή	i. Όλοι κάνουμε λάθη ii. Μεγαλώνοντας διορθώνουμε τα λάθη μας, αλλάζουμε και προχωράμε iii. Τι μας εμποδίζει να αναγνωρίσουμε τα λάθη μας; iv. Από την ΚΔ: Η αλλαγή του Ζακχαίου (Λκ 19, 1-10) Η παραβολή του Ασώτου (Λκ 15, 11-32) Η παραβολή του Τελώνου και Φαρισαίου (Λκ 18, 9-14) Ο ληστής στον Σταυρό (Λκ 23, 39-43) Απ. Παύλος, ο πρώην διώκτης. Στον δρόμο για τη Δαμασκό, η μεταστροφή (Πραξ 9, 1-19) Ο Πέτρος που αρνήθηκε τον Χριστό (Λκ 22, 54-62) v. Από τους Βίους των Αγίων Η Οσία Μαρία η Αιγυπτία Ο Άγ. Μηνάς και ο Άγ. Μαρτίνος (πρώτοι «αντιρρησίες συνείδησης» μέσα από τη μετάνοια) Ο ιερός Αυγουστίνος Ο Άγιος Βάρβαρος Ο Άγιος Διονύσιος Ζακύνθου (ένας ιερέας εξομολογεί τον δολοφόνο του αδελφού του) vi. Συγνώμη και συχώρεση στον Χριστιανισμό: Νηστεία και άσκηση (Σαρακοστή) Μετάνοια και Εξομολόγηση Από την ΠΔ (Ωσ 6, 1-6) vii. Νηστεία και άσκηση στις θρησκείες του κόσμου Ισλάμ: Η νηστεία (Σάουμ) κατά τον μήνα Ramadan	Project στην τάξη: Ο κάθε μαθητής σχεδιάζει περιγράμματα φύλλων δέντρου σε χαρτόνια δύο διαφορετικών χρωμάτων. Αφού τα κόψει, γράφει πάνω στο ένα φύλλο μια συνήθεια που θα ήθελε να αλλάξει και στο άλλο κάτι που θα ήθελε να αρχίσει να έχει. Οι μαθητές κρεμούν τα «φύλλα» τους σε ένα πραγματικό ή ψεύτικο φυτό ή δέντράκι που το ονομάζουμε; «το δέντρο της αλλαγής» Ζακχαίος: Διάδρομος συνείδησης, κύκλος κουτσομπολιού κ.ά. Μετασχηματισμός βιβλικών αφηγήσεων: Οι μαθητές αφηγούνται τα κείμενα από άλλη οπτική, π.χ. του μεγαλύτερου γιου του σπλαχνικού πατέρα, της συζύγου του Ζακχαίου, ενός συμπολίτη του Παύλου, μιας επιστολής που γράφει ο Πέτρος για την προδοσία του κ.ά.) Ταύτιση με βιβλικά πρόσωπα: Η τάξη ρωτάει τα πρόσωπα για βιώματα, σκέψεις και συναισθήματά τους Δουλεύοντας με τέχνη (Artful Thinking): Επιστροφή του Ασώτου (Ρέμπραντ, Köder κ.ά.) Εκφράζοντας συγνώμη και συχώρεση: Κατασκευή κολλάζ σε ομάδες, παρουσίαση στην τάξη Επίλυση προβλήματος: «Τι είναι η άσκηση»; Ασκήσεις από το λογισμικό της Β΄ Γυμνασίου (Σχολείο): Η Διδασκαλία του Χριστού Ασκήσεις από το	Από εγχειρίδια ΟΕΔΒ - Γ΄ Δημοτικού (1992), δ.ε. 35 - Γ΄ Δημοτικού (2006), δ.ε. 31 - Δ΄ Δημοτικού (1993), δ.ε. 11, 33 - Δ΄ Δημοτικού (2006), δ.ε. 11, 28 - Ε΄ Δημοτικού (1995), δ.ε. 21, 23, 24, 50 - Ε΄ Δημοτικού (2006), δ.ε. 3.3, 6.3 - ΣΤ΄ Δημοτικού (1995), δ.ε. 18, 40 - ΣΤ΄ Δημοτικού (2006), δ.ε. 11, 12, 25 - Β΄ Γυμνασίου (2006), σελ. 63, 77 - Γ΄ Γυμνασίου (2006), σελ. 25 <u>Εκπαιδευτικό λογισμικό Δημοτικού ΥΠΑΜΘ/ΠΙ:</u> Κείμενο και εικόνες από το λογισμικό Ε΄ τάξης: Αγώνας για την αλλαγή του εαυτού μας (αλλάζουμε με τη βοήθεια του Χριστού) <u>Λογισμικό «Ζώντας στην Εκκλησία»:</u> Οι παραβολές του Χριστού <u>Εκπαιδευτικό λογισμικό Γυμνασίου ΥΠΑΜΘ/ΠΙ:</u> - Καινή Διαθήκη: Η Διδασκαλία του Χριστού – η Παραβολή του Ασώτου (Εκκλησία, Μουσείο, Βιβλιοθήκη) - Ιστορία της Εκκλησίας: Απαρχές (Εκκλησία, Μουσείο, Βιβλιοθήκη) <u>Εκπαιδευτικό λογισμικό Λυκείου</u>

	Ιουδαϊσμός: Ta'anit (νηστεία) κατά τον εορτασμό του Yom Kippur (προσευχή, νηστεία, ελεημοσύνη) Ινδοϊσμός-Τζαϊνισμός: Εβδομαδιαίες και ετήσιες νηστείες, αποχή από το κρέας, άσκηση-γιόγκα, ακραίες μορφές άσκησης Βουδισμός: Η έννοια του μέτρου, εγκράτεια, διαλογισμός και άσκηση (γιόγκα), ακτημοσύνη ασκητών	λογισμικό της Γ΄ Γυμνασίου (Σχολείο): <i>Απαρχές</i>	<u>ΥΠΔΜΘ/ΠΙ:</u> <i>Όψεις της Θρησκείας</i>
--	---	---	--

4. Η Εκκλησία του Χριστού (5 δίωρα)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Οι μαθητές μπορούν να: παρουσιάζουν τα χαρακτηριστικά της χριστιανικής Εκκλησίας μέσα από την περιγραφή και ανάλυση των εικόνων της περιγράφουν και αξιολογούν τη ζωή της πρώτης χριστιανικής κοινότητας στοχάζονται και επιχειρηματολογούν για τη σημασία της κοινότητας και του «μοιράσματος» στη σημερινή εποχή	i. Το γεγονός της Πεντηκοστής <u>Από την ΚΔ:</u> - «Πλημμύρισαν από Πνεύμα Άγιο» (Πρ 2, 1-13): Μια μοναδική εμπειρία - Το κήρυγμα του Πέτρου (Πρ 2, 14- 18. 22-23. 32-33): Λόγια γεμάτα έμπνευση - Η Χριστιανική Εκκλησία γεννιέται - «Στην εκκλησία που συναθροίζεται στο σπίτι τους» (Ρωμ 16, 5): Τι σημαίνει η λέξη «Εκκλησία»; Η γιορτή της Πεντηκοστής ii. Εικόνες, σύμβολα Εκκλησίας (καράβι, σώμα, άμπελος, οικογένεια, ποιμνίο, οικοδομή) iii. Οι πρώτοι Χριστιανοί: Ζωή γεμάτη προσφορά και αγάπη <u>Από την ΚΔ:</u> - Κοινοκτημοσύνη και «αγάπες» (Πραξ 4, 32-37) - «Ουκ ένι Ιουδαίος ουδέ Έλλην...» (Γαλ 3, 26-29) - Όλοι ίσοι, όλοι φίλοι (Προς Φιλήμονα): Η ζωή ως κοινωνία - Προσευχή και Θ. Ευχαριστία (Πραξ 2, 46-47) Τραπέζι ευχαριστίας - Επαναλαμβάνοντας τα λόγια του Μυστικού Δείπνου (Μτ 26, 26-28) - Ψωμί και κρασί ως δώρα στον Θεό - Κοινή ευχαριστία iv. Τι θα μπορούσαμε να μοιραστούμε	Οι μαθητές φαντάζονται πως είναι από όσους άκουσαν το κήρυγμα του Πέτρου. Περιγράφουν την εμπειρία τους σε μια επιστολή που στέλνουν σε ένα φίλο τους Δραματοποίηση: Ακροατές του Πέτρου περιγράφουν τα συναισθήματά τους μετά το γεγονός Δραματοποίηση της περίπτωσης του Βαρνάβα (Πραξ 4, 36-37) (κύκλος συνείδησης) Πώς φαντάζομαι τη γειτονιά μου, αν εφαρμόζαμε στοιχεία κοινοκτημοσύνης Οι μαθητές σε ομάδες προετοιμάζουν μια παρουσίαση των συμβόλων της Εκκλησίας, με εικόνες από μνημεία και δικά τους σκίτσα, ζωγραφιές. Αφού εμπλουτίσουν το έργο τους με αποφθέγματα και δικές τους φράσεις, το παρουσιάζουν Συλλέγουμε σύμβολα από άλλες θρησκείες (ο τροχός της ζωής, Μάνταλα (Ινδουϊσμός), γιν και γιανγκ (Κίνα). Βρίσκουν πολλών ειδών Μαντάλα. Ο κάθε μαθητής επιλέγει ένα και το χρωματίζει όπως θέλει. Από το βάθος ακούγεται μουσική. Ο καθένας εκφράζεται γύρω από τα χρώματα που διάλεξε, τα αισθήματά του κ.ά. Δουλεύοντας με τέχνη (Artful Thinking): Οι «αγάπες» στην παλαιοχριστιανική τέχνη (Κατακόμβη της Πρίσκιλλας) (π.χ. φανταστικοί διάλογοι προσώπων, «ρωτώντας την εικόνα») Ένταξη αποφθεγμάτων από κείμενα που επεξεργαστήκαμε στην τάξη σε νέο κείμενο Παιχνίδια από το λογισμικό Γ'-Δ' τάξης: Η κοινότητα της Εκκλησίας και σύγχρονες ιεραποστολικές κοινότητες	<u>Από εγχειρίδια ΟΕΔΒ</u> - Δ' Δημοτικού (1993), δ.ε. 15, 25 - Δ' Δημοτικού (2006), δ.ε. 13, 14 - Ε' Δημοτικού (1995), δ.ε. 9, 38 - Ε' Δημοτικού (2006), δ.ε. 2.1 - ΣΤ' Δημοτικού (1995), δ.ε. 36 - ΣΤ' Δημοτικού (2006), δ.ε. 22 - Γ' Γυμνασίου (2006), σελ. 15, 18 <u>Εκπαιδευτικό λογισμικό</u> <u>Δημοτικού ΥΠΑΔΜΘ/ΠΙ:</u> Κείμενο και εικόνες από το λογισμικό Γ'-Δ' τάξης: Η κοινότητα της Εκκλησίας και σύγχρονες ιεραποστολικές κοινότητες (Η κοινότητα της Εκκλησίας, Ιεραποστολή) Από το πρόσθετο υλικό της ίδιας ενότητας: Οι πρώτοι χριστιανοί στη Μήλο, η ζωή της Παναγίας μετά την Ανάσταση του Χριστού, οι 12 Απόστολοι, ο Απόστολος Παύλος, οι ιεραπόστολοι Κύριλλος και Μεθόδιος και το έργο τους, Γαβριηλία, η ορθόδοξη κοινότητα στην Κορέα, Αναστάσιος Αλβανίας, η θεία λειτουργία στη φυλή Τουρκάνα, μέριμνα της εξωτερικής ιεραποστολής, εικόνες <u>Λογισμικό «Ζώντας στην</u> <u>Εκκλησία»:</u> Η Πεντηκοστή <u>Εκπαιδευτικό λογισμικό</u> <u>Γυμνασίου ΥΠΑΔΜΘ/ΠΙ:</u> Ιστορία της Εκκλησίας: Απαρχές (Εκκλησία, Μουσείο, Βιβλιοθήκη) Εργαστήρι Αγιογραφίας, Εκμάθηση Βυζαντινής Μουσικής, Αίθουσα Προβολών, Αίθουσα Εκθέσεων (Πολιτιστικό Κέντρο) <u>Εκπαιδευτικό λογισμικό</u> <u>Λυκείου ΥΠΑΔΜΘ/ΠΙ:</u>

	σήμερα; Πώς θα μπορούσαμε να ζούμε με ευχαριστία;	(βρες το σωστό, σωστό / λάθος, βρες τη λέξη, παζλ) Ασκήσεις από το λογισμικό Γ' Γυμνασίου (Σχολείο): Απαρχές	Ο λατρευτικός πλούτος της Εκκλησίας <u>Εικόνες της Πεντηκοστής:</u> Θεοφάνη (Σταυρονικήτα, Βυζαντινό Μουσείο Αθήνας), Duccio di Buonisegna, Giotto, El Greco, Van Duyck, Emil Nolde)
--	---	--	---

5. Αποστολές για την «καλή είδηση» (6 δίωρα)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Οι μαθητές μπορούν να: θέτουν ερωτήματα και επεξεργάζονται την έννοια της αποστολής στη ζωή των ανθρώπων αναγνωρίζουν και αξιολογούν τον ρόλο των προσώπων των βιβλικών αφηγήσεων στη ζωή της κοινότητάς τους εξηγούν τη δυναμική της σύγχρονης χριστιανικής ιεραποστολής και αξιολογούν τη δράση συγκεκριμένων προσώπων	i. Μια «καλή είδηση» για όλο τον κόσμο: «Χριστός Ανέστη!» ii. Ταξίδια με ένα σπουδαίο σκοπό <u>Από την ΠΔ και την ΚΔ:</u> - Ιωνάς (Ιων 1, 1 – 4, 11): Καθένας είναι Ιωνάς, παντού είναι η Νινευί - Παύλος: Ταξιδεύοντας για την αγάπη του Θεού (αφηγήσεις από τις Πράξεις των Αποστόλων) - «Πορευθέντες μαθητεύσατε» (Μτ 28, 16-20): Οι μαθητές στους δρόμους του κόσμου iii. Ταξίδια γεμάτα δυσκολίες, κινδύνους και περιπέτειες iv. Η καλή είδηση πάντα καινούργια. «Με την ψυχή στα πόδια»: Νεότεροι και σύγχρονοι ιεραπόστολοι (Κοσμάς Αιτωλός, Γερόντισσα Γαβριηλία)	Κατασκευή κρυπτόλεξου με τη λέξη ΕΥΑΓΓΕΛΙΟ Κύκλος της συνείδησης για τον Ιωνά Με στοιχεία από το μάθημα της Γεωγραφίας: Χάρτες των ταξιδιών Ο Απόστολος Παύλος στην Ελλάδα, περιγραφή μιας μέρας, ενός ταξιδιού, ή της επίσκεψής του σε κοντινό μας τόπο Google Earth: Στα βήματα του Παύλου. Υπολογισμός αποστάσεων «Στο δρόμο προς τη Δαμασκό»: Artful Thinking με έργα των Μιχαήλ Αγγέλου, Caravaggio, Delacroix, Rubens (www.biblical-art.com) (λ.χ. συνέντευξη από την εικόνα, ζωντανή αναπαράσταση της εικόνας, «μπαίνοντας στην εικόνα», συμπληρωματικό κολλάζ με θέμα «νέα στοιχεία πάνω στα παλιά» κ.ά.) Ασκήσεις και τόποι στο διαδίκτυο από το λογισμικό Ε΄ τάξης: Αγώνας για την αλλαγή του εαυτού μας Ασκήσεις από το λογισμικό της Γ΄ Γυμνασίου (Σχολείο): Απαρχές Ο Παύλος στην Αθήνα, δραματοποίηση επεισοδίου Οδοιπορικό των τεσσάρων προσώπων στους ίδιους τόπους σήμερα. Ποιους θα έβλεπαν, τι θα έλεγαν Η μετάφραση των ιερών κειμένων, άσκηση αντιλογίας Έρευνα με εικόνες και φωτογραφίες: Πόσο και πώς αλλάζει μια χριστιανική εκκλησία ανάλογα με τον διαφορετικό τόπο που βρίσκεται Άσκηση σε ομάδες: Αν έφτιαχνα ένα δελτίο με καλές ειδήσεις...	Από εγχειρίδια ΟΕΔΒ - Γ΄ Δημοτικού (1992), δ.ε. 16 - Γ΄ Δημοτικού (2006), δ.ε. 13 - Δ΄ Δημοτικού (1993), δ.ε. 7, 18, 19, 20, 34-42 - Δ΄ Δημοτικού (2006), δ.ε. 7, 16-18, 29-35 - Ε΄ Δημοτικού (1995), δ.ε. 22 - ΣΤ΄ Δημοτικού (1995), δ.ε. 48 - ΣΤ΄ Δημοτικού (2006), δ.ε. 37 - Α΄ Γυμνασίου (2006), δ.ε. 61 - Β΄ Γυμνασίου (2006), σελ. 19 - Γ΄ Γυμνασίου (2006), σελ. 25 <u>Εκπαιδευτικό λογισμικό Δημοτικού ΥΠΑΜΘ/ΠΙ:</u> Κείμενο και εικόνες από το λογισμικό Ε΄ τάξης: Αγώνας για την αλλαγή του εαυτού μας (Το παράδειγμα του Παύλου: Βιογραφία, περιοδείες, η μεταστροφή του, οι επιστολές του) <u>Λογισμικό «Ζώντας στην Εκκλησία»:</u> Μάθε για τη ζωή του Απ. Παύλου, Ορθοδοξία <u>Εκπαιδευτικό λογισμικό Γυμνασίου ΥΠΑΜΘ/ΠΙ:</u> - Καινή Διαθήκη: Ευαγγέλιο και Ευαγγελιστές (Εκκλησία) - Ιστορία της Εκκλησίας: Απαρχές –Απόστολος Παύλος (Εκκλησία, Μουσείο, Βιβλιοθήκη)

6. Ανακαλύπτοντας τα κείμενα της Καινής Διαθήκης (5 δώρα)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Οι μαθητές μπορούν να: ανακαλύπτουν τον ρόλο των κειμένων της Καινής Διαθήκης στη ζωή των πρώτων χριστιανικών κοινοτήτων εξηγούν τους λόγους συγγραφής των κειμένων της Καινής Διαθήκης μαθαίνουν να χρησιμοποιούν το βιβλίο και το κείμενο της Καινής Διαθήκης	i. Ευαγγέλια: Μιλώντας για τον Χριστό στον κόσμο ii. Πράξεις των Αποστόλων: Στιγμιότυπα από τη δράση των Αποστόλων iii. Επιστολές: Η επικοινωνία με τα μέλη της πρώτης Εκκλησίας iv. Η γλώσσα των Ευαγγελίων και των Επιστολών v. Η σημασία του Ευαγγελίου στη ζωή της χριστιανικής κοινότητας vi. Μαθαίνουμε να χρησιμοποιούμε την Καινή Διαθήκη	Who is Who? για τους Ευαγγελιστές (σύνταξη επιστολής, διαβατηρίου, διαλόγου κ.ά.) Στοιχεία για τη ζωή των Ευαγγελιστών και για την κοινότητα για την οποία γράφουν Επίσκεψη σε ναό: Η θέση των Ευαγγελιστών στην εικονογράφηση Τα σύμβολα των Ευαγγελιστών και η σημασία τους. Οι μαθητές χρωματίζουν ασπρόμαυρα σύμβολα και φτιάχνουν δικά τους μοντέρνα, γραμμικά σκίτσα Η αρχή και το τέλος των επιστολών του Παύλου Βρίσκουμε τους τόπους των Επιστολών στον χάρτη Σενάριο: Το ταξίδι μιας επιστολής (Προς Ρωμαίους). Ένας συνεργάτης του Παύλου αναλαμβάνει να μεταφέρει την επιστολή από την Κόρινθο που βρίσκεται ο Απόστολος στη Ρώμη που ετοιμάζεται να πάει. Μέσα που χρησιμοποιεί, δυσκολίες και κινδύνους, απαιτούμενος χρόνος. Δημιουργία μιας ιστορίας με εικόνες Project: Τι μαθαίνουμε για τους ανθρώπους και τα κοινωνικά προβλήματα της εποχής από το κείμενο της ΚΔ; Συγκρίνοντας τις εικόνες των Ευαγγελιστών για το πρόσωπο και το έργο του Χριστού Ασκήσεις και τόποι στο διαδίκτυο από το λογισμικό ΣΤ΄ τάξης: <i>Η αλήθεια καταγράφεται</i>	<u>Από εγχειρίδια ΟΕΔΒ</u> - Δ΄ Δημοτικού (1993), δ.ε. 14, 17, 21 - Δ΄ Δημοτικού (2006), δ.ε. 12, 15, 17 - Ε΄ Δημοτικού (1995), δ.ε. 45 - Ε΄ Δημοτικού (2006), δ.ε. 2.2, 6.4 - ΣΤ΄ Δημοτικού (1995), δ.ε. 9 - ΣΤ΄ Δημοτικού (2006), δ.ε. 5, 8 - Β΄ Γυμνασίου (2006), σελ. 19, 23 <u>Εκπαιδευτικό λογισμικό Δημοτικού ΥΠΑΔΜΘ/ΠΙ:</u> <i>Κείμενο και εικόνες από το λογισμικό ΣΤ΄ τάξης: Η αλήθεια καταγράφεται (Κ.Δ., χάρτες)</i> <u>Λογισμικό «Ζώντας στην Εκκλησία»:</u> <i>Οι 14 επιστολές του Απ. Παύλου, Φράσεις-Αποσπάσματα Επιστολών Απ. Παύλου</i> <u>Εκπαιδευτικό λογισμικό Γυμνασίου ΥΠΑΔΜΘ/ΠΙ:</u> <i>Καινή Διαθήκη: Ευαγγέλιο και Ευαγγελιστές (Εκκλησία), η Εποχή της Καινής Διαθήκης – Το κείμενο της Καινής Διαθήκης (Μουσείο)</i> <u>Εκπαιδευτικό λογισμικό Λυκείου ΥΠΑΔΜΘ/ΠΙ:</u> - Ο λατρευτικός πλούτος της Εκκλησίας - Το Ισλάμ - Όψεις της Θρησκείας

ΣΤ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Γενικοί στόχοι τάξης

Οι μαθητές:

1. να γνωρίσουν και αξιολογήσουν γεγονότα σχετικά με την πρώτη Χριστιανική Εκκλησία
2. να συγκρίνουν τις διαφορετικές πραγματώσεις του Χριστιανισμού σε συγκεκριμένα πρόσωπα – ανθρωπολογικά πρότυπα
3. να αναζητήσουν τις επιρροές της θρησκείας στην καθημερινή ζωή των πιστών
4. να διερευνήσουν θεμελιώδεις και διαχρονικές αξίες ζωής που αναδείχθηκαν στην πρώτη Χριστιανική Εκκλησία
5. να ανακαλύψουν επιδράσεις του Χριστιανισμού στον ελληνικό και ευρωπαϊκό πολιτισμό
6. να μελετήσουν το ζήτημα του δεσμευτικού κύρους των ιερών κειμένων και της μεταγενέστερης χρήσης τους
7. να εντοπίσουν στοιχεία που ενώνουν τους Χριστιανούς όλου του κόσμου
8. να συνειδητοποιήσουν τον πολυπολιτισμικό χαρακτήρα της σύγχρονης κοινωνίας και να αναπτύξουν στάσεις σεβασμού της θρησκευτικής και πολιτιστικής ετερότητας
9. να καλλιεργήσουν περισσότερο τις ικανότητές τους για εύρεση, παρουσίαση και επεξεργασία πληροφοριών, διάλογο, συνεργασία και δημιουργική έκφραση

1. Οι πρώτοι Χριστιανοί: Δυσκολίες και περιπέτειες (3 δίωρα)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Οι μαθητές μπορούν να: - παρουσιάζουν τα γεγονότα της ζωής της πρώτης χριστιανικής Εκκλησίας - περιγράφουν τις περιπέτειες και τις δυσκολίες προσώπων και αξιολογούν τη στάση τους - αξιολογούν τους τρόπους με τους οποίους αντιμετώπισαν τα προβλήματά τους οι πρώτες χριστιανικές κοινότητες	i. Πώς έβλεπε ο κόσμος τους πρώτους Χριστιανούς: Αντιδράσεις από τον ιουδαϊκό κόσμο ii. Οι πρώτες χριστιανικές κοινότητες και οι δυσκολίες τους / οι διάκονοι (Πραξ 6, 1-7) iii. Αποστολική Σύνοδος <u>Από την ΚΔ</u> (Πραξ 15, 1-35): - Η διαδικασία της Συνόδου («συγκεντρώθηκαν όλοι», τα επιχειρήματα των ομιλητών, αποφασίζουν από κοινού) - Η απόφαση (όλοι οι Χριστιανοί είναι ίσοι μπροστά στον Θεό, ο Ιούδας και ο Σίλας μεταφέρουν την απόφαση στις κοινότητες) - Οι συνέπειες (ενότητα των Χριστιανών, οικουμενικότητα της Εκκλησίας) iv. Οι χριστιανικές κοινότητες σε όλο τον κόσμο – οι χριστιανικές κοινότητες της Ελλάδας	Δραματοποίηση σκηνής: Ένας Χριστιανός εξ εθνών και ένας εξ Ιουδαίων διαπληκτίζονται Επίλυση προβλήματος: Πού οφείλονταν οι διαφορές των πρώτων Χριστιανών; Dimensional Analysis της Αποστολικής Συνόδου Παρουσίαση σκηνής: Μέλη μιας ελληνοχριστιανικής κοινότητας παραλαμβάνουν την επιστολή με την απόφαση της Συνόδου Οι ελληνικές χριστιανικές κοινότητες: Βρίσκουν στο διαδίκτυο στοιχεία για τις συγκεκριμένες ελληνικές πόλεις του 1ου αι. και τα παρουσιάζουν στην τάξη. Μνημεία που υπάρχουν μέχρι σήμερα Μελέτες περίπτωσης (Στέφανος, Ιάκωβος, Πέτρος, Ανδρέας, Παύλος) Δουλεύοντας με τέχνη (Artful Thinking): Η εικόνα του ασπασμού των Αποστόλων Πέτρου και Παύλου. Μελέτη περιπτώσεων τρόπων χαιρετισμού χτες και σήμερα Μουσικό εργαστήριο με θέμα «όλοι είναι ίσοι μπροστά στον Θεό» και ζωγραφική με χρώματα που του εμπνέουν Ασκήσεις και τόποι στο διαδίκτυο από το λογισμικό Ε΄ τάξης: Αγώνας για την αλλαγή του εαυτού μας Ασκήσεις από το λογισμικό της Γ΄ Γυμνασίου (Σχολείο): Απαρχές, Επέκταση και Διωγμοί, Εδραίωση και ακμή της Εκκλησίας	Από εγχειρίδια ΟΕΔΒ - Δ΄ Δημοτικού (1993), δ.ε. 16, 19, 20, 25 - Δ΄ Δημοτικού (2006), δ.ε. 14, 17, 18 - Ε΄ Δημοτικού (1995), δ.ε. 9, 10 - Ε΄ Δημοτικού (2006), δ.ε. 1.6, 2.2 - ΣΤ΄ Δημοτικού (1995), δ.ε. 45, 46 - Γ΄ Γυμνασίου (2006), σελ. 15, 21, 29, 36, 39 <u>Εκπαιδευτικό λογισμικό Δημοτικού ΥΠΑΔΜΘ/ΠΙ:</u> - Κείμενο και εικόνες από το λογισμικό Ε΄ τάξης: Αγώνας για την αλλαγή του εαυτού μας (αλλάζουμε με τη βοήθεια του Χριστού, το παράδειγμα του Παύλου: Βιογραφία, περιοδείες, οι επιστολές του) - Κείμενο και εικόνες από το λογισμικό Γ΄-Δ΄ τάξης: Η κοινότητα της Εκκλησίας και σύγχρονες ιεραποστολικές κοινότητες (Η κοινότητα της Εκκλησίας, Ιεραποστολή) - Από το πρόσθετο υλικό της ίδιας ενότητας: Οι πρώτοι χριστιανοί στη Μήλο, οι 12 Απόστολοι, ο Απόστολος Παύλος <u>Λογισμικό «Ζώντας στην Εκκλησία»:</u> Μάθε για τις περιοδείες του Απ. Παύλου <u>Εκπαιδευτικό λογισμικό Γυμνασίου ΥΠΑΔΜΘ/ΠΙ:</u> Ιστορία της Εκκλησίας: Απαρχές, Επέκταση και Διωγμοί, Εδραίωση και ακμή της Εκκλησίας, χάρτες (Εκκλησία, Μουσείο, Βιβλιοθήκη)

2. Διωγμοί και εξάπλωση του Χριστιανισμού. Πρόσωπα και μαρτυρίες (3 ώρες)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Οι μαθητές μπορούν να: παρουσιάζουν και εξηγούν τους λόγους των διωγμών κατά των Χριστιανών περιγράφουν και αξιολογούν τη ζωή και τη δράση των προσώπων αναγνωρίζουν τα διαφορετικά πρόσωπα / τύπους του Χριστιανισμού των πρώτων αιώνων αξιολογούν τη σημασία της καθιέρωσης της ανεξιθρησκείας και εκφράζουν τις ιδέες τους για τη σημασία της στην εποχή μας	i. Πολύχροννοι διωγμοί: Γι ατί διώχθηκαν οι Χριστιανοί; Π οιοι ήταν οι σκληρότεροι διωγμοί; ii. «Χριστιανός ειμί!», Μάρτυρες από ελεύθερη επιλογή: Στέφανος (Πραξ 6, 8-15. 48-60), Αγ. Ιγνάτιος Αντιοχείας Αγάπη, Ειρήνη, Χιόννη iii. Ένας Χριστιανός Ρωμαίος αυτοκράτορας: Μ. Κωνσταντίνος «Εν τούτω νίκα» Κωνσταντίνος και Ελένη Διάταγμα των Μεδιολάνων iv. Ασκητές: Προσευχή και αγώνας (Μ. Αντώνιος, Θεοδόσιος κοινοβιάρχης, Παχώμιος, Ιερώνυμος, κ.ά.) v. Γιορτές μνήμης (Κωνσταντίνου και Ελένης, γιορτές μαρτύρων και ασκητών)	Επίλυση προβλήματος: Γιατί διώχθηκαν οι πρώτοι Χριστιανοί Δημιουργία κατηγορητηρίου σε βάρος των Χριστιανών Ασκήσεις και τόποι στο διαδίκτυο από το λογισμικό Ε' τάξης: Αγωνιστές και μάρτυρες Μελέτες περίπτωσης από ιστορίες της πρώτης Εκκλησίας (βοήθεια σε λιμό) Επεξεργασία κειμένου από την προς Διόγνητον Επιστολή «Ανεξιθρησκία»: Συζητάμε για τη σημασία της σήμερα. Βρίσκουν στοιχεία από το Σύνταγμα και τους νόμους της Ελλάδας Δουλεύοντας με τέχνη (Artful Thinking): Εικόνα του Μ. Κωνσταντίνου και της αγίας Ελένης (αναζήτηση λεπτομερειών, συνέντευξη από την εικόνα, στοχασμοί κ.ά.) Συλλογή αποφθεγμάτων ασκητών Ασκήσεις από το λογισμικό της Γ' Γυμνασίου (Σχολείο): Απαρχές, Επέκταση και Διωγμοί, Εδραίωση και ακμή της Εκκλησίας	<u>Από εγχειρίδια ΟΕΔΒ</u> - Γ' Δημοτικού (1992), δ.ε. 38, 49 - Γ' Δημοτικού (2006), δ.ε. 33, 41 - Δ' Δημοτικού (1993), δ.ε. 22 - Δ' Δημοτικού (2006), δ.ε. 19 - Ε' Δημοτικού (1995), δ.ε. 11, 12, 13, 14, 15, 16, 26, 47 - Ε' Δημοτικού (2006), δ.ε. 2.3, 2.4, 2.5, 2.6, 2.7, 6.1 - Γ' Γυμνασίου (2006), σελ. 36, 39, 42, 45 <u>Εκπαιδευτικό λογισμικό Δημοτικού ΥΠΔΜΘ/ΠΙ:</u> Κείμενο και εικόνες από το λογισμικό Ε' τάξης: Αγωνιστές και μάρτυρες (Άγιοι οι Φίλοι του Χριστού και των ανθρώπων, οι Άγιοι μας δείχνουν τον αληθινό τρόπο ζωής, οι Άγιοι Απόστολοι, οι Άγιοι Μάρτυρες, οι Νεομάρτυρες, παιδιά Μάρτυρες, οι Τρεις Ιεράρχες, σύγχρονοι Άγιοι, οι Ελληνορθόδοξοι και οι Άγιοι, οι Άγιοί μας) <u>Λογισμικό «Ζώντας στην Εκκλησία»:</u> Άγιος Ιγνάτιος <u>Εκπαιδευτικό λογισμικό Γυμνασίου ΥΠΔΜΘ/ΠΙ:</u> Ιστορία της Εκκλησίας: Απαρχές, Επέκταση και Διωγμοί, Εδραίωση και ακμή της Εκκλησίας, χάρτες (Εκκλησία, Μουσείο, Βιβλιοθήκη)

--	--	--	--

3. Άγιοι άνθρωποι (4 δίωρα)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Οι μαθητές μπορούν να: παρουσιάζουν τις βασικές εκφράσεις της χριστιανικής στάσης ζωής όπως αναδεικνύονται από τη Βίβλο τις αναγνωρίζουν στη ζωή και την πράξη ιστορικών προσώπων πληροφορούντ αι για αγίους ανθρώπους άλλων θρησκειών	i. «Ζω δε ουκέτι εγώ, ζει δε εν εμοί ο Χριστός», άγιοι άνδρες και γυναίκες της Χριστιανικής Εκκλησίας: Προφήτης Ηλίας (Γ' Βασ 17, 1-7. 18, 16-40) Αγ. Βερονίκη - αιμορροούσα (Μτ 9, 20-22), εκατόνταρχος (Μτ 8, 5-13) Αββάς Πινούφριος Νεομάρτυς Αχμέτ Κάλφας εξ Αγαρηνών (1682) Αγία Φιλοθέη Μαρία Σκόττισσα (1945) ii. Λόγια της Βίβλου που έγιναν πράξη: Πίστη (Εβρ 11, 1-3) Αγάπη (Α Κορ 13, 4-8) Ενότητα (Β Κορ 13, 11) Ειρήνη (Μτ 5, 9, Γαλ 5, 22, Εφ, 2,14) Ταπεινώση (Εφ 4, 2-3) Ελευθερία (Γαλ 5, 1) iii. Άγιοι άνθρωποι στις θρησκείες του κόσμου: Βούδας, Κομφούκιος, Μωάμεθ, Βισνού (Κρίσνα), Δαλάι Λάμα, Γκάντι και πολλά άλλα πρόσωπα, ιστορικά ή μυθικά	Μελέτες περίπτωσης με παρουσίαση στην τάξη των αποτελεσμάτων της δουλειάς τους Επίλυση προβλήματος: Τι σημαίνει να είναι κάποιος άγιος; Παρουσίαση του Ύμνου της Αγάπης από δύο μαθητές στη μετάφραση και το πρωτότυπο με μουσική υπόκρουση (π.χ. μουσική του Zbigniew Preisner) Μουσικό Εργαστήριο Διαμόρφωση φυλλαδίου ή CD με θέμα την παρουσίαση ενός αγίου της Εκκλησίας ή μιας σπουδαίας θρησκευτικής προσωπικότητας ή την παράλληλη παρουσίαση πολλών Ασκήσεις και τόποι στο διαδίκτυο από το λογισμικό ΣΤ' τάξης: Αλήθειες που δίδαξε ο Χριστός Ασκήσεις από το λογισμικό της Γ' Γυμνασίου (Σχολείο): Απαρχές, Επέκταση και Διωγμοί, Εδραίωση και ακμή της Εκκλησίας	<u>Από εγχειρίδια</u> <u>ΟΕΔΒ</u> - Γ' Δημοτικού (1992), δ.ε. 37 - Γ' Δημοτικού (2006), δ.ε. 33 - Ε' Δημοτικού (1995), δ.ε. 6, 10 - Ε' Δημοτικού (2006), δ.ε. 1.5, 2.2 - ΣΤ' Δημοτικού (2006), δ.ε. 22 - Γ' Γυμνασίου (2006), σελ. 18, 29 <u>Εκπαιδευτικό</u> <u>λογισμικό Δημοτικού</u> <u>ΥΠΔΜΘ/ΠΙ:</u> Κείμενο και εικόνες από το λογισμικό ΣΤ' τάξης: Αλήθειες που δίδαξε ο Χριστός (Η επί του Όρους Ομιλία, Μακαρισμοί, Παραβολή για συνετό άνθρωπο που χτίζει πάνω σε στέρεα θεμέλια, βασιλεία Θεού) <u>Λογισμικό «Ζώντας</u> <u>στην Εκκλησία»:</u> Αγία Φιλοθέη, Άγιος Νικόλαος ο Πλανάς <u>Εκπαιδευτικό</u> <u>λογισμικό Γυμνασίου</u> <u>ΥΠΔΜΘ/ΠΙ:</u> Ιστορία της Εκκλησίας: Απαρχές, Επέκταση και Διωγμοί, Εδραίωση και ακμή της Εκκλησίας, χάρτες (Εκκλησία, Μουσείο, Βιβλιοθήκη)

4. Από τους Χριστιανούς της χώρας μας στους Χριστιανούς του κόσμου (5 δίωρα)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Οι μαθητές μπορούν να: αναγνωρίζουν τους Έλληνες Χριστιανούς άλλων ομολογιών παρουσιάζουν τα κοινά χαρακτηριστικά της χριστιανικής τους πίστης ενημερώνονται και αξιολογούν τη σύγχρονη κοινή δράση των Χριστιανών	i. Χριστιανικές παραδόσεις της χώρας μας: Ονόματα και τόποι Ναοί και εικόνες Λατρεία και έθιμα ii. Πολλές παραδόσεις, κοινή συνείδηση: Κοινή ταυτότητα: Βάπτισμα, Ευχαριστία, Ιεροσύνη Η κοινή δράση των Χριστιανών στο Παγκόσμιο Συμβούλιο Εκκλησιών	Ηλεκτρονική συνομιλία με συμμαθητές τους στη Σύρο, Τήνο κ.ά. Συνέντευξη από έναν ρωμαιοκαθολικό ιερέα της περιοχής Αναζήτηση φωτογραφιών στο διαδίκτυο, σύγκριση, ομοιότητες και διαφορές (εξωτερικό – εσωτερικό ναού άμφια, λειτουργικοί τύποι Κατασκευή ερωτηματολογίου για συνέντευξη «Τι θα ήθελα να μάθω για σας» Έρευνα: Οι ναοί των άλλων χριστιανικών παραδόσεων στην περιοχή Ασκήσεις και τόποι στο διαδίκτυο από το λογισμικό ΣΤ΄ τάξης: <i>Ετερόδοξοι και αλλόθρησκοι</i> Ασκήσεις από το λογισμικό της Γ΄ Γυμνασίου (Σχολείο): <i>Νεότερα Χρόνια, ο Χριστιανικός κόσμος σήμερα</i>	<u>Από εγχειρίδια</u> <u>ΟΕΔΒ</u> - ΣΤ΄ Δημοτικού (2006), δ.ε. 30- 31 - Γ΄ Γυμνασίου (2006), σελ. 128, 132, 141 <u>Εκπαιδευτικό λογισμικό Δημοτικού ΥΠΔΜΘ/ΠΙ:</u> <i>Κείμενο και εικόνες από το λογισμικό ΣΤ΄ τάξης:</i> <i>Ετερόδοξοι και αλλόθρησκοι (Ετερόδοξοι χριστιανοί: Ρωμαιοκαθολικοί και Προτεστάντες, Παγκόσμιος χάρτης θρησκειών)</i> <u>Λογισμικό «Ζώντας στην Εκκλησία»:</u> <i>Τα Μυστήρια της Εκκλησίας μας, Θρησκείες στο σύγχρονο κόσμο</i> <u>Εκπαιδευτικό λογισμικό Γυμνασίου ΥΠΔΜΘ/ΠΙ:</u> <i>Ιστορία της Εκκλησίας: Νεότερα Χρόνια, ο Χριστιανικός κόσμος σήμερα, χάρτες (Εκκλησία, Μουσείο, Βιβλιοθήκη)</i>

5. Θρησκείες στη χώρα μας (5 δίωρα)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Οι μαθητές μπορούν να: - παρουσιάζουν στοιχεία για τις άλλες θρησκευτικές κοινότητες της Ελλάδας - κρίνουν και ελέγχουν τις ιδέες τους για τις σχέσεις τους με όσους ανήκουν σε άλλη θρησκεία ή ομολογία - συνειδητοποιούν και αξιολογούν τη βιβλική θέση για τον «άλλον» - ευαισθητοποιούνται και αναπτύσσουν θετικές στάσεις απέναντι στη θρησκευτική και πολιτισμική ετερότητα	i. Ποιος είναι ο γείτονάς μου; Θρησκείες που υπάρχουν στην Ελλάδα ii. Ισλαμικές θρησκευτικές κοινότητες της Ελλάδας iii. Ιουδαϊκές θρησκευτικές κοινότητες της Ελλάδας iv. Θρησκευτικές κοινότητες που γιορτάζουν - Μασουλίντ (γενέθλια του Μωάμεθ) - Πουρίμ των Εβραίων - Diwali των Ινδουιστών - Θρησκευτικές μέρες Βουδισμού - Χορός του δράκου (Κίνα) v. Η λατρεία στις θρησκείες vi. Ποιος είναι «δικός μας» άνθρωπος; <u>Από την ΠΔ και την ΚΔ:</u> - Ιστορία της Ρουθ (Ρουθ 1,1-4,18) - Παραβολή του σπλαχνικού Σαμαρείτη (Λκ 10, 30-35)	Building e-bridges: Με συμμαθητές μας σε άλλα μέρη της Ελλάδας Επίσκεψη σε Συναγωγή / συνομιλία με ραβίνο Συνέντευξη από έναν μουσουλμάνο Οι μαθητές παραφράζουν την παραβολή του σπλαχνικού Σαμαρείτη με όρους από τη σύγχρονη ζωή (με κόμικ ή παιχνίδι ρόλου) Παρουσίαση σκηνών από την ιστορία της Ρουθ Δουλεύοντας με τέχνη (Artful Thinking): M. Chagall, «Καλός Σαμαρείτης» (Μουσική, τίτλοι, στοχασμοί κ.ά.) Φτιάχνουν ένα κολλάζ-ψηφιδωτό χρησιμοποιώντας υλικό από όσο περισσότερα πράγματα μάθαμε τη φετινή χρονιά –εκτός από τον Χριστιανισμό – και για τις άλλες ομολογίες /θρησκείες (φωτογραφίες ναών, ονόματα κοινοτήτων, σύμβολα και χρώματα θρησκειών, αγάλματα, εικόνες κ.ά.)· στο κέντρο γράφουν ένα σύνθημα/τίτλο ενότητας που θα συναποφασίσουν Διαβάζουν την ιστορία της Εσθήρ και την αποδίδουν με σκίτσα Παρουσίαση στην τάξη: «Ο φίλος μου ο Ααρών». Συζήτηση / συμπεράσματα Διαλέγουν αποφθέγματα από τις βιβλικές αφηγήσεις και τα χρησιμοποιούν σε ένα δικό τους κείμενο που συνθέτουν Ασκήσεις και τόποι στο διαδίκτυο από το λογισμικό ΣΤ΄ τάξης: <i>Ετερόδοξοι και αλλόθρησκοι</i>	Από εγχειρίδια <u>ΟΕΔΒ</u> - Γ΄ Δημοτικού (1992), δ.ε. 37 - Γ΄ Δημοτικού (2006), δ.ε. 32 - ΣΤ΄ Δημοτικού (2006), δ.ε. 32-33 - Β΄ Γυμνασίου (2006), σελ. 63, 67 <u>Εκπαιδευτικό λογισμικό Δημοτικού ΥΠΔΜΘ/ΠΙ:</u> - <i>Κείμενο και εικόνες από το λογισμικό Γ΄-Δ΄ τάξης: Ο καλός Σαμαρείτης (ποιος είναι ο πλησίον, ένας περαστικός βοηθάει τον ταξιδιώτη, κάθε άνθρωπος είναι ο πλησίον)</i> - <i>Κείμενο και εικόνες από το λογισμικό ΣΤ΄ τάξης: Ετερόδοξοι και αλλόθρησκοι (αλλόθρησκοι μη χριστιανοί: Εβραίοι και Μουσουλμάνοι, Παγκόσμιος χάρτης θρησκειών)</i> <u>Λογισμικό «Ζώντας στην Εκκλησία»:</u> <i>Θρησκείες στο σύγχρονο κόσμο</i> <u>Εκπαιδευτικό λογισμικό Λυκείου ΥΠΔΜΘ/ΠΙ:</u> - <i>Το Ισλάμ</i> - <i>Όψεις της Θρησκείας</i>

6. Μνημεία και τόποι λατρείας: Αποτυπώσεις της πίστης (5 δίωρα)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Οι μαθητές μπορούν να: - διακρίνουν την προέλευση των συγκεκριμένων μνημείων - αναγνωρίζουν το σήμα της UNESCO και το τι συνεπάγεται η προστασία του μνημείου - χρησιμοποιούν σωστούς όρους για τους ρυθμούς των ναών - διακρίνουν τα διάφορα είδη χριστιανικής τέχνης	i. Μνημεία: Μαρτυρούν την εποχή τους, αλλά εξακολουθούν να ζουν ii. Χριστιανικά μνημεία σε Ανατολή και Δύση Κατακόμβες, μαρτύρια Κωνσταντινούπολη: Μια πόλη γεμάτη ναούς. Η Αγία Σοφία Ναός του Αγίου Μάρκου στη Βενετία (11^{ος}) Παναγία των Παρισίων (12^{ος} – 13^{ος}) Τα ψηφιδωτά της Ραβέννας Οι τοιχογραφίες της Φλωρεντίας και της Ρώμης Βυζαντινές φορητές εικόνες Ποίηση και Μουσική: Ρωμανός ο Μελωδός και ο Ακάθιστος Ύμνος iii. Ο Ναός του Σολομώντα: Ένας ναός σύμβολο iv. Θρησκευτικά Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO	Μελέτη περίπτωσης: Η Εκκλησία της Κοιμήσεως της Θεοτόκου (9ος αι.) στην Επισκοπή της Ευρυτανίας που βυθίστηκε στη λίμνη προκειμένου να υδροδοτηθεί η περιοχή. Όλα όσα μετρήθηκαν, φωτογραφήθηκαν, σχεδιάστηκαν (βλ. εκπ/κό υλικό Βυζ. και Χριστ. Μουσείου) Δημιουργία CD με τα μνημεία που επεξεργάστηκαν Κατασκευή ενός πόστερ: Από τις κατακόμβες στην Αγία Σοφία Οργανώνουμε μια εκδρομή σε ένα μνημείο προστατευμένο από την UNESCO Project: Ένα στρατηγικό σχέδιο προστασίας ενός μνημείου της γειτονιάς μας Οργάνωση επίσκεψης σε Μουσείο Επίσκεψη και μελέτη τοπικού μνημείου Ασκήσεις και τόποι στο διαδίκτυο από το λογισμικό Ε΄ τάξης: Δημιουργώντας έναν όμορφο κόσμο	Από εγχειρίδια ΟΕΔΒ - Δ΄ Δημοτικού (1993), δ.ε. 28, 29 - Δ΄ Δημοτικού (2006), δ.ε. 23, 24 - Ε΄ Δημοτικού (1995), δ.ε. 30-37 - Ε΄ Δημοτικού (2006), δ.ε. 4-4.11 - ΣΤ΄ Δημοτικού (1995), δ.ε. 55 - ΣΤ΄ Δημοτικού (2006), δ.ε. 36 - Γ΄ Γυμνασίου (2006), σελ. 77, 82 Εκπαιδευτικό λογισμικό Δημοτικού ΥΠΑΜΘ/ΠΙ: Κείμενο και εικόνες από το λογισμικό Ε΄ τάξης: Δημιουργώντας έναν όμορφο κόσμο: α) Εικονογραφία (απαρχές της βυζαντινής εικόνας - τα πορτρέτα του Φαγιούμ, βυζαντινή περίοδος – Μακεδονική σχολή, μεταβυζαντινή περίοδος – Κρητική σχολή, είδη εικονογραφίας, δυτική θρησκευτική τέχνη, διαφορές Ορθόδοξης – Δυτικής εικονογραφίας, κέντρα ανάπτυξης – μνημεία βυζαντινής τέχνης), β) Αρχιτεκτονική (ρυθμός Βασιλικής – Άγιος Δημήτριος Θεσσαλονίκης, Βασιλικής με τρούλο – Αγία Σοφία Κων/πολης, βυζαντινός σταυροειδής με τρούλο – Οσίου Λουκά Λιβαδειάς, Δυτική αρχιτεκτονική – ρωμανικός και γοτθικός ρυθμός) Λογισμικό «Ζώντας στην Εκκλησία»: Αγία Σοφία Κων/πολης (βίντεο), Αρχιτεκτονική ναών Θεσσαλονίκης από την αρχή μέχρι σήμερα, Άγιο Όρος Εκπαιδευτικό λογισμικό Γυμνασίου ΥΠΑΜΘ/ΠΙ: Εργαστήρι Αγιογραφίας, Εκμάθηση Βυζαντινής Μουσικής, Αίθουσα Προβολών, Αίθουσα Εκθέσεων (Πολιτιστικό Κέντρο)

			<u>Εκπαιδευτικό λογισμικό Λυκείου</u> <u>ΥΠΔΜΘ/ΠΙ:</u> - Ο λατρευτικός πλούτος της Εκκλησίας - Όψεις της Θρησκείας
--	--	--	--

7. Πώς έφτασε η Αγία Γραφή έως εμάς; (4 δίωρα)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Οι μαθητές μπορούν να: υπολογίζουν την «ηλικία» της Βίβλου κατανοούν τον τρόπο σύνθεσής της παρουσιάζουν με παραδείγματα την κεντρική θέση της στον ευρωπαϊκό πολιτισμό	i. Η εύρεση των χειρογράφων του Κουμράν: Το συναρπαστικό ταξίδι της Βίβλου στον χρόνο ii. «Χίλια χρόνια και μια μέρα»: Ποιοι, πότε και γιατί έγραψαν βιβλία της Αγίας Γραφής; Η Αγία Γραφή ως Παλαιά και Καινή Διαθήκη Ο Κανόνας Η γλώσσα της Βίβλου iii. Το παράδειγμα των δύο πρώτων κεφαλαίων της Γενέσεως iv. Η Βίβλος ως θεμελιώδης συστατικό του ευρωπαϊκού πολιτισμού	Κατασκευή κόμικ: Η εύρεση των χειρογράφων του Κουμράν. Δραματοποίηση σκηνών Επίλυση προβλήματος: «Πότε γράφτηκε η Βίβλος;» Φτιάχνουν χρονολόγιο, ανά αιώνα με κέντρο τη γέννηση του Χριστού, όπου τοποθετούν τα βιβλία της Αγίας Γραφής, ανάλογα με την εποχή που γράφτηκαν, καθώς επίσης παράλληλες αναφορές σε σημαντικά ιστορικά γεγονότα που γνωρίζουν. Ηλεκτρονική επίσκεψη σε Μουσεία της Ευρώπης: Βρίσκουν και αποδελτιώνουν τα θέματα από τη Βίβλο. Κάνουν έναν κατάλογο με τα ονόματα των ζωγράφων, την χρονολογία του έργου και τους τίτλους τους. Ποια από αυτά γνωρίζουν; Ποια τους προκαλούν ενδιαφέρον; Βρίσκουν ταινίες με θέμα τη Βίβλο και κάνουν έναν κατάλογο (τίτλος, σκηνοθέτης, χρονολογία) Ασκήσεις και τόποι στο διαδίκτυο από το λογισμικό ΣΤ΄ τάξης: <i>Η αλήθεια καταγράφεται</i> Ασκήσεις από το λογισμικό της Α΄ Γυμνασίου (Σχολείο): <i>Η Δημιουργία, οι Πατριάρχες, οι Βασιλείς, οι Προφήτες</i>	<u>Από εγχειρίδια ΟΕΔΒ</u> -Δ΄ Δημοτικού (1993), δ.ε. 14 -Δ΄ Δημοτικού (2006), δ.ε. 12 -ΣΤ΄ Δημοτικού (1995), δ.ε. 9 -ΣΤ΄ Δημοτικού (2006), δ.ε. 5 -Α΄ Γυμνασίου (2006), σελ. 11, 14 -Β΄ Γυμνασίου (2006), σελ. 19, 23 <u>Εκπαιδευτικό λογισμικό Δημοτικού ΥΠΔΜΘ/ΠΙ:</u> <i>Κείμενο και εικόνες από το λογισμικό ΣΤ΄ τάξης:</i> <i>Η αλήθεια καταγράφεται (η Αγία Γραφή ενώνει τον κόσμο, βιβλία Π.Δ. και Κ.Δ., χάρτες)</i> <u>Εκπαιδευτικό λογισμικό Γυμνασίου ΥΠΔΜΘ/ΠΙ:</u> <i>Παλαιά Διαθήκη: Η Δημιουργία, οι Πατριάρχες, οι Βασιλείς, οι Προφήτες (Εκκλησία, Μουσείο, Βιβλιοθήκη)</i>

Προσδοκώμενες επάρκειες των μαθητών στο τέλος του κύκλου

A. Ως προς τη γνώση και κατανόηση του κόσμου της θρησκείας

Αφηγούνται και σχολιάζουν βιβλικές ιστορίες

Χρησιμοποιούν βελτιωμένο λεξιλόγιο στην εργασία τους στο ΜτΘ

Αναγνωρίζουν -σε ένα πρώτο επίπεδο- το ιστορικό πλαίσιο ανάπτυξης της πρώτης Χριστιανικής Εκκλησίας

Προσεγγίζουν κριτικά τη ζωή των αγίων προσώπων και εντοπίζουν κοινά στοιχεία ανάμεσά τους

Κάνουν συσχετίσεις με τη ζωή ιερών προσώπων άλλων θρησκειών

Διατυπώνουν απορίες και ερωτήματα

Εξετάζουν τα γεγονότα εντός της ιστορικής και κοινωνικής τους συνάφειας

Κατανοούν τον σύνθετο χαρακτήρα των βιβλικών – ιερών κειμένων και ανακαλύπτουν το ιστορικό πλαίσιο της σύνταξής τους, καθώς και την πολλαπλή λειτουργικότητά τους (επικοινωνία, αφήγηση και μνήμη, διαμόρφωση συλλογικής ταυτότητας)

B. Ως προς την κατανόηση της πολιτιστικής εμβέλειας του θρησκευτικού φαινομένου

Ανακαλύπτουν τις επιδράσεις της Αγίας Γραφής στη διαμόρφωση του ελληνικού και ευρωπαϊκού πολιτισμού. Αντίστοιχα, την επίδραση άλλων ιερών κειμένων στη σύσταση και διαμόρφωση διαφορετικών πολιτισμών

Ανιχνεύουν τα ιουδαϊκά και ισλαμικά στοιχεία που έχουν ενσωματωθεί στον ελληνικό και ευρωπαϊκό πολιτισμό

Αναγνωρίζουν αποτυπώσεις της θρησκευτικής πίστης στα μνημεία – τοπικά και παγκόσμια

Γ. Ως προς την προσωπική ανάπτυξη και καλλιέργεια αξιών και στάσεων

Ανακαλύπτουν βιβλικές απαντήσεις γύρω από θεμελιώδη υπαρξιακά ερωτήματα

Αρχίζουν να διαμορφώνουν την αίσθηση της προσωπικής τους αξίας και ταυτότητας (αυτοεκτίμηση)

Αναλαμβάνουν ευθύνες ως μέλη της ομάδας της τάξης τους

Αντιμετωπίζουν εντάσεις και προβλήματα
Κατανοούν και καλλιεργούν την οργάνωση, τη συλλογικότητα και
τη συνεργασία

Δ. Ως προς την ανάπτυξη ηθικής συνείδησης (με άξονα το σχήμα «αξίες και επιλογές»)

Συναισθάνονται αξίες της ζωής (αγάπη, συμπόνια, ειρήνη, γενναιότητα, αλλαγή)

Συνειδητοποιούν τη δύναμη της επιλογής

Αναγνωρίζουν και διορθώνουν τα λάθη τους

Κατανοούν το δικαίωμα της διαφωνίας

Συναισθάνονται τη σημασία της ποικιλίας

Ε. Ως προς την καλλιέργεια δημοκρατικής συνείδησης και πρακτικής

Συζητούν, συνεργάζονται και επικοινωνούν με όλους τους συμμαθητές τους ανεξάρτητα από τη θρησκευτική ή πολιτιστική προέλευσή τους (κοινωνικές δεξιότητες)

Ανακαλύπτουν στην Αγία Γραφή απαντήσεις γύρω από θεμελιώδη ζητήματα κοινωνικής οργάνωσης και συμπεριφοράς (λ.χ. λήψη αποφάσεων, κοινοκτημοσύνη, ενδιαφέρον για τον αδύναμο)

Ανακαλύπτουν τις επιπτώσεις των θρησκευτικών πιστεύω στη ζωή της κοινότητας – δικής τους και των άλλων

Αναγνωρίζουν και αξιολογούν τη σημασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Τα εξετάζουν υπό το φως των θεολογικών κριτηρίων

ΣΤ. Ως προς τη συμμετοχή στη διδακτική διεργασία

Εντοπίζουν πληροφορίες από διάφορες πηγές, τις αναλύουν και τις παρουσιάζουν

Μαθαίνουν να επεξεργάζονται με ερμηνευτικά κριτήρια τα βιβλικά κείμενα

Επεξεργάζονται διάφορες καλλιτεχνικές δημιουργίες (εικαστικές τέχνες, λογοτεχνία, μουσική) που συνδέονται με τα θέματα

Πραγματοποιούν μικροέρευνες στο περιβάλλον τους (σχολικό, οικογενειακό) και παρουσιάζουν συμπεράσματα

Αξιολογούν την εργασία της τάξης και την προσωπική τους πρόοδο και συμμετοχή (μεταγνώση)

Γ. Πρόγραμμα Σπουδών Γυμνασίου

Πρόγραμμα Σπουδών στα Θρησκευτικά Γυμνασίου

Η θρησκεία στη ζωή, στην ιστορία και στον πολιτισμό

Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ: Πορεία και ανάπτυξη (46 ώρες)	Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ: Πορεία μέσα από συγκρούσεις (48 ώρες)	Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ: Από το τοπικό στο οικουμενικό (48 ώρες)
1. Μεγαλώνοντας και αναζητώντας (3 δώρα) 2. Η συνάντηση του Χριστιανισμού με τον Ελληνισμό (5 δώρα) 3. Πώς ζουν οι Χριστιανοί; Η νέα ζωή της Εκκλησίας (4 δώρα) 4. Πώς παίρνονται οι αποφάσεις (3 δώρα) 5. Μονοθεϊστικές θρησκείες: Ιουδαϊσμός και Ισλάμ (5 δώρα) 6. Θρησκευτικές αναζητήσεις και εμπειρίες της μακρινής Ανατολής (3 δώρα)	1. Μπορούν οι άνθρωποι να εικονίζουν τον Θεό; (4 δώρα) 2. Ποιος είναι ο Θεός των Χριστιανών; «Τίνα με λέγουσιν οι άνθρωποι είναι;» (4 δώρα) 3. Ποιος είναι ο άνθρωπος; (4 δώρα) 4. Εμείς και οι «άλλοι» (4 δώρα) 5. Διάσπαση και αντιπαλότητα στις θρησκείες (5 δώρα) 6. Ορθοδοξία, Διαφωτισμός, Νέος Ελληνισμός (3 δώρα)	1. Η Χριστιανοσύνη στον σύγχρονο κόσμο (4 δώρα) 2. Το ζήτημα της θρησκείας στη σύγχρονη Ευρώπη (2 δώρα) 3. Βία στο όνομα του Θεού και της αλήθειας (2 δώρα) 4. Μαρτυρία και προσφορά της πίστης στον σύγχρονο κόσμο (2 δώρα) 5. «Πού είναι ο Θεός;»: Η οδύνη του σύγχρονου κόσμου και το αίτημα της σωτηρίας από το κακό (5 δώρα) 6. Ελπίδα και αγώνας για τη μεταμόρφωση του κόσμου (5 δώρα) 7. Από την αρχή έως το τέλος του κόσμου (4 δώρα)

Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ:

Πορεία και ανάπτυξη (46 ώρες)

Βασικός άξονας των θεματικών ενότητων

Οι θεματικές ενότητες οργανώνονται με κεντρικούς άξονες την ιδέα της προσωπικής πορείας των μαθητών και την ιστορική πορεία του Χριστιανισμού. Με αυτόν τον τρόπο οι μαθητές έχουν την ευκαιρία να ανακαλύψουν, να διαγνώσουν και να ερμηνεύσουν την αμφίδρομη πορεία από τη θρησκεία στον πολιτισμό, όπως καταγράφηκε στην ιστορία, οικοδομώντας παράλληλα τον δικό τους προσωπικό - νοηματικό και αξιακό - κόσμο μέσα από τη σύνδεση και την αναμέτρηση των ερωτημάτων που τους απασχολούν με τις προτάσεις και τις απαντήσεις του Χριστιανισμού και των άλλων θρησκειών.

Γενικοί στόχοι της τάξης

Οι μαθητές:

1. να κατανοήσουν τη συγκρότηση και την πορεία της Χριστιανικής Εκκλησίας εντός του ιστορικού και πολιτισμικού πλαισίου της ύστερης Αρχαιότητας
2. να ερευνήσουν τα γεγονότα και τις εξελίξεις όχι μόνο στη συγχρονική τους συνάφεια, αλλά και τη διαχρονική τους ισχύ
3. να φωτίσουν όψεις του παρόντος μέσα από την αναγωγή στο παρελθόν και να κατανοήσουν συνθήκες του παρελθόντος μέσω των δικών τους εμπειριών
4. να μελετήσουν κριτικά τη ζωή και τη δράση σημαντικών προσώπων του Χριστιανισμού και άλλων θρησκειών
5. να κατανοήσουν τα χριστιανικά θεολογικά κριτήρια πίστης και ζωής
6. να προσεγγίσουν ποικίλες διδασκαλίες, αναζητήσεις και εμπειρίες από τις μεγάλες θρησκείες του κόσμου
7. να ευαισθητοποιηθούν προς τις πανανθρώπινες αξίες που αναδεικνύονται από τη μελέτη των θρησκειών (ανθρώπινα δικαιώματα, ισότητα φύλων και φυλών, δικαιοσύνη, ειρήνη, ελευθερία)

1. Μεγαλώνοντας και αναζητώντας (3 δίωρα)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Οι μαθητές μπορούν να: εκφράζουν συναισθήματα και ερωτήματα που τους απασχολούν καθώς αλλάζουν εκπαιδευτική βαθμίδα και βρίσκονται μπροστά σε νέες προκλήσεις περιγράφουν και αξιολογούν τις δυσκολίες και τα προβλήματα της πρώτης Εκκλησίας αξιολογούν τη σημασία της οργάνωσης (για την πρώτη Εκκλησία και για τους ίδιους)	i. Το πέραςμα σε ένα καινούργιο κύκλο της ζωής (Γυμνάσιο): Αλλαγές, όνειρα και σχέδια Ψάχνοντας για προσωπικό νόημα Δυσκολίες και συγκρούσεις Ανάγκη για οργάνωση ii. Μετά τους διωγμούς, ο Χριστιανισμός εξαπλώνεται σε όλη τη Ρωμαϊκή αυτοκρατορία: Προσαρμογές και δυσκολίες Κλήρος και λαός: <u>Από την ΚΔ:</u> Λειτουργοί της Εκκλησίας (Α Τιμ 3, 1-13) Οργάνωση και θεσμοί της Χριστιανικής Εκκλησίας iii. Η οργάνωση της Χριστιανικής Εκκλησίας στις μέρες μας: Ενορίες, Μητροπόλεις, Αρχιεπισκοπές, Πατριαρχεία, Ρωμαιοκαθολικοί -Βατικανό Προτεσταντισμός	Ρόλος στον τοίχο: Ένας δωδεκάχρονος στη σύγχρονη Ελλάδα. Οι μαθητές σηκώνονται και γράφουν –ιδέες, σχέδια, όνειρα– μέσα στο περίγραμμα TPS: Τα ερωτήματά μας / οι αλλαγές μας TPSS: Τα όνειρα και τα σχέδιά μας TWPS: Οι δυσκολίες και οι συγκρούσεις μας Παιχνίδι ρόλου (με σενάριο: «Όλοι θέλουν το καλό μου!», ποιος ονειρεύομαι εγώ να γίνω;) Κατασκευή εννοιολογικού χάρτη και στη συνέχεια διαγράμματος όπου ταξινομούνται οι πληροφορίες για την οργάνωση της Εκκλησίας «Ειδικοί ανάμεσά μας»: Βρίσκουν φωτογραφικό υλικό σχετικά με το iii (κληρικούς, Πάπα, Πατριάρχες κ.ά.). Το παρουσιάζουν στην τάξη Προσομοίωση μιας δράσης συμμετοχής σε μια κληρικολαϊκή δομή (π.χ. οργάνωση μιας εικονικής ενοριακής κοινότητας) Επεξεργασία κειμένου με φύλλο εργασίας Σύνταξη πίνακα περιεχομένων (στο τέλος της θεματικής ενότητας οι μαθητές παραδίδουν σε πρόχειρο γραπτό τις σπουδαιότερες πληροφορίες / απόψεις που επεξεργάστηκαν. Ζητείται η σύνταξη πίνακα περιεχομένων συστηματικά και λογικά διαρθρωμένου)	<u>Από εγχειρίδια ΟΕΔΒ</u> <i>Γ' Γ/σίου (1997), δ.ε. 19</i> <u>Από Εκπ. Λογισμικά ΥΠΔΜΘ/ΠΙ</u> <i>Όψεις της Θρησκείας / Κόσμος, στο Όψεις της Θρησκείας Καινή Διαθήκη / Τα παιδικά χρόνια του Χριστού, στο Θρησκευτικά Γυμνασίου (2000)</i> <i>Βιβλιοθήκη / Καινή Διαθήκη / Απαρχές, στο Θρησκευτικά Α', Β', Γ' Γυμνασίου (2007)</i> <i>Οι αγώνες στη ζωή μας, Η αναζήτηση και φανέρωση της αλήθειας, στο Θρησκευτικά Ε' και ΣΤ' Δημοτικού</i>

2. Η συνάντηση του Χριστιανισμού με τον Ελληνισμό (5 δίωρα)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Οι μαθητές μπορούν να: αναγνωρίζουν και περιγράφουν -με παραδείγματα- τα πεδία συνάντησης Χριστιανισμού-Ελληνισμού παρουσιάζουν τα χαρακτηριστικά της εποχής και των συνθηκών εντός των οποίων πραγματοποιήθηκε η συνάντηση (συνάφεια) αξιολογούν τη συνεισφορά του ελληνικού πολιτισμού στην εξέλιξη του Χριστιανισμού παρουσιάζουν στοιχεία ζωής και δράσης των προσώπων αναγνωρίζουν και αξιολογούν τη σύνθεση Ελληνισμού-Χριστιανισμού σε συγκεκριμένα μνημεία αναπτύσσουν θετική στάση απέναντι στον διάλογο θρησκείας-πολιτισμού και τον πλούτο που παράγεται	i. Από τις εμπειρίες των εφήβων: Η δυναμική των «συναντήσεων» (παρέες, ομάδες, χώροι, δικτυακές κοινότητες...) ii. Δυο κόσμοι συναντιούνται: Η εποχή (ύστερη αρχαιότητα) Η κυριαρχία της ελληνικής γλώσσας (στη μετάδοση του χριστιανικού κηρύγματος και στα κείμενα της Καινής Διαθήκης) Ενα ντίον της ειδωλολατρίας, αλλά σεβασμός της αρχαιοελληνικής σοφίας και διάλογος μαζί της: - Ιουστίνος: Στην ελληνική σκέψη υπάρχουν σπέρματα αλήθειας (Σπερματικός Λόγος) - Οι ελληνικές σπουδές των Πατέρων της Εκκλησίας - Οι Χριστιανοί θεολόγοι σπουδάζουν την αρχαιοελληνική ρητορική τέχνη - Μ. Βασίλειος – Τρεις Ιεράρχες: Προτροπή των νέων να μελετούν την ελληνική φιλολογία και επιστήμη iii. Η απογείωση της σύνθεσης στην τέχνη Από τον περίπτερο αρχαιοελληνικό ναό στη χριστιανική βασιλική	TPS: Οι συναντήσεις μας / οι επιρροές μας Παιχνίδι ρόλων (για την κατανόηση της λειτουργίας των επιρροών): Ο ένας προσπαθεί να πείσει τον άλλον για κάτι – θετικό ή αρνητικό. Συζήτηση, συμπεράσματα «Ειδικόι ανάμεσά μας»: Κατασκευή χάρτη ύστερης αρχαιότητας, με σπουδαιότερες πόλεις, σχολές, κέντρα, ρωμαϊκούς δρόμους. Παρουσίαση στην τάξη Βρίσκουν στοιχεία για τις φιλοσοφικές σχολές της εποχής. Συζήτηση «Μια μέρα από τη ζωή ενός Χριστιανού σε μια ελληνική πόλη του 2ου μ.Χ. αι.» (που να εμπεριέχει στοιχεία για την εποχή και τα όσα επεξεργαστήκαμε) Μελέτη περίπτωσης: Οι σπουδές των τριών Ιεραρχών. Παρουσίαση στην τάξη και συζήτηση. Το υλικό προετοιμάζεται κατάλληλα για να το παρουσιάσουν οι ίδιοι οι μαθητές στη γιορτή των Τριών Ιεραρχών Αναζήτηση αρχαιοελληνικών έργων τέχνης και χριστιανικών εικόνων στο διαδίκτυο, χωρισμός σε κατηγορίες και σχολιασμός (σχέσεις, ομοιότητες, διαφορές) Δάνεια αρχαιοελληνικής αρχιτεκτονικής στους βυζαντινούς ναούς: Οργάνωση ψηφιακής παρουσίασης κατά ομάδες Επίσκεψη σε μνημεία της πόλης μας με προετοιμασμένο από τον εκπαιδευτικό φύλλο εργασίας όπου οι μαθητές καταγράφουν στοιχεία και παρατηρήσεις. Πορίσματα στην τάξη Συζήτηση στην τάξη για τη δημιουργία blog ή wiki για το μάθημα των Θρησκευτικών Εργασία με κείμενα: Αναγνώριση ελληνικών και βιβλικών επιχειρημάτων σε κείμενα Απολογητών και Απ. Πατέρων αντίστοιχα Σχολιασμός επιχειρημάτων (δίστηλο φύλλο χαρτιού. Αριστερά αναγράφονται πατερικά επιχειρήματα για την ανάγκη μελέτης της αρχαιοελληνικής σοφίας. Στο δεξιό μέρος οι μαθητές γράφουν τα σχόλιά τους) Κείμενο πορισμάτων (επιγραμματική διατύπωση των σπουδαιότερων πορισμάτων / συμπερασμάτων της ενότητας. Η αξία του στη συντομία) Δουλεύοντας με τέχνη (Artful	Από εγχειρίδια ΟΕΔΒ Γ' Γ/σίου (1997), δ.ε. 25, 26 Γ' Γ/σίου (2006), δ.ε. 13, 16 Β' Λυκείου (1989), δ.ε. 27 Από Εκπ. Λογισμικά ΥΠΑΜΘ/ΠΙ Βιβλιοθήκη / Η Ιστορία της Εκκλησίας / Απαρχές, Επέκταση διωγμοί και αναγνώριση, στο Θρησκευτικά Α', Β', Γ' Γυμνασίου (2007) Εκκλησιαστική Ιστορία / Η φανέρωση της Εκκλησίας, Μεγάλοι Πατέρες της Ανατολικής Εκκλησίας, Πατερικές μορφές της αρχαίας χριστιανικής Δύσης, Μορφές χριστιανικής τέχνης, στο Θρησκευτικά Γυμνασίου (2000) Ο λατρευτικός πλούτος της Εκκλησίας / Ο χώρος, στο Επιλεγμένα θέματα Θρησκευτικών Α' Ενιαίου Λυκείου Η αναζήτηση και φανέρωση της αλήθειας, στο Θρησκευτικά Ε' και ΣΤ' Δημοτικού Β' περιοδεία Απ. Παύλου, Βυζαντινή τέχνη στην πόλη της Θεσσαλονίκης, στο Θρησκευτική Αγωγή Δημόσιος βίος, στο Δημόσιος και Ιδιωτικός βίος στην Αρχαία Ελλάδα Επίσκεψη στην Κωνσταντινούπολη, στο λογισμικό Στο σταυροδρόμι τριών ηπείρων

	Από τα Φαγιούμ στη χριστιανική εικόνα Από τον Ορφέα και τον Ήλιο στον Καλό Ποιμένα και στον Παντοκράτορα	Thinking)	
--	--	-----------	--

3. Πώς ζουν οι Χριστιανοί; Η νέα ζωή της Εκκλησίας (4 δίωρα)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Οι μαθητές μπορούν να: διατυπώνουν προσωπικούς προβληματισμούς και θέτουν ερωτήματα για τη ζωή και το νόημά της αναγνωρίζουν και κρίνουν τις βασικές αξίες της χριστιανικής πρότασης ζωής ερμηνεύουν τα κύρια στοιχεία του λατρευτικού τυπικού της Θείας Ευχαριστίας του Βαπτίσματος και του Χρίσματος αναλύουν τις διαστάσεις (προσωπικές και κοινωνικές) της ευχαριστιακής στάσης ζωής χρησιμοποιώντας συγκεκριμένα παραδείγματα συγκρίνουν απόψεις για τη θρησκευτική πίστη (δικές τους και άλλων) με τη χριστιανική χρησιμοποιούν σωστά -στον προφορικό ή γραπτό λόγο- τους όρους που επεξεργάστηκαν	i. Ερωτήματά μας για τη ζωή: Ο άνθρωπος ζει μόνο με ψωμί; Η ζωή είναι ατομική πορεία ή σχέση; Η ζωή είναι κτήμα που κατέχουμε ή δώρο που μας δόθηκε; Η φύση είναι ιδιοκτησία μας; ii. Απαντήσεις της Χριστιανικής Εκκλησίας: Για τη σχέση των ανθρώπων με τον Θεό: - Μπροστά στην Ορθόδοξη εικόνα της Αγίας Τριάδας: Ο άνθρωπος φιλοξενεί τον Θεό που τον επισκέπτεται - Η Αγία Τριάδα: Ο Θεός του διαλόγου, της σχέσης και της αγάπης - Η πίστη στον Θεό: Ο άνθρωπος ανταποκρίνεται ελεύθερα στην αγάπη του Θεού και αναφέρει τη ζωή του σε αυτόν - Για τον σκοπό και το νόημα της ζωής: - Η Εκκλησία ως μια κοινότητα Ευχαριστίας (Θεία Ευχαριστία) - Η ζωή του ανθρώπου ως ευχαριστία, δηλαδή ως σχέση, προσφορά και αγάπη - Ο Χριστιανός με το Βάπτισμά του γίνεται μέλος της εκκλησιαστικής κοινότητας - Η σχέση του ανθρώπου με την κτίση: Όχι εκμεταλλευτής ιδιοκτήτης, αλλά προσωπικά υπεύθυνος φίλος - Από την ΚΔ: (Εφ 4, 25-32, Ρωμ 15, 1-2, Μτ 7, 1-5) ΟΡΓΑΝΩΣΗ	Τι χρειάζεται ο άνθρωπος για να ζήσει; Ιδεοθύελλα (οι λέξεις γράφονται στον μισό πίνακα) Αυτοσχεδιασμός / παρουσίαση σκηνής ή Still Image με θέμα: Φιλία, εμπιστοσύνη, αλληλεξάρτηση, επικοινωνία. TPS: Οι σχέσεις μας με τους άλλους και τη φύση Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία: Ο Θεός ως Τριάδα Δουλεύοντας με τέχνη (Artful Thinking): Η Φιλοξενία του Αβραάμ (Α. Ρουμπλιώφ), Ελιά- καντήλι (Χρ. Μποκόρου). Αναζήτηση λεπτομερειών, ερμηνεία εικόνων, συνέντευξη, διάλογος προσώπων και φράσεις στην εικόνα κ.ά. Συνέντευξη από τον ιερέα της τοπικής ενορίας γύρω από τη Θεία Ευχαριστία. Οργάνωση μιας λειτουργίας όπου να τους εξηγεί το κάθε μέρος «Καυτή καρτέλα»: Ο άνθρωπος είναι ιδιοκτήτης της φύσης και δικαιούται να την εκμεταλλεύεται για το καλό του Επεξεργασία κειμένων (που χρησιμοποιούνται στο μάθημα) με φύλλο εργασίας Σύνταξη θέσεων (πάνω στα ζητήματα που επεξεργάστηκαν) Κείμενο πορισμάτων της ενότητας Project: «Η Θεία Ευχαριστία έχει μια μεγάλη ιστορία» (Διερεύνηση της εξέλιξής της από τα πρωτοχριστιανικά χρόνια μέχρι σήμερα) Έκφραση προσωπικής τοποθέτησης: Οι μαθητές γράφουν ένα κείμενο δικής τους έμπνευσης χρησιμοποιώντας τους όρους που επεξεργάστηκαν στο μάθημα Δραματοποίηση τμημάτων της επιστολής προς Διόγνητον Ιστοεξερεύνηση και παρουσίαση: Τα στοιχεία της φύσης στη λατρεία της Εκκλησίας	Από εγχειρίδια ΟΕΔΒ Β΄ Γ/σίου (1998), δ.ε. 19 Α΄ Γ/σίου (2006), δ.ε. 5 (φιλοξενία του Αβραάμ) Από Εκπ. Λογισμικά ΥΠΑΜΘ/ΠΙ Όψεις της Θρησκείας / Χριστιανισμός / Κοινότητα και Σύγχρονα Θέματα / Κατανάλωση, και πλούτος, Προκατάληψη, Θεός / Κακό και δυστυχία, στο Όψεις της Θρησκείας Εκκλησιαστική Ιστορία / Η Εκκλησία της αγάπης και της διακονίας, στο Θρησκευτικά Γυμνασίου (2000) Ο λατρευτικός πλούτος της Εκκλησίας / Λατρεία, στο Επιλεγμένα θέματα Θρησκευτικών Α΄ Ενιαίου Λυκείου

	ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ (οικολογική): «Δεν μπορούμε να σώσουμε ό,τι δεν αγαπάμε» (K. Ware)	Σχέδιο έρευνας: Η Εκκλησία, μια ευχαριστιακή κοινότητα	
--	---	---	--

4. Πώς παίρνονται οι αποφάσεις; (3 δίωρα)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Οι μαθητές μπορούν να: - αξιολογούν τον τρόπο λήψης αποφάσεων από την πρώτη Εκκλησία διασαφηνίζον τους αποφασιστικούς παράγοντες που οδήγησαν στη διαμόρφωση των δογμάτων - αφηγούνται ιστορίες για τη ζωή του Μ. Αθανασίου και του Μαξίμου του Ομολογητή και αξιολογούν τη στάση τους - εξηγούν με παραδείγματα τον τρόπο με τον οποίο τα δόγματα σχετίζονται με τη ζωή των πιστών - ελέγχουν και κρίνουν τις απόψεις και τις στάσεις τους απέναντι στα όρια	i. Συζητώντας για τα όριά μας: Όλα επιτρέπονται; Ποιος ξέρει την αλήθεια; Ποιος αποφασίζει για το σωστό; ii. Η Χριστιανική Εκκλησία αποφασίζει και ορίζει την πίστη: Πότε και γιατί χρειάζονται οι αποφάσεις; Πλάνες, συγχύσεις και σφάλματα στη σκέψη των ανθρώπων Πώς παίρνονται οι αποφάσεις; Οικουμενικές Σύνοδοι Τα Δόγματα και οι Κανόνες: Δείκτες για τη σωστή κατεύθυνση, η ζωή και η πίστη της Εκκλησίας με λόγια Το Σύμβολο της Πίστεως: Το «Πιστεύω» των Χριστιανών Τα δόγματα ορίζουν αλλά δεν περιορίζουν iii. Άνθρωποι που υπερασπίστηκαν τα δόγματα: Μέγας Αθανάσιος, Μάξιμος Ομολογητής iv. Δέχονται όλοι οι Χριστιανοί τα ίδια δόγματα;	Παιχνίδι ρόλων / παρουσίαση σκηνής με θέμα «πόσο χρειαζόμαστε τα όρια;» TPS: Ποιος αποφασίζει για μας; Πραγματοποίηση μιας συνέλευσης τάξης για τη λήψη μιας απόφασης. Συζήτηση στην τάξη γύρω από τη σημασία των ρόλων, της διαδικασίας, των αποφάσεων Μία Σύνοδος (Dimensional Analysis) Δουλειά με τέχνη: Εικόνα Α' Οικουμενικής Συνόδου: Διερεύνηση ρόλων των προσώπων, σημασίες και νοήματα «Ειδικό ανάμεσά μας»: Βρίσκουν και παρουσιάζουν στην τάξη στοιχεία για το Κοινοβούλιο, τους Νόμους, το Σύστημα. Σε ολομέλεια συζητείται η αντιστοιχία τους με τη Σύνοδο, τα Δόγματα/Κανόνες και το Σύμβολο της Πίστεως Debate ή «δύο καρέκλες»: «Εφόσον η πίστη είναι ελεύθερη, κανένας δε χρειάζεται τα δόγματα!» Επικαιροποίηση: Ποια θέματα θα απασχολούσαν μια Οικουμενική σύνοδο σήμερα; Κατασκευή σχεδιαγράμματος για το θέμα iv Δραματοποιήσεις σκηνών από τη ζωή των προσώπων Κείμενο πορισμάτων της ενότητας Σύνταξη πίνακα περιεχομένων Στιγμιότυπα ή ιστορίες από την Ζ' Οικ. Σύνοδο	Από εγχειρίδια <u>ΟΕΔΒ</u> Γ' Γ'σίου (2006), δ.ε. 14, 15 και 18 Γ' Γ'σίου (1997), δ.ε. 24 Από Εκπ. <u>Λογισμικά</u> <u>ΥΠΑΜΘ/ΠΙ</u> Βιβλιοθήκη / Η Ιστορία της Εκκλησίας / Απαρχές, Επέκταση διωγμοί και αναγνώριση, Εδραίωση και ακμή, στο Θρησκευτικά Α', Β', Γ' Γυμνασίου (2007) Εκκλησιαστική Ιστορία / Τα προβλήματα στα πρώτα βήματα της Εκκλησίας, Η οργάνωση της Εκκλησίας, Οι αιρέσεις και η διδασκαλία της Εκκλησίας, στο Θρησκευτικά Γυμνασίου (2000) Σύγχρονα Θέματα / Χριστιανισμός / Θεός, στο Όψεις της Θρησκείας Το Σύμβολο της Πίστεως, στο Θρησκευτικά Ε' και ΣΤ' Δημοτικού

5. Μονοθεϊστικές θρησκείες: Ιουδαϊσμός και Ισλάμ (5 δίωρα)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Οι μαθητές μπορούν να: παρουσιάζου ν τα βασικά πιστεύω του Ιουδαϊσμού και του Ισλάμ περιγράφουν και εξηγούν τη σχέση των πιστών με τις ιερές γραφές τους ερμηνεύουν το νόημα κάποιων θρησκευτικών πρακτικών αναγνωρίζου ν -σε συγκεκριμένα παραδείγματα- τις κοινές ρίζες Χριστιανισμού- Ιουδαϊσμού εξετάζουν και αναθεωρούν τυχόν προκαταλήψεις τους για τις δύο θρησκείες αναγνωρίζου ν βασικές ιδέες των θρησκειών στην τέχνη	i. Ιουδαϊσμός Ισραήλ: Ο εκλεκτός λαός του Θεού Ιστορία του Ισραήλ: Γεγονότα της Βίβλου (Πατριάρχες, Μωυσής/Έξοδος, Δαβίδ, Σολομών, Βαβυλώνια Αιχμαλωσία, Μακκαβαίοι, καταστροφή, διασπορά) Η ιδιαίτερη σχέση των πιστών με τις Ιερές Γραφές: Τора, Προφήτες, Ταλμούδ. Μια θρησκεία μάθησης Προφητι κή παράδοση: Φωνή του Θεού και προσδοκία του Μεσσία Πώς πρέπει να ζουν οι άνθρωποι; - Σεμά (Δευτ 6, 4) - Ζωή σύμφωνα με τον Νόμο του Θεού - Ο πόνος και οι δοκιμασίες: Ένα μυστήριο Παλαιά Διαθήκη: Ένα κοινό βιβλίο για Εβραίους και Χριστιανούς! ii. Ισλάμ Μωάμεθ : Ο προφήτης του Αλλάχ Αλλάχ: δημιουργός, οδηγός, κριτής Κοράνι: Το μήνυμα του Αλλάχ Η σχέση των Μουσουλμάνων με το Κοράνι Πώς πρέπει να ζουν οι άνθρωποι; - Πέντε στύλοι: Κοντά στον άνθρωπο και τον Θεό - Σαρία: Ο νόμος στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων (οι υποχρεώσεις του ανθρώπου προς την κοινότητά του· καλές	Επίσκεψη σε Συναγωγή. Συζήτηση με τον ραβίνο Οργάνωση επίσκεψης στο Εβραϊκό Μουσείο Ελλάδος ή αυτό της Θεσσαλονίκης Κατασκευή πίνακα/χρονολόγιου γεγονότων της ιστορίας του Ισραήλ από την ΠΔ. Θυμόμαστε πρόσωπα για τα οποία ξέρουμε μια ιστορία Συγκέντρωση φωτογραφικού υλικού από τη σύγχρονη εβραϊκή ζωή (ανάγνωση Τора, Μπατ Μπιτσβά, Τείχος Δακρύων κ.ά.) Μπαίνοντας σε μια συναγωγή / σε ένα τζαμί (προσανατολισμός, σχήμα, χώροι, επίπλωση, φωτισμός, διακόσμηση) Οι μαθητές αναζητούν παροιμιώδεις φράσεις από τον Ιουδαϊσμό και το Ισλάμ που χρησιμοποιούνται στην καθημερινότητά μας Αναζήτηση θρησκευτικής μουσικής των δύο θρησκειών στο διαδίκτυο, παρουσίαση στην τάξη Βρίσκουν και παρουσιάζουν στοιχεία για τις τέχνες στο Ισλάμ (υφαντά, τέχνες του βιβλίου / καλλιγραφία, διακοσμητικές τέχνες, αραβουργήματα, κεραμικά). Συζήτηση στην τάξη για τα χρώματα, τα σχήματα, τις συνθέσεις Χαιρετισμοί των Μουσουλμάνων, χαιρετισμοί των Εβραίων Project: Επιστήμες και Άραβες Ανάδειξη συναντήσεων, π.χ. ΠΔ ΚΔ - Γεν 1,1→ Α Κορ 8, 6 (δημιουργός Θεός) - Ησ 49,14-16 → Ακ 15,11-32 (αγάπη του Θεού) - Εξ 20,1→ Μτ 19, 16-19 (10 εντολές) - Δευτ 6, 5-9 → Μτ 22,34-40 (αγάπη του ανθρώπου) - Ησ 2,4 → Απ 21,1-5 (προσδοκία του Μεσσία) Επίσκεψη στο Μουσείο Ισλαμικών Τεχνών – Μουσείο Μπενάκη Ομαδοσυνεργατική με χρήση εκπαιδευτικών λογισμικών και διαδικτύου με θέματα εργασίας: - Χώροι λατρείας στις μονοθεϊστικές θρησκείες - Γνωριμία με την τέχνη του Ιουδαϊσμού - Συναντήσεις Χριστιανισμού – Ισλάμ Δημιουργούμε υλικό σε διαφάνειες Project: Δημιουργούμε έναν οδηγό γνωριμίας με τόπους λατρείας των τριών μεγάλων μονοθεϊστικών	Από εγχειρίδια <u>ΟΕΔΒ</u> Β΄ Λυκείου (1998), δ.ε. 5, 29, 30, 31 Β΄ Λυκείου (1989), δ.ε. 2 Α΄ Γυμνασίου 2006, σελ. 93 Από Εκπ. <u>Λογισμικά</u> <u>ΥΠΑΔΜΘ/ΠΙ</u> Όψει ς της Θρησκείας / Ιουδαϊσμός, Ισλάμ και Σύγχρονα Θέματα / Ιουδαϊσμός, Ισλάμ, στο Όψεις της Θρησκείας Ισλάμ / Μυστικισμός, στο Επιλεγμένα θέματα Θρησκευτικών Β΄ Ενιαίου Λυκείου Γνωρ ιμία με το Ισλάμ, στο Θρησκευτική Αγωγή

	και κακές πράξεις Τζελαλα ντίν Ρουμί: Ο υμνητής του «Αγαπημένου»	θρησκειών	
--	---	-----------	--

6. Θρησκευτικές αναζητήσεις και εμπειρίες της μακρινής Ανατολής (3 ώρες)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Οι μαθητές μπορούν να: παρουσιάζουν στοιχεία για τα πρόσωπα των διαφόρων θρησκειών αναγνωρίζουν σύμβολα και ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των θρησκειών αξιολογούν στοιχεία του ηθικού κώδικα των διαφόρων θρησκειών δακρύνουν τις επιδράσεις της κάθε θρησκείας στην τέχνη και τη ζωή των ανθρώπων (πολιτισμό) επισημαίνουν στοιχεία και όψεις των θρησκειών που θα ήθελαν να μελετήσουν περισσότερο	i. Τόποι, συνήθειες: Ένα πανόραμα Iv δουϊσμός: Ναός της Μινάκσι, Μπεναρές (προσκύνημα), λουτρό στον Γάγγη, ο Σίβα ως Ναταράγια, ιερές αγελάδες, ιεροτελεστίες, Μαντάλα Bo υδισμός: Αγάλματα του Βούδα, παγόδες, μοναστήρια του Θιβέτ, κάψιμο λιβανιού Ta οϊσμός: Άγαλμα του Λάο Τσε στην Κίνα, το γιν και το γιανγκ, ο μεγαλύτερος θρησκευτικός κανόνας στον κόσμο Ko μφουκιανισμός: Ναοί στην Κίνα ii. Πρόσωπα, αξίες Iv δουϊσμός. Ρ. Ταγκόρ: «Ο εραστής του Θεού» Bo υδισμός. Σιντάρτα: Μεταστροφή και φωτισμός Ta οϊσμός. Λάο-Τσε: Κοιτάσματα σοφίας Ko μφουκιανισμός. Κομφούκιος: Ηθική και κοινωνική φιλοσοφία	Τα σύμβολα και οι διαδρομές τους Ιστοεξερεύνηση τέχνης: Αγάλματα, εικόνες, ναοί Βρίσκουν στο διαδίκτυο και παρουσιάζουν Μαντάλα και θρησκευτική μουσική Διαθεματικές εργασίες: Ελληνισμός και Βουδισμός στην ελληνιστική τέχνη, σανσκριτικά και αρχαία ελληνικά Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία με ιστορίες από τις θρησκείες της ενότητας Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία με χρήση εκπαιδευτικού λογισμικού με θέμα πρόσωπα και αξίες στις θρησκείες της μακρινής Ανατολής Επίσκεψη στο Μουσείο Ασιατικής Τέχνης Κέρκυρας (όπου αυτό είναι εφικτό)	<u>Από εγχειρίδια ΟΕΔΒ</u> <i>Β' Λυκείου (1998), δ.ε. 32, 33, 35, 36</i> <u>Από Εκπ. Λογισμικά ΥΠΔΜΘ/ΠΙ</u> <i>Όψεις της Θρησκείας / Ινδουϊσμός, Βουδισμός, Κομφουκιανισμός, και Σύγχρονα Θέματα / Ινδουϊσμός, Βουδισμός, Κομφουκιανισμός, στο Όψεις της Θρησκείας</i>

Προσδοκώμενες επάρκειες των μαθητών στο τέλος της τάξης

A. Ως προς τη γνώση και κατανόηση του κόσμου της θρησκείας

Χειρίζονται σωστά θεολογικούς όρους και έννοιες

Περιγράφουν τις πολλαπλές όψεις των εξελίξεων και των επιλογών της πρώτης Χριστιανικής Εκκλησίας

Χρησιμοποιούν θεολογικά κριτήρια στη νοηματοδότηση των γεγονότων

Κατανοούν, και αξιολογούν τις χριστιανικές απαντήσεις για την πίστη, καθώς επίσης για το νόημα και τη σημασία της ανθρώπινης ζωής

Αναγνωρίζουν, περιγράφουν και αξιολογούν θεμελιώδεις διδασκαλίες των μεγάλων θρησκειών του κόσμου

B. Ως προς την κατανόηση της πολιτιστικής εμβέλειας του θρησκευτικού φαινομένου

Κατανοούν την πολιτιστική και ανθρωπιστική διάσταση της Ορθοδοξίας, του Χριστιανισμού και τις αντίστοιχες των άλλων θρησκειών

Προσδιορίζουν τις διαστάσεις του «ιερού» στα μνημεία και τις αντιλήψεις του πολιτισμού

Ανιχνεύουν θρησκευτικά ή θεολογικά κίνητρα στην έμπνευση δημιουργών της τέχνης (λογοτεχνία, μουσική, θέατρο, κινηματογράφος κλπ)

Αναγνωρίζουν την ποικιλία των εκφραστικών μέσων των θρησκειών

Αναλύουν και αξιολογούν τη συνάντηση Χριστιανισμού – Ελληνισμού

Εντοπίζουν τα ιουδαϊκά και τα ισλαμικά στοιχεία που έχουν ενσωματωθεί στον ελληνικό και ευρωπαϊκό πολιτισμό

Γ. Ως προς την προσωπική ανάπτυξη και καλλιέργεια αξιών και στάσεων

Ανακαλύπτουν στη χριστιανική παράδοση, την Αγία Γραφή και τα ιερά κείμενα των θρησκειών απαντήσεις γύρω από το νόημα της ζωής και των σχέσεων του ανθρώπου (με τον Θεό, τον συνάνθρωπο και τη φύση)

Διαμορφώνουν προσωπικές θέσεις απέναντι στα υπό εξέταση ζητήματα

Προσδιορίζουν, ελέγχουν και αξιολογούν προσωπικά στερεότυπα και προκαταλήψεις τους που σχετίζονται με θρησκευτικές πεποιθήσεις

Αναπτύσσουν κριτική στάση απέναντι στη δική τους θρησκευτική ιδιοπροσωπία

Καλλιεργούν μια στάση σεβασμού και διαλόγου με τον Χριστιανισμό και τις άλλες θρησκείες

Αναπτύσσουν προσωπικά ενδιαφέροντα γύρω από τα θρησκευτικά ζητήματα

Καλλιεργούν διερευνητική σκέψη και στοχαστικοκριτικές ικανότητες

Εκφράζουν αισθητική ευαισθησία και καλλιεργούν τη φαντασία και την επινοητικότητα τους

Δ. Ως προς την ανάπτυξη ηθικής συνείδησης (με άξονα το σχήμα «πορεία και ανάπτυξη»)

Αντιλαμβάνονται τη σημασία της ζωής ως πορείας και αναζήτησης νοήματος

Κατανοούν τη δυναμική και τη δημιουργικότητα των «συναντήσεων»

Συναισθάνονται τη δύναμη της ευθύνης και της προσφοράς στον άλλον άνθρωπο

Συνειδητοποιούν την προσωπική τους ευθύνη για τον κόσμο (οικολογική συνείδηση)

Ε. Ως προς την καλλιέργεια δημοκρατικής συνείδησης και πρακτικής

Προσδιορίζουν και αξιολογούν τα στοιχεία οργάνωσης, αντιπροσώπευσης και λήψης αποφάσεων στη ζωή της χριστιανικής Εκκλησίας

Αιτιολογούν τη διαχρονική σημασία της θεσμικής οργάνωσης της Εκκλησίας

Κρίνουν τη σημασία του ρόλου της θρησκείας σε μια πλουραλιστική κοινωνία

Μαθαίνουν να ακούν τους άλλους, να συντονίζουν συζητήσεις, να συμμετέχουν σε δραστηριότητες, να επικοινωνούν και να διαλέγονται με τους συμμαθητές τους (κοινωνικές δεξιότητες)

Εκφράζουν προσωπικά ερωτήματα και προβληματισμούς γύρω από τα υπό εξέταση ζητήματα

ΣΤ. Ως προς τη συμμετοχή στη διδακτική διεργασία

Εργάζονται με στόχους

Εξετάζουν τα θρησκευτικά δεδομένα και γεγονότα μέσα στο εκάστοτε κοινωνικό και ιστορικό γίνεσθαι

Επεξεργάζονται με ερμηνευτικά κριτήρια τα χριστιανικά θεολογικά κείμενα καθώς και κείμενα άλλων θρησκευτικών παραδόσεων

Αναζητούν, βρίσκουν και ταξινομούν υλικό και πληροφορίες από ποικιλία πηγών

Επινοούν τρόπους παρουσίασης των αποτελεσμάτων της εργασίας τους

Συνδέουν τα όσα μαθαίνουν με γνώσεις τους από άλλα μαθήματα

Εκφράζουν τις απόψεις τους με ποικίλους τρόπους (προφορικά, γραπτά, παιχνίδι ρόλων κ.ά.)

Χρησιμοποιούν ποικιλία μεθόδων εργασίας ερευνητικής, διαλογικής, βιωματικής και συνεργατικής μορφής, καθώς επίσης ποικιλία μέσων και υλικών

Αξιολογούν την πρόοδο και την εργασία τους με κριτήρια (δικά τους και του εκπαιδευτικού) και διορθώνουν τα λάθη τους (μεταγνωστικές ικανότητες)

Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ:

Πορεία μέσα από συγκρούσεις (48 ώρες)

Βασικός άξονας των θεματικών ενότητων

Οι θεματικές ενότητες οργανώνονται γύρω από διλημματικά και συγκρουσιακά ζητήματα -προσωπικά και κοινωνικά- με βαθύτατα θεολογικό και ηθικό χαρακτήρα, τα οποία εκδιπλώνονται και προσεγγίζονται ως προς τις επιπτώσεις τους στον ελληνικό και τον ευρωπαϊκό πολιτισμό, πάνω στο ιστορικό διάνυσμα της διαδρομής της Χριστιανικής Εκκλησίας από την περίοδο της Εικονομαχίας μέχρι και τον 19^ο αιώνα.

Γενικοί στόχοι της τάξης

Οι μαθητές:

1. να γνωρίσουν αντιπροσωπευτικά γεγονότα-σταθμούς και πρόσωπα της ιστορίας της Χριστιανικής Εκκλησίας που επηρέασαν αποφασιστικά την εξελικτική πορεία της
2. να διαπιστώσουν τις θεολογικές προϋποθέσεις και τους παράγοντες των κρίσεων και των συγκρούσεων και να αξιολογήσουν τις λύσεις-συνθέσεις που επιτεύχθηκαν και τις αντιθέσεις ή τους προβληματισμούς που παραμένουν
3. να ερευνήσουν ερωτήματα και αμφισβητήσεις γύρω από το πρόσωπο του Ιησού και να κατανοήσουν τη χριστιανική προσέγγιση
4. να εξετάσουν διαφορετικά ανθρωπολογικά πρότυπα
5. να ερευνήσουν τις θέσεις άλλων θρησκειών πάνω στα αντίστοιχα ζητήματα (εικονισμός του Θεού, σεβασμός του «άλλου», εσωτερικές διασπάσεις)
6. να αντιληφθούν τη διάδραση ανάμεσα στις θρησκευτικές πεποιθήσεις-αξίες και τις κοινωνικές ιδέες-στάσεις-συμπεριφορές
7. να φωτίσουν όψεις του παρόντος μέσα από την αναγωγή στο παρελθόν και να κατανοήσουν συνθήκες του παρελθόντος μέσω των εμπειριών τους
8. να προσεγγίσουν πανανθρώπινες αξίες που αναδεικνύονται από τη μελέτη των θρησκειών (ανθρώπινα δικαιώματα, ισότητα φύλων και φυλών, δικαιοσύνη, ειρήνη, ελευθερία)
9. να αρχίσουν να χρησιμοποιούν θεολογικά κριτήρια στην επεξεργασία των ζητημάτων του ΜτΘ
10. να συνειδητοποιήσουν τον νευραλγικό και σύνθετο ρόλο της Ορθόδοξης Εκκλησίας στη διαμόρφωση του νεοελληνικού πολιτισμού

1. Μπορούν οι άνθρωποι να εικονίζουν τον Θεό; (4 δώρα)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Οι μαθητές μπορούν να: εξηγούν τους λόγους της εικονομαχικής έριδας και την κρισιμότητα του ζητήματος αναγνωρίζουν και αξιολογούν τα σοβαρά ζητήματα και τις παρανοήσεις που υπάρχουν στη βάση της έριδας περιγράφουν τη συνάφεια εντός της οποίας ανέκυψε το ζήτημα αναπτύσσουν τα επιχειρήματα των δύο πλευρών κρίνουν και αξιολογούν τη σύνθεση που διαμορφώθηκε διαμορφώνουν και διατυπώνουν τη δική τους άποψη πάνω στο ζήτημα του εικονισμού του Θεού παρουσιάζουν τα επιχειρήματα που διατυπώνουν οι άλλες θρησκείες για την απεικόνιση του Θεού κρίνουν και ελέγχουν -με παραδείγματα- το ρόλο της εικόνας στη ζωή τους	i. Από τις εμπειρίες των εφήβων: Η εικόνα και η δύναμή της στη ζωή μας (τηλεόραση, είδωλα, εικονική πραγματικότητα) ii. Από την ιστορία της Χριστιανικής Εκκλησίας: Το ζήτημα της απεικόνισης του Θεού Εικονομαχία: Εποχή, γεγονότα, πρόσωπα Ο Ιωάννης Δαμασκηνός υπερασπίζεται τις εικόνες (Θεολογία της Εικόνας) Κυριακή της Ορθοδοξίας. Αναστήλωση των εικόνων <u>Από την ΠΔ:</u> Ο κίνδυνος των ειδώλων (ενδεικτικά: Εξ 32, 19-20, Γ' Βασ 18, 16-40, Ωσ 2, 11-19, Ησ 44, 9-13) iii. Η ακμή της βυζαντινής εικόνας μετά την Εικονομαχία iv. Ζωγραφίζοντας χριστιανικές εικόνες σήμερα v. Η απεικόνιση του Θεού σε άλλες θρησκευτικές παραδόσεις Ιουδαϊσμός Ισλάμ Ανατολικές θρησκείες vi. Η απεικόνιση του Θεού στις σύγχρονες τέχνες (κινηματογράφος, κόμικς, ζωγραφική) ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ: Η προστασία των μνημείων στη χώρα μας ή στην περιοχή	TPS: Γύρω από τη σχέση των μαθητών με τον Η/Υ και το διαδίκτυο, τον ρόλο της εικόνας στη ζωή και τις σχέσεις τους TPS: Σύγχρονα είδωλα Debate με τα επιχειρήματα εικονοφίλων – εικονομάχων Κατασκευή σεναρίου/παιχνιδιού στον Η/Υ: Σώζοντας μια εικόνα στην εποχή της εικονομαχίας (εμπεριέχοντας όσο γίνεται περισσότερα στοιχεία από το μάθημα) Το βαλτσάκι του βυζαντινού ζωγράφου Οργάνωση επίσκεψης στο Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο ή σε άλλο (είτε εικονική μέσω διαδικτύου) και συμμετοχή σε εκπ/κές δραστηριότητες Ο εικονισμός του Θεού μέσα από τη μουσική και/ή τον χορό Δουλεύοντας με τέχνη (Artful Thinking): Εικόνες από τον Καλό Ποιμένα στον Χριστό εν ετέρα μορφή Δημιουργία ενός CD με εικόνες και μουσική Συγκριτική μελέτη εικόνων από διαφορετικές θρησκευτικές παραδόσεις με θέμα «Εικονίζεται ο Θεός;» Σχολιασμός επιχειρημάτων (στην αριστερή στήλη φύλλου εργασίας τα επιχειρήματα του Δαμασκηνού. Στη δεξιά στήλη οι μαθητές εκφράζουν κριτικά τα σχόλιά τους) Αποφθέγματα και φράσεις σε νέο κείμενο (αφού τις ξεχωρίσουν, 4-6 τον αριθμό, τους ζητείται να τις εντάξουν οργανικά σε σύντομο κείμενο που θα γράψουν για το θέμα) Κάρτα συνάρτησης: Ταξινόμηση στοιχείων του μαθήματος (πληροφορίες, γεγονότα, πρόσωπα) κατά λογική και χρονολογική σειρά Κατασκευή χρονολογίου με τα γεγονότα της ενότητας και παράλληλα ιστορικά γεγονότα που έχουν επεξεργαστεί στο μάθημα της Ιστορίας	<u>Από εγχειρίδια ΟΕΔΒ</u> Γ' (1997), δ.ε. 31 Γ' (2006), δ.ε. 19, 20 <u>Από Εκπ. Λογισμικά ΥΠΑΜΘ/ΠΙ</u> Βιβλίο θήκη / Η ιστορία της Εκκλησίας, Εδραίωση και ακμή, και Πολιτιστικό Κέντρο / Πώς αιογραφείται μια εικόνα, στο Θρησκευτικά Α', Β, Γ' Γυμνασίου (2007) Εκκλησιαστική Ιστορία / Εικονομαχία: Ένα εκκλησιαστικό δράμα, Μορφές χριστιανικής τέχνης, στο Θρησκευτικά Γυμνασίου (2000) Όψεις της Θρησκείας / Ιερά αντικείμενα, στο Όψεις της Θρησκείας Ισλάμ, στο Επιλεγμένα θέματα Θρησκευτικών Β' Ενιαίου Λυκείου Δημιουργώντας ένα όμορφο κόσμο, στο Θρησκευτικά Ε' και ΣΤ' Δημοτικού Βυζαντινή τέχνη στην πόλη της Θεσσαλονίκης, Γνωριμία με το Ισλάμ στο Θρησκευτική Αγωγή Ένα μουσείο για τη βυζαντινή τέχνη,

	μας		στο Στο σταυροδρόμι τριών ηπείρων
--	-----	--	---

2. Ποιος είναι ο Θεός των Χριστιανών; «Τίνα με λέγουσιν οι άνθρωποι είναι;»

(4 δίωρα)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Οι μαθητές μπορούν να: περιγράφουν, σχολιάζουν και αξιολογούν τα χαρακτηριστικά της δράσης του Ιησού Χριστού στον κόσμο, που προκύπτουν από τις διηγήσεις της Καινής Διαθήκης ερμηνεύουν εικόνες και σύμβολα των βιβλικών αφηγήσεων αναλύουν και αξιολογούν τις βιβλικές απαντήσεις γύρω από τα θεμελιώδη υπαρξιακά, ηθικά και κοινωνικά ζητήματα της ζωής των ανθρώπων εκφράζουν, συζητούν και ελέγχουν τις ιδέες τους γύρω από τα ζητήματα	i. Γνώμες των ανθρώπων για τον Ιησού Χριστό ii. Μίλησαν γι' αυτόν οι προφύτες του Ισραήλ (Ησ 11, 1-10): Η προσδοκία iii. Ο Ιησούς Χριστός στην Καινή Διαθήκη: Φανερώνει τον Θεό ως Πατέρα που συγχωρεί τα παιδιά του (Λκ 15, 11-32): Παραβολή του Ασώτου Στέκεται δίπλα σε όλους χωρίς καμιά διάκριση (Λκ 10, 25-37): Παραβολή του σπλαχνικού Σαμαρείτη Αποδέχεται το ίδιο άντρες και γυναίκες (Ιω 4, 1-42. Λκ 10, 38-42. Ιω 20, 11-18) Αποδέχεται «αμαρτωλούς» ανθρώπους που έχουν ανοικτή καρδιά (Μοιχαλίδας: Ιω 8, 3-11, Ζακχαίος: Λκ 19, 1-10) Χορταίνει τη σωματική και ψυχική πείνα των ανθρώπων (Μκ 6, 32-44) Ανοίγει τα μάτια των ανθρώπων (Λκ 18, 35-43, Μκ 10, 46-52, Λκ 24, 13-35): «Αυτών δε διοινήχθησαν οι οφθαλμοί Ελευθερώνει τους ανθρώπους από την τυπική τήρηση του Νόμου, με την εντολή της αγάπης («Έκοβαν στάχυα»: Μκ 2, 23-28, θεραπεία ανθρώπου με παράλυτο χέρι: Μκ 3, 1-6) Αντιστρέφει τα κριτήρια της «ευτυχισμένης» ζωής (Μτ 5, 3-12): Μακαρισμοί Συγχωρεί και αγαπά και τους σταυρωτές του (Λκ 23, 34) Κρίνει αυστηρά την υποκρισία και τη σκληροκαρδία (Μτ 23, 13-33) Αναθέτει αποστολές διακονίας, αγάπης και μαρτυρίας (Μτ 10, 1-4, Ιω. 20, 21, Μτ 28, 19-20) Πεθαίνει, σταυρώνεται και ανασταίνεται (Μκ 15, 21 - 16, 8)	Έρευνα: Γνώμες (μαθητών του σχολείου) για τον Ιησού, καταγραφή στοιχείων, παρουσίαση στην τάξη Φύλλο εργασίας για επεξεργασία βιβλικών κειμένων (βλ. στη διπλανή στήλη): Λέξεις-κλειδιά, ερωτήσεις αναστοχασμού Εργασία σε ομάδες, με θέματα α) διδασκαλία του Ιησού, β) θαύματα, γ) αφηγήσεις για συμβάντα, δ) Σταυρός και Ανάσταση, ε) τίτλοι του Ιησού Δουλεύοντας με επιλεγμένα χωρία που έχουν ετοιμαστεί από τον δάσκαλο: Εντοπίζουν γνώμες των συγχρόνων του Ιησού για το πρόσωπό του και τις κατηγοριοποιούν (ισχυροί, λαός, μαθητές και φίλοι). Αναστοχασμός και συζήτηση «Εγώ ειμί η Οδός, η Αλήθεια και η Ζωή» (Ιω 14, 6): Προσπαθούν να επαληθεύσουν τους τρεις χαρακτηρισμούς στα κείμενα που επεξεργάστηκαν Γνώμες συγχρόνων για τον Ιησού, ενός Εβραίου (π.χ. Μπούμπερ), ενός Ινδουίστη (π.χ. Γκάντι) και ενός αγνωστικιστή (π.χ. Μαρσέλ Μαρσώ). Επεξεργασία απόψεων Δουλεύοντας με τέχνη (Artful Thinking): Βρίσκουν από το διαδίκτυο έργα τέχνης (κλασικά και σύγχρονα) με θέμα τα χαρακτηριστικά του Ιησού Χριστού (π.χ. χαρακτηριστικά Ρέμπραντ) Επικαιροποίηση βιβλικών κειμένων: Μεταφορά τους και προσαρμογή τους σε σύγχρονες συνθήκες. Στοχασμός, συζήτηση, συμπεράσματα Παιχνίδι ρόλου (από την καθημερινή ζωή τους) για την κατανόηση του «σημείου αντιλεγόμενου» Ομαδική κατασκευή κολλάζ με έμπνευση από τα θέματα. Δίνουν δικό τους τίτλο. Το παρουσιάζουν τους συμμαθητές τους και απαντούν σε ερωτήσεις τους Βρίσκουν εικόνες της Σταύρωσης από όλα τα μέρη του κόσμου Σύνταξη πίνακα περιεχομένων: Διαρθρώνονται συστηματικά όσα επεξεργάστηκαν (βιβλικές διηγήσεις, παραπομπές, λέξεις-κλειδιά, βασικές ιδέες) Κατασκευή κολλάζ με θέμα «Ποιος είναι ο Χριστός», χρησιμοποιώντας εικόνες των περιεχομένων του τμήματος ii της θεματικής ενότητας Από το Σύμβολο της Πίστεως εντοπίζουν τα χαρακτηριστικά του Ιησού ως Θεού και ως ανθρώπου. Με	Από εγχειρίδια ΟΕΔΒ Β' Γ/σίου (2006), δ.ε. 8, 11, 14, 15, 17, 18, 22, 31 Β' Γ/σίου (1998), δ.ε. 8, 23 Β' Λυκείου (1989), δ.ε. 9, 10 Από Εκπ. Λογισμικά ΥΠΑΜΘ/ΠΙ Βιβλ ιοθήκη / Καινή Διαθήκη / Η διδασκαλία του Χριστού, Τα θαύματα, στο Θρησκευτικά Α', Β', Γ' Γυμνασίου (2007) Καιν ή Διαθήκη / Η Καινή Διαθήκη μιλά για τον Χριστό, Οι κοινωνικές ομάδες της εποχής του, Οι Παραβολές, Οι Μακαρισμοί, Τα Θαύματα, στο Θρησκευτικά Γυμνασίου (2000) Όψε ις της Θρησκείας / Χριστιανισμός / Πίστη, Άνθρωποι, στο Όψεις της Θρησκείας Αλή θεις που δίδαξε ο Χριστός, στο Θρησκευτικά Ε' και ΣΤ' Δημοτικού

	Είναι «σημείον αντιλεγόμενον» (Λκ 2, 34, Μτ 16, 13) iii. Ο Ιησούς Χριστός στο Κοράνι και στη λογοτεχνία του Ισλάμ	ποιες ιστορίες από όσες γνωρίζουμε συνδέονται;	
--	--	--	--

3. Ποιος είναι ο άνθρωπος; (4 δίωρα)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Οι μαθητές μπορούν να: διατυπώνουν -χρησιμοποιώντας παραδείγματα- προσωπικούς προβληματισμούς και απόψεις για τη σημερινή κατάσταση του ανθρώπου εντοπίζουν και ερμηνεύουν τις ανθρωπομορφικές εικόνες και μεταφορές της βιβλικής πρωτολογίας εξηγούν -με δικά τους λόγια- τη θεολογική σημασία της βιβλικής διήγησης για τη δημιουργία και εκφράζουν σκέψεις και συναισθήματα εκφράζουν προσωπικές ιδέες και στοχασμούς πάνω στον τύπο του Χριστιανού «Αγίου» παρουσιάζουν και αξιολογούν τη ζωή και τη δράση των συγκεκριμένων προσώπων	i. Από τον Οδυσσέα ως τους υπερήρωες των σύγχρονων κόμικ: Ο άνθρωπος ως «σημείον αντιλεγόμενον» ii. Η δύναμη και η αδυναμία του σύγχρονου ανθρώπου iii. Η βιβλική πρόταση / η θεολογική απάντηση: Από την ΠΔ: Η δημιουργία του ανθρώπου κατ' εικόνα και καθ' ομοίωσιν του Θεού Από την ΚΔ: Ο άνθρωπος υπάρχει μόνο όταν αγαπάει και αγαπιέται! (Γαλ 5, 13-15) Ο άνθρωπος ως δημιουργός Ο άνθρωπος στην κτίση: Βασιλιάς, οικονόμος ή ιερέας; iv. Από την εικόνα στην ομοίωση: Ο Άγιος Σέργιος του Ραντονέζ Ο Φραγκίσκος και η Κλάρα της Ασίζης ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ: Ο διάλογος της θεολογίας με τη σύγχρονη βιολογία και τη θεωρία της εξέλιξης Τα πορίσματα των διοργανώσεων του Διεθνούς	«Ειδικόι ανάμεσά μας»: Βρίσκουν και παρουσιάζουν εικόνες για το i. Συζήτηση στην τάξη και ανάδειξη χαρακτηριστικών τίτλων για την κάθε μία Ξαναγράφουμε τους διαλόγους ενός φανταστικού κόμικ: Στη θέση των εξωπραγματικών υπερηρώων του θέτουμε κανονικά και συνηθισμένα ανθρώπινα πρόσωπα. Αιτιολογούμε τη δουλειά μας Εργασία σε ομάδες για τα επιτεύγματα του σύγχρονου ανθρώπου, π.χ. τεχνολογία, επικοινωνία, ιατρική κ.ά. Αφού παρουσιάσουν τη δουλειά τους, ακολουθεί αναστοχασμός και διάλογος: Υπάρχουν πράγματα που δεν είναι όπως φαίνονται; Συζήτηση στην τάξη: Ο άνθρωπος δημιουργεί μόνο «χρήσιμα» πράγματα; Η εικόνα του ανθρώπου στις εμπορικές διαφημίσεις και στα ΜΜΕ Επεξεργασία βιβλικού κειμένου σε φύλλο εργασίας «Όλοι οι άνθρωποι μπορούν να είναι δημιουργοί»: Προβολή video (π.χ. youtube.com / «Το ραγισμένο δοχείο»). Αναστοχασμός και συζήτηση Δουλεύοντας με τέχνη (Artful Thinking): Η Δημιουργία στην Τέχνη Συγκεντρώνουν φωτογραφίες με πορτραίτα ανθρώπων κάθε ηλικίας, φυλής και φύλου. Φτιάχνουν ένα κολλάζ και μπροστά του συζητούμε: Τι σημαίνει για μας ότι όλοι αυτοί οι άνθρωποι είναι εικόνα του Θεού; Γράφουν ιδέες / μηνύματα πάνω στο κολλάζ Ομαδική ζωγραφική ή κολλάζ με θέμα «Ποιος είναι ο άνθρωπος;». Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία για τα τρία πρόσωπα της ενότητας: Πώς εξέφρασαν με τη ζωή τους την ομοίωση του Θεού; Η φύση στην τέχνη θρησκειών του κόσμου Κείμενο μαθητών: «Ο πόνος της γης» Κάρτα περιεχομένων της θεματικής ενότητας Διαθεματικές εργασίες: α) «Τι είναι ο άνθρωπος»; Οι απαντήσεις επιστήμης και φιλοσοφίας, β) «Από τη γη στη σελήνη» ή «Από τον homo erectus στον homo sapiens» (με σταθμούς	Από εγχειρίδια ΟΕΔΒ Α' Γ/σίου (2006), δ.ε. 25, 26, 27 Β' Λυκείου (1989), δ.ε. 12, 13 και 14 Από Εκπ. Λογισμικά ΥΠΑΜΘ/ΠΙ Όψει της Θρησκείας / Χριστιανισμός / Κοινότητα και Σύγχρονα Θέματα / Χριστιανισμός / Θεός / Δημιουργία, στο Όψεις της Θρησκείας Βιβλίο οθήκη / Παλαιά Διαθήκη / Η Δημιουργία, στο Θρησκευτικά Α', Β', Γ' Γυμνασίου (2007) Παλαιά Διαθήκη / Ο Θεός δημιουργεί από αγάπη τον κόσμο και τον άνθρωπο, στο Θρησκευτικά Γυμνασίου (2000) Αγωνιστές και μάρτυρες, στο Θρησκευτικά Ε' και ΣΤ' Δημοτικού

	Συμποσίου Θρησκείας, Επιστήμης και Περιβάλλοντος	στην πορεία του ανθρώπου), γ) Project: Ο άνθρωπος ως δημιουργός στη γειτονιά μας, το χωριό μας, την πόλη μας	
--	---	---	--

4. Εμείς και οι «άλλοι» (4 δίωρα)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Οι μαθητές μπορούν να: περιγράφουν την εποχή και τις συνθήκες του εκχριστιανισμού των Σλάβων επιλογών τους παρουσιάζουν τη ζωή και τη δράση των Κυρίλλου και Μεθοδίου και εξετάζουν το θεολογικό υπόβαθρο των επιλογών τους αξιολογούν τη σημασία του εκχριστιανισμού των Σλάβων για τον πολιτισμό τους εκφράζουν τις προσωπικές τους ιδέες και πεποιθήσεις για το ζήτημα της ετερότητας και επισημαίνουν τυχόν στερεότυπα που διατηρούν ανακαλύπτουν και αξιολογούν τη διαφορά μεταξύ αναγνώρισης δικαιωμάτων - προσφοράς αγάπης στους ανθρώπους επισημαίνουν και αξιολογούν τη θετική στάση απέναντι στον «άλλο» και σε άλλες θρησκείες	i. Από τις εμπειρίες των εφήβων: Ποιος είναι για μας ο «άλλος»; ii. Το πρόβλημα της ετερότητας σήμερα: Ο ξένος: Από τον «μακρινό» στον «ανεπιθύμητο» Τι συμβαίνει όταν θεωρούμε «ξένο» τον διαφορετικό από μας; (Μισαλλοδοξία, ρατσισμός, διακρίσεις, πόλεμοι, γενοκτονίες και «Ολοκαυτώματα», στίγματα του πολιτισμένου κόσμου) Η νομική κατοχύρωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Μια απάντηση του πολιτισμένου κόσμου iii. Από την ιστορία της Χριστιανικής Εκκλησίας: Ο εκχριστιανισμός των Σλάβων - Κύριλλος και Μεθόδιος (εποχή, γεγονότα, πρόσωπα) iv. Η χριστιανική απάντηση για τον «άλλον» <u>Από την ΚΔ:</u> - Πώς θα κριθεί ο κόσμος (Μτ 25, 31-46) - Καλός Σαμαρείτης (Λκ 10, 25-37) - Χαναναία (Μτ 15, 21-28) - Εκατόνταρχος (Μτ 8, 5-12) «Δος μοι τούτον τον ξένον»: Ο ξένος στην ορθόδοξη παράδοση Ο ξένος ως αδελφός, οι «άλλοι» ως δημιουργήματα του Θεού Η χριστιανική αγάπη ως υπέρβαση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων	Συγκέντρωση ειδήσεων και ανάγνωση ενός κειμένου γύρω από το ζήτημα της ετερότητας. Ιστορίες μεταναστών. Έκφραση συναισθημάτων και σκέψεων Ομαδική εργασία με στόχο την αναγνώριση των προκαταλήψεών μας και των τρόπων με τους οποίους οδηγηθήκαμε σε αυτές: α) «Δεν είμαι ρατσιστής, αλλά...», β) Ποιους θεωρώ «ξένους», γ) τι αισθάνομαι για τους «ξένους», δ) με ποιον τρόπο έχω διαμορφώσει τις απόψεις μου; Αναστοχασμός και συζήτηση για τους κινδύνους που συνεπάγονται για μας και την κοινωνία μας Dimensional Analysis: Μετανάστευση και προσφυγιά (με στόχο να κατανοηθεί ως αναπόσπαστη διάσταση της ανθρώπινης ιστορίας και να αναλυθούν οι λόγοι που μετατρέπεται σε εχθρότητα και ρατσισμό) Κατασκευή ταμπλώ για τα ανθρώπινα δικαιώματα Οργανισμοί που προωθούν τον σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία «Ο Χριστός και οι 'άλλοι'»: Σαμαρείτισσα, Χαναναία, Ρωμαίος εκατόνταρχος, λεπροί, Ζακχαίος, Φαρισαίος, ληστής. Οι οικείοι του Χριστού (Μκ 3, 31-35· Μτ 25, 31-46) Μελέτη περίπτωσης: Ακάκιος, επίσκοπος Αμίδης, που διέθεσε τα πολύτιμα ιερά σκεύη των χριστιανικών ναών για να συγκεντρώσει χρήματα και να διασώσει επτά χιλιάδες Πέρσες στρατιώτες που είχαν αιχμαλωτιστεί από τους Βυζαντινούς Μετασχηματισμός βιβλικού κειμένου: Πάνω στον Καλό Σαμαρείτη: Κρυφές σκέψεις των προσώπων, διαμόρφωση συλλογικών προσώπων. Στοχασμοί, συζήτηση, ρόλοι, παραγωγή κειμένου ή ρόλου Google Earth: Στα βήματα των Κυρίλλου και Μεθοδίου Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία για τους Κύριλλο – Μεθόδιο (κείμενα, η ζωή τους, οι πορείες	<u>Από εγχειρίδια ΟΕΔΒ</u> <i>Γ' Γ/σίου (2006), δ.ε. 22</i> <u>Από Εκπ. Λογισμικά ΥΠΑΜΘ/ΠΙ</u> <i>Βιβλίο οθήκη / Η Ιστορία της Εκκλησίας / Περαιτέρω εξάπλωση στην Ευρώπη, και Βιβλιοθήκη / Καινή Διαθήκη / Η διδασκαλία του Χριστού, στο Θρησκευτικά Α', Β', Γ' Γυμνασίου (2007)</i> <i>Σύγχρονα Θέματα / Προκατάληψη, στο Όψεις της Θρησκείας</i> <i>Εκκλησιαστική Ιστορία / Ο Χριστιανισμός στην Ευρώπη, Η Ορθοδοξία στον κόσμο και ο αγώνας για χριστιανική ενότητα, και Καινή Διαθήκη / Η στάση του Χριστού απέναντι στις κοινωνικές και θρησκευτικές ομάδες της εποχής του, στο Θρησκευτικά Γυμνασίου (2000)</i>

	Υ. Ο σεβασμός του ανθρώπου σε διάφορες θρησκείες	τους, κυριλλικό αλφάβητο, εικόνες) Η παρουσία τους στις γειτονικές μας χώρες (ναοί, αγάλματα, ονόματα) Διαθεματικό Project: Η μαρτυρία της λογοτεχνίας για το Ολοκαύτωμα (Πρίμο Λέβι, Έλληνες πεζογράφοι κ.ά.) Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία: Οι Έλληνες δίπλα στους Εβραίους συμπατριώτες τους Μελέτη περίπτωσης: Μ. Σκόπτσοβα, Αρχιεπίσκοπος Σινά Δαμασκηνός για Εβραίους και Άραβες Εβραίοι ειρηνιστές για τα δικαιώματα των Παλαιστινίων Βρίσκουν και παρουσιάζουν στοιχεία για την ορχήστρα Εβραίων – Παλαιστινίων του Ντ. Μπάρενμποϊμ. Ακούμε στην τάξη μια συναυλία της ορχήστρας Σχέδιο έρευνας ή δράσης: Παρέμβαση με θέμα «Αγωνιζόμαστε εναντίον μιας προκατάληψης» Τα κείμενά μου – οι θησαυροί μου: Συλλογή κειμένων για το ζήτημα της ενότητας. Δημιουργία ενός ηλεκτρονικού αρχείου Ο «άλλος» ως ο διαφορετικός: Προβολή video (λ.χ. youtube.com / «Όλοι διαφορετικοί όλοι ίσοι») Κείμενο έκφρασης (με ένταξη θέσεων που δουλέψαμε στο μάθημα) Προετοιμασία-πραγματοποίηση μιας συνέντευξης με εκπρόσωπο θεσμού που σχετίζεται με το θέμα. Παιχνίδι για τα στερεότυπα ως προς τους άλλους Με ποιον θα ήθελα να ταξιδέψω; Παιχνίδι ρόλων μεταξύ διάφορων «άλλων» για ανίχνευση των βιωμάτων τους Επίλυση προβλήματος: Πώς η αλληλεγγύη μετατρέπεται σε δυσπιστία; Προκαταβολικός οργανωτής με ένα κείμενο γύρω από τις προκαταλήψεις και από την ετερότητα Κατασκευή χρονολογίου με τα ιστορικά γεγονότα της ενότητας και παράλληλα γεγονότα που έχουν επεξεργαστεί στο μάθημα της Ιστορίας	
--	---	--	--

5. Διάσπαση και αντιπαλότητα στις θρησκείες (5 δίωρα)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Οι μαθητές μπορούν να: συστηματοποιούν -με τη βοήθεια και άλλων μαθημάτων- τις πληροφορίες τους, περιγράφουν τους όρους της εποχής και συσχετίζουν πρόσωπα με γεγονότα εξηγούν τους λόγους που απομάκρυναν σταδιακά την Εκκλησία της Ανατολής από τη Δύση αξιολογούν τις συνέπειες του Σχίσματος, των Σταυροφοριών και της Μεταρρύθμισης και αναλύουν τις διαστάσεις τους αναγνωρίζουν και κρίνουν «δημοφιλείς» γνώμες γύρω από περιπτώσεις βίας που επέδειξαν οι Χριστιανοί εντός της ιστορίας εξετάζουν και αξιολογούν τον ρόλο της διάσπασης και της αντιπαλότητας και σε άλλες θρησκείες αναγνωρίζουν και διερευνούν τις προσωπικές τους ιδέες	i. Από τις εμπειρίες των εφήβων: Συγκρούσεις που τραυματίζουν (με φίλους, γονείς, σχολικό περιβάλλον) ii. Από την ιστορία της Χριστιανικής Εκκλησίας. Χριστιανοί που διώκουν Χριστιανούς: ο Σχίσμα: Αιτίες, πρόσωπα, γεγονότα υνέπειες: Τα ιστορικά τραύματα του σώματος της Εκκλησίας θρησκευτική νομιμοποίηση της βίας: Σταυροφορίες – Ιερά Εξέταση (πρόσωπα, γεγονότα) εταρρύθμιση και Αντιμεταρρύθμιση: Από την κριτική στον φανατισμό iii. Θρησκευτικοί πόλεμοι στην Ευρώπη: Εσωτερικός διχασμός και μισαλλοδοξία iv. Διάσπαση και αντιπαλότητα σε διάφορες θρησκείες ρές Γραφές των θρησκειών: Βία και καταλαγή: Κοράνιο, Βέδες, Βουδιστική Τριπικά, η ινδική- τζαϊνιστική αρχή της αχίμζα, της μη βίας προς όλα τα ζωντανά όντα και του σεβασμού της ζωής εγάλα παγκόσμια έπη: Αντιπαλότητα και διαμάχες: Γιλαμές, Ιλιάδα, Οδύσσεια, Μαχαμπάρατα, Ραμάγιανα κλπ. αραδείγματα ενδοθρησκευτικών και διαθρησκευτικών συγκρούσεων και ανταγωνισμών: Χριστιανισμός, Ισλάμ, Ινδοϊσμός, Βουδισμός. όλος των θρησκειών, του πολιτισμού, του διαθρησκευτικού και διαπολιτισμικού διαλόγου και της παιδείας στη διαφύλαξη της ειρήνης και την προάσπιση των πανανθρώπινων αξιών και	Παρουσίαση τριών σκηνών που παρουσιάζουν συγκρούσεις. Συζήτηση στην ολομέλεια της τάξης (αιτίες, συμπεριφορές, ακρότητες, συναισθήματα κ.ά.) Φύλλα εργασίας για την επεξεργασία του Σχίσματος Αφήγηση γεγονότων από τη μεριά των Ορθοδόξων ή των Λατίνων Project: Ανακαλύπτουμε σύγχρονες διαφορές και ομοιότητες στη λατρεία Ορθοδόξων – Καθολικών Φύλλα εργασίας για την επεξεργασία των Σταυροφοριών και της Μεταρρύθμισης Κάρτα συνάρτησης: Ταξινόμηση στοιχείων του μαθήματος (πληροφορίες, γεγονότα, πρόσωπα) κατά λογική και χρονολογική σειρά Στατιστικά και άλλα στοιχεία για ανθρώπους που έχασαν τη ζωή τους ή άλλαξαν διαδρομή, περιοχές που καταστράφηκαν, έργα τέχνης που εξαφανίστηκαν. Ανιχνεύουμε το ζήτημα μέσω δικτυακής μουσειοεξερεύνησης Οργάνωση «συνεδρίου τάξης» με σχετικό θέμα, π.χ. «θρησκευτική βία και νέοι» Διαθεματικό project: «Οι Σταυροφορίες χθές και σήμερα» Καταιγισμός ιδεών και εργασία σε ομάδες με θέμα «Θρησκευτικοί διχασμοί στη σύγχρονη Ευρώπη» Εργασία σε ομάδες, παιχνίδι ρόλων με θέμα «Η δίκη της θρησκευτικής βίας» Μελέτες περίπτωσης από τη θρησκευτική ιστορία (π.χ. Μαρτίνο Λούθηρος) Κατασκευή χρονολογίου με τα ιστορικά γεγονότα της ενότητας και παράλληλα γεγονότα που έχουν επεξεργαστεί στο μάθημα της Ιστορίας Σχεδιασμός κινηματογράφησης της Μεταρρύθμισης (οι μαθητές προτείνουν πρόσωπα, τόπους, ενέργειες, διαλόγους) Διερεύνηση του ρόλου των πολιτικών και θρησκευτικών ηγετών στην προάσπιση των θρησκειών από μισαλλοδοξίες, διαμάχες και φανατισμούς και την κατίσχυση της ειρήνης Project: Η θρησκεία εργαλείο πρόκλησης διχασμών ή συμφιλίωσης; Η εκμετάλλευση της θρησκείας από πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα Έρευνα για παραδείγματα διαθρησκευτικών συγκρούσεων και διασπάσεων Παρουσίαση μεγάλων ιστορικών και θρησκευτικών προσωπικοτήτων που συνέβαλαν στην ειρήνη του κόσμου	<u>Από εγχειρίδια</u> <u>ΟΕΔΒ</u> <u>Γ' Γ/σίου (2006)</u>, δ.ε. 26, 27, 28, 29 <u>Από Εκπ.</u> <u>Λογισμικά</u> <u>ΥΠΑΜΘ/ΠΙ</u> Βιβλι οθήκη / Η Ιστορία της Εκκλησίας / Περαπέρα εξάπλωση στην Ευρώπη, Νεότερα χρόνια, Ο χριστιανικός κόσμος σήμερα, στο Θρησκευτικά Α', Β', Γ' Γυμνασίου (2007) Εκκλ ησιαστική Ιστορία / Διάσπαση του Χριστιανισμού στη Δύση, Ο Χριστιανισμός στη Δύση, στο Θρησκευτικά Γυμνασίου (2000) Σύγχ ρονα Θέματα / Πόλεμος και ειρήνη, Έγκλημα και τιμωρία, στο Όψεις της Θρησκείας Ισλά μ / Το Ισλάμ στις μέρες μας, στο Επιλεγμένα θέματα Θρησκευτικών Β' Ενιαίου Λυκείου Γνω ριμία με το Ισλάμ, στο Θρησκευτική Αγωγή

	του σεβασμού της ζωής		
--	-----------------------	--	--

6. Ορθοδοξία, Διαφωτισμός, Νέος Ελληνισμός (3 δίωρα)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Οι μαθητές μπορούν να: αναπαράγουν την εποχή και τις συνθήκες σταθμίζουν τον ρόλο της Ορθόδοξης πίστης στη διατήρηση της μνήμης και της ταυτότητας των Ελλήνων παρουσιάζουν και αξιολογούν τη ζωή και το έργο συγκεκριμένων προσώπων ερμηνεύουν τον ρόλο των προσώπων με ποικίλα κριτήρια και υπό διαφορετικές οπτικές γωνίες εξετάζουν την ορθότητα της ταύτισης της θρησκευτικής με την εθνική ταυτότητα και ελέγχουν τις δικές τους σχετικές αντιλήψεις	i. Από την Άλωση της Πόλης ως την ίδρυση του Νεοελληνικού Κράτους ii. Μνήμη και ταυτότητα: Ενορίες και κοινότητες iii. Χριστιανικός ηρωισμός: Νεομάρτυρες iv. Η δύναμη της καρτερίας: Κρυπτοχριστιανοί v. «Φωτισμός» και Διαφωτισμός: Κοσμάς Αιτωλός Νικόδημος Αγιορείτης Ευγένιος Βούλγαρης Αδαμάντιος Κοραΐς vi. Καταφύγιο και κιβωτός: Η δύναμη του λαϊκού πολιτισμού, Λαϊκή τέχνη (αρχιτεκτονική, ζωγραφική, ξυλογλυπτική, υφαντική/κεντητική, κεραμική) ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ: Ο ζωγράφος Θεόφιλος Εκκλησιές και αρχοντικά της λαϊκής τέχνης της περιοχής μας	Οργάνωση συνδιδασκαλίας με τον καθηγητή της Ιστορίας για το i «Ειδικοί ανάμεσά μας»: Κατασκευή χάρτη (κοινότητες, πόλεις, πληθυσμοί) Μελέτη περίπτωσης και δραματοποίηση: Διλήμματα και προβληματισμοί ενός γνωστού κληρικού-διαφωτιστή (Κοσμάς Αιτωλός, Ευγένιος Βούλγαρης, Μεθόδιος Ανθρακίτης, Ιώσηπος Μοισιόδαξ, Ιερόθεος Δενδρινός, Νικόδημος Αγιορείτης...) Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία για τον Κοσμά τον Αιτωλό (ζωή, διδασχές, περιοχές, σχολεία, εικόνες) Εργασία σε ομάδες: Εικόνες και βίοι νεομαρτύρων Δικτυακή μουσειοεξερεύνηση: Από τις μεταβυζαντινές εικόνες στις απαρχές «δυτικών» αναζητήσεων Στοιχεία του σύγχρονου λαϊκού πολιτισμού με ρίζες στην προεπαναστική εποχή (συλλογή υλικού, τεκμηρίωση, παρουσίαση) Οι μαθητές ξεσηκώνουν και σχεδιάζουν μοτίβα λαϊκής τέχνης. Τα εκθέτουν στην τάξη Οργάνωση έκθεσης φωτογραφίας Debate με θέμα «Με τη λαχτάρα της αναγέννησης: Φωτισμός και Διαφωτισμός» Σχέδιο εργασίας με θέμα «Πρόσωπα, συγκρούσεις και συνθέσεις της εποχής» Καταιγισμός ιδεών και εργασία σε ομάδες με θέμα «Η Εκκλησία στην τουρκοκρατία»	<u>Από εγχειρίδια ΟΕΔΒ</u> Γ' Γ/σίου (1997), δ.ε. 41 και 42 Γ' Γ/σίου (2006), δ.ε. 30 <u>Από Εκπ. Λογισμικά ΥΠΔΜΘ/ΠΙ</u> <i>Βιβλίο θήκη / Η Ιστορία της Εκκλησίας / Νεότερα χρόνια, Ο χριστιανικός κόσμος σήμερα, στο Θρησκευτικά Α', Β', Γ' Γυμνασίου (2007)</i> <i>Εκκλησιαστική Ιστορία / Η Ορθοδοξία στην Τουρκοκρατία, Η αυτοκέφαλη Εκκλησία της Ελλάδος, Το Οικουμενικό Πατριαρχείο και το Άγιο Όρος, στο Θρησκευτικά Γυμνασίου (2000)</i> <i>Όψεις της Θρησκείας / Χριστιανισμός / Κοινότητα, στο Όψεις της Θρησκείας</i>

Προσδοκώμενες επάρκειες των μαθητών στο τέλος της τάξης

A. Ως προς τη γνώση και κατανόηση του κόσμου της θρησκείας

Χειρίζονται σωστά θεολογικούς όρους και έννοιες

Εκφράζουν προσωπικά ερωτήματα και προβληματισμούς γύρω από τον άνθρωπο και τα όρια του, τη σχέση του με τον Θεό και τον «άλλο»

Αναγνωρίζουν τα θεμελιώδη υπαρξιακά, ηθικά, κοινωνικά ή και πολιτικά ερωτήματα και διλήμματα που εκπορεύονται από τη θρησκευτική δέσμευση και ανιχνεύουν απαντήσεις στην Αγία Γραφή και άλλα κείμενα, στα ιερά κείμενα των θρησκειών και στα γεγονότα της ιστορίας

Επισημαίνουν και αξιολογούν τη βιβλική απάντηση για τη σχέση του Θεού με τον άνθρωπο

Προσδιορίζουν και επεξεργάζονται κριτικά τις απαντήσεις που προσφέρουν οι θρησκείες σε ζητήματα σχετικά με την παρουσία και την αποστολή του ανθρώπου στον κόσμο και στην ιστορία

Αναλύουν τα γεγονότα της εκκλησιαστικής ιστορίας, ανακαλύπτουν τις υπαρξιακές, κοινωνικές και θεολογικές διαστάσεις τους και αξιολογούν τις εκβάσεις τους

Επισημαίνουν και διερευνούν αντιφάσεις και αντινομίες στην παρουσία του Χριστιανισμού στον κόσμο

Κατανοούν το θρησκευτικό υπόβαθρο της σύγχρονης διάσπασης των Χριστιανών του κόσμου

Αποτιμούν την υπαρξιακή και πνευματική αλήθεια που προσέδωσε η Ορθόδοξη παράδοση στην ελληνική κοινωνία

B. Ως προς την κατανόηση της πολιτιστικής εμβέλειας του θρησκευτικού φαινομένου

Αναγνωρίζουν θρησκευτικές ιδέες σε πολιτισμικές πραγματώσεις και αντιλαμβάνονται το εύρος και την ποιότητα του διαλόγου μεταξύ θρησκείας και πολιτισμού

Ανακαλύπτουν την παρουσία του «ιερού» και τον αιτιακό ρόλο του στην τέχνη και τον πολιτισμό

Προσεγγίζουν έργα τέχνης (από τη λογοτεχνία, το θέατρο, τον κινηματογράφο, τη μουσική κλπ.) που συνδέονται με βιβλικές ή άλλες θρησκευτικές αφηγήσεις

Διερευνούν τη σχέση της Ορθοδοξίας με ποικίλες εκφράσεις της ελληνικής παράδοσης

Ανιχνεύουν τις επιδράσεις της Αγίας Γραφής στη διαμόρφωση του ελληνικού και του ευρωπαϊκού πολιτισμού. Αντίστοιχα, την επίδραση των άλλων ιερών κειμένων στη σύσταση διαφορετικών πολιτισμών

Γ. Ως προς την προσωπική ανάπτυξη και καλλιέργεια αξιών και στάσεων

Αναγνωρίζουν το θεολογικό υπόβαθρο των ηθικών διλημμάτων-επιλογών

Αιτιολογούν και αξιολογούν στάσεις και συμπεριφορές χρησιμοποιώντας θεολογικά κριτήρια

Επισημαίνουν, ελέγχουν, αξιολογούν και διορθώνουν προσωπικά στερεότυπα και προκαταλήψεις τους που σχετίζονται με θρησκευτικές πεποιθήσεις

Αναπτύσσουν κριτική στάση απέναντι στη δική τους θρησκευτική ιδιοπροσωπία

Εμπεδώνουν τη σημασία της αποδοχής και του σεβασμού της ετερότητας για τη σύγχρονη κοινωνία και τοποθετούνται ανάλογα

Συναισθάνονται και επεξηγούν τις συνέπειες του θρησκευτικού φανατισμού και των συγκρούσεων

Αναπτύσσουν προσωπικά ενδιαφέροντα γύρω από τα θρησκευτικά ζητήματα

Καλλιεργούν διερευνητική σκέψη και στοχαστικοκριτικές ικανότητες

Εκφράζουν αισθητική ευαισθησία και καλλιεργούν τη φαντασία και την επινοητικότητα τους

Σχεδιάζουν και οργανώνουν δραστηριότητες και παρεμβάσεις

Δ. Ως προς την ανάπτυξη ηθικής συνείδησης (με άξονα το σχήμα «συγκρούσεις και συνθέσεις»)

Κατανοούν την αξία του ανθρώπινου προσώπου (πέρα από τη δύναμη και την αδυναμία)

Βιώνουν την ηθική στάση ως ελεύθερη επιλογή (πέρα από τα «πρέπει» και την αχαλίνωτη ελευθερία)

Αποδέχονται τον «άλλο» ως αδερφό (πέρα απ' τον «δικό μου» και τον «ξένο»)

Ευαισθητοποιούνται γύρω από τα ζητήματα που επεξεργάζονται

Ε. Ως προς την καλλιέργεια δημοκρατικής συνείδησης και πρακτικής

Αναλύουν τους τρόπους με τους οποίους η θρησκευτική δέσμευση ή θρησκευτική αδιαφορία του ανθρώπου σχετίζεται με τον αυτοπροσδιορισμό και τη στάση του απέναντι στην οργανωμένη κοινωνική ζωή

Αξιολογούν τη σημασία του ρόλου της θρησκείας σε μια πλουραλιστική κοινωνία

Κατανοούν την πορεία της ζωής μέσα από συγκρούσεις, διάλογο και αναγκαίες συνθέσεις

Συντονίζουν συζητήσεις, επικοινωνούν και διαλέγονται με τους συμμαθητές τους, και συμμετέχουν σε δραστηριότητες και παρεμβάσεις και συνδιαμορφώνονται (κοινωνικές δεξιότητες)

ΣΤ. συμμετοχή στη διδακτική διεργασία

Εργάζονται με στόχους

Συγκρίνουν, επεξεργάζονται και αναστοχάζονται διάφορες απόψεις γύρω από ηθικά ζητήματα

Εξετάζουν τα θρησκευτικά γεγονότα εντός των εκάστοτε κοινωνικών και ιστορικών συμφραζομένων

Αναλύουν και ερμηνεύουν ιστορικά γεγονότα χρησιμοποιώντας θεολογικά κριτήρια

Μαθαίνουν να ακούν τους άλλους, να συντονίζουν συζητήσεις, να συμμετέχουν σε δραστηριότητες, να επικοινωνούν και να διαλέγονται με τους συμμαθητές τους (κοινωνικές δεξιότητες)

Αναζητούν, βρίσκουν και ταξινομούν υλικό και πληροφορίες από ποικιλία πηγών

Επινοούν τρόπους παρουσίασης των αποτελεσμάτων της εργασίας τους

Εκφράζουν τις απόψεις τους με ποικίλους τρόπους (προφορικά, γραπτά, παιχνίδι ρόλων κ.ά.)

Συνδέουν τα όσα μαθαίνουν με γνώσεις τους από άλλα μαθήματα

Χρησιμοποιούν ποικιλία μεθόδων εργασίας ερευνητικής, διαλογικής, βιωματικής και συνεργατικής μορφής, καθώς επίσης ποικιλία μέσων και υλικών

Αξιολογούν την πρόοδο και την εργασία τους με κριτήρια (δικά τους και του εκπαιδευτικού) και διορθώνουν τα λάθη τους (μεταγνωστικές ικανότητες)

Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ:

Από το τοπικό στο οικουμενικό (48 ώρες)

Βασικός άξονας θεματικών ενοτήτων

Οι θεματικές ενότητες οργανώνονται πάνω στο πολυδιάστατο και πολιτισμικά ανιχνεύσιμο γεγονός της παρουσίας της θρησκείας στον ευρωπαϊκό και παγκόσμιο χώρο. Οι μαθητές διερευνούν κριτικά τις τοποθετήσεις κυρίως του Χριστιανισμού αλλά και άλλων θρησκειών πάνω σε ζητήματα και όψεις της σύγχρονης ζωής, καθώς και τις προοπτικές και τις ελπίδες που αυτές επαγγέλλονται. Γνωρίζουν επίσης σπουδαία πρόσωπα της νεότερης παγκόσμιας ιστορίας που μετέγραψαν τη θρησκευτική τους δέσμευση σε εμπνευσμένη πράξη.

Γενικοί στόχοι

Οι μαθητές:

1. να μελετήσουν την πορεία των σύγχρονων σχέσεων των επιμέρους χριστιανικών Εκκλησιών
2. να κατανοήσουν τον ρόλο της θρησκείας στη σύγχρονη Ευρώπη και το θρησκευτικό υπόβαθρο πολλών σύγχρονων κοινωνικών προβλημάτων και διλημμάτων
3. να συνειδητοποιήσουν τα μεγάλα ζητήματα που απασχολούν όλες τις θρησκείες σήμερα
4. να ερευνήσουν σε βάθος και να αξιολογήσουν τις βιβλικές και θεολογικές απαντήσεις σε θεμελιώδη υπαρξιακά, ηθικά και κοινωνικά ζητήματα (βία, πόνος, κακό, μεταμόρφωση του κόσμου)
5. να προσεγγίσουν σύγχρονα πρόσωπα που μαρτυρούν τη θρησκευτική τους πίστη
6. να συνειδητοποιήσουν την οικουμενική σημασία των σύγχρονων διαθρησκειακών και διομολογιακών διαλόγων
7. να αντιληφθούν τη σημασία της συλλογικής χριστιανικής ταυτότητας πέρα από εθνοπολιτισμικές και κοινωνικοπολιτικές διαφοροποιήσεις
8. να ανιχνεύσουν μηνύματα ελπίδας για τη μεταμόρφωση και την τελείωση του κόσμου στις θρησκευτικές διδασκαλίες και να τα κρίνουν με βάση επίκαιρες ανθρώπινες ανάγκες

9. να προσεγγίσουν πανανθρώπινες αξίες που αναδεικνύονται από τη μελέτη των θρησκειών (ανθρώπινα δικαιώματα, ισότητα φύλων και φυλών, δικαιοσύνη, ειρήνη, ελευθερία)

1. Η Χριστιανοσύνη στον σύγχρονο κόσμο (4 δίωρα)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Οι μαθητές μπορούν να: αναγνωρίζουν τη σύγχρονη παρουσία των χριστιανικών ομολογιών και συνοψίζουν τις διαφορές και ομοιότητές τους διαμορφώνουν και διατυπώνουν προσωπική άποψη για το ζήτημα της ενότητας των χριστιανικών Εκκλησιών και της οικουμενικότητας αξιολογούν τη σημασία της χριστιανικής ιεραποστολής αναγνωρίζουν την εξέλιξη της χριστιανικής τέχνης	i. «Όπου είναι συναγμένοι δύο ή τρεις στο όνομά μου, εκεί είμαι κι εγώ ανάμεσά τους» (Μτ 18, 20). Η Χριστιανική Εκκλησία: Κοινή καταγωγή, διαφορετικές πορείες ii. Ορθόδοξες Εκκλησίες, Ορθόδοξη διασπορά, Ορθόδοξα κέντρα iii. Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία: Β' Βατικανή Σύνοδος iv. Προτεσταντικές Ομολογίες v. Αγγλικανική Εκκλησία vi. «Υπέρ της των πάντων ενώσεως». Το αίτημα της ενότητας: Άρση αναθεμάτων (Καθολικών – Ορθοδόξων) Κοινή Διακήρυξη Καθολικών – Ορθοδόξων (2006) Το Ευρωπαϊκό και το Παγκόσμιο Συμβούλιο Εκκλησιών Οικουμενική κίνηση Θεολογικοί Διάλογοι vii. «Εν εκκλησίαις ευλογείτε τον Θεόν»: Η εξέλιξη της χριστιανικής τέχνης στην Ανατολή και τη Δύση (αρχιτεκτονική, ζωγραφική, γλυπτική, μουσική) viii. «Υμείς εστέ το άλας της γης» (Μτ 5, 13): Διακονία: Οι πολλές όψεις της σε όλον τον κόσμο	Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία για επεξεργασία κειμένων και παραγωγή θέσεων: «Οι χριστιανικές ομολογίες σήμερα» Κατασκευή διαγράμματος με κοινά και διαφορές των Εκκλησιών Μελέτη περίπτωσης: Ο σημερινός Οικουμενικός Πατριάρχης, Πάπας, Αρχιεπίσκοπος Καντέρμπουρι (στοιχεία για τα πρόσωπα και τη δράση τους) Διαβούλευση για την κατάρτιση ημερήσιας διάταξης για την προετοιμασία μιας πανορθόδοξης διάσκεψης «Όταν προσφέρεις το δώρο σου στον ναό... πήγαινε να συμφιλιωθείς πρώτα με τον αδερφό σου και ύστερα έλα να προσφέρεις το δώρο σου» (Μτ 5, 23-24): Το αίτημα της ενότητας Project (τριμηνιαίας διάρκειας): Ομοιότητες και διαφορές με θέμα ναούς, σύμβολα, μουσική των χριστιανών στον κόσμο Ιστοξερεύνηση για τις μορφές της νεότερης χριστιανικής τέχνης Δημιουργία-παρουσίαση ψηφιακής παρουσίασης με θέμα «Χώροι και τρόποι λατρείας στον Προτεσταντισμό» και «Ανθρωπογεωγραφία του Προτεσταντισμού» Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία: «Σύγχρονη χριστιανική	Από εγχειρίδια ΟΕΔΒ Γ' Γ/σίου (2006), δ.ε. 28, 29, 32, 33, 34, 35 Από Εκπ. Λογισμικά ΥΠΑΔΜΘ/ΠΙ Βιβλιοθήκη / Η Ιστορία της Εκκλησίας / Ο χριστιανικός κόσμος σήμερα, στο Θρησκευτικά Α', Β', Γ' Γυμνασίου (2007) Εκκλησιαστική Ιστορία / Το Οικουμενικό Πατριαρχείο και το Άγιο Όρος, Ο δυτικός Χριστιανισμός, Η Ορθοδοξία στον κόσμο και ο αγώνας των χριστιανών για ενότητα, Μορφές της χριστιανικής τέχνης, στο Θρησκευτικά Γυμνασίου (2000) Ζώντας μαζί με την αλήθεια, Ετερόδοξοι και αλλόθρησκοι, στο Θρησκευτικά Ε' και ΣΤ' Δημοτικού

	Μαρτυρία στα πέρατα του κόσμου. Από την Αλάσκα στην Αφρική και από τη Λατινική Αμερική στη μακρινή Ανατολή Ιεραποστολή ως μαρτυρία και όχι ως προπαγάνδα Ο Αρχιεπίσκοπος Αλβανίας Αναστάσιος	ιεραποστολή» (στόχοι, δυσκολίες, μεταφράσεις κ.ά.) Δραματοποίηση: Προετοιμασία ενός ιεραποστολικού ταξιδιού με βάση το κριτήριο της διακονίας και της μαρτυρίας Δραματοποίηση: Βιωματική προσέγγιση της Ιεραποστολής από την πλευρά των ανθρώπων που δεν είναι χριστιανοί «Διακονία στον σημερινό κόσμο»: Συζητούν σε дуάδες ιδέες, συμπεράσματα «Υπέρ και κατά της ιεραποστολής»: Οι μαθητές συντάσσουν επιχειρήματα, τα οποία συζητούνται στην ολομέλεια Τοποθέτηση απέναντι σε κείμενο (π.χ. του Παπαθανασίου για την ιεραποστολή): οι μαθητές εκφράζονται, τι τους αγγίζει, τι τους κάνει να σκεφτούν, τι ενδεχομένως τροποποιούν, τι τους ενοχλεί κ.ά. Έχει νόημα να έχει προηγηθεί η εργασία «υπέρ και κατά» Εργαστήριο θέσεων: «Ορίζοντας τη χριστιανική ταυτότητα» Σύνταξη πίνακα περιεχομένων (συστηματικά και λογικά διαρθρωμένων στο τέλος της ΘΕ) Άσκηση στη μετάφραση κειμένου της ΚΔ, από ελληνικά στα αγγλικά και το αντίθετο. Συγκρίσεις Η ιεροσύνη στις διάφορες χριστιανικές παραδόσεις Χριστιανισμός και εθνικισμός Προβλήματα μετάφρασης εικόνων και παραδόσεων στην	
--	---	---	--

		ιεραποστολή Διαθεματικό project με θέμα «Θρησκεία και πόλη. Το θρησκευτικό φαινόμενο στις σύγχρονες κοινωνίες»	
--	--	---	--

2. Το ζήτημα της θρησκείας στη σύγχρονη Ευρώπη (2 δίωρα)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Οι μαθητές μπορούν να: διαπιστώνουν τις αντιφάσεις στον τρόπο που οι κοινωνίες αντιμετωπίζουν τη θρησκεία αναγνωρίζουν και κρίνουν τις σύγχρονες μορφές θρησκευτικότητας αναλύουν τους λόγους που οδηγούν τους σύγχρονους νέους να στρέφονται σε συγκεκριμένες σέκτες κρίνουν και αξιολογούν τις προσπάθειες ειρηνικής συνύπαρξης των θρησκειών διαμορφώνουν προσωπική άποψη γύρω από το ζήτημα της θρησκευτικής ειρήνης και του σεβασμού της θρησκευτικής ελευθερίας του κάθε προσώπου	i. Θρησκευτική ανθρωπογεωγραφία: Στατιστικά Γνώμες των νέων για τη θρησκεία Θρησκείες, σέκτες, «νεανικές» θρησκείες ii. Αναζητήσεις και συμπεριφορές: Αθεϊσμός και αντιχριστιανισμός Αναβίωση της θρησκευτικότητας: Συγκρητισμός και εσωτερισμός Φαινόμενα αρχαιολατρίας Αντισημιτισμός Ισλαμοφοβία «Ο καθένας μπορεί να πιστεύει ό,τι θέλει»: Η θρησκευτική πίστη ως ιδιωτική υπόθεση. «Συνύπαρξη» χωρίς συνάντηση <u>Από την ΚΔ</u>: Ο διάλογος με την Σαμαρείτισσα (Ιω 4, 1-42) iii. Προσπάθειες για ουσιαστική θρησκευτική συνύπαρξη και ειρήνη: Παγκόσμιοι οργανισμοί για την ελευθερία της θρησκευτικής συνείδησης Σύγχρονες διαθρησκειακές συναντήσεις Οικουμενικό κείμενο iv. Αξίες θρησκειών του κόσμου Ιουδαϊσμός Ισλάμ	Έρευνα: Περιοδικά με «θρησκευτικό» περιεχόμενο (τίτλοι και θέματα). Συζήτηση, συμπεράσματα Σχέδια έρευνας με χρήση ερωτηματολογίου (προετοιμασία, διεξαγωγή, συμπεράσματα) και ενδεικτικά θέματα: «Νεανικές θρησκείες», «ελευθερία της θρησκευτικής συνείδησης» Παρουσίαση με υλικό από διαδίκτυο και τα λογισμικά: Ναοί, τζαμιά, συναγωγές κ. ά. στις ευρωπαϊκές χώρες. Στοχασμός και αξιολόγηση: Τι μαρτυρούν όλα αυτά για τον ευρωπαϊκό πολιτισμό; Παρουσίαση των θεμάτων της ενότητας ii με βίντεο και συζήτηση στην τάξη Διαθεματικά project: - Αναζητώντας τις χριστιανικές ρίζες της Ευρώπης - Η συνάντηση των τριών μονοθεϊστικών θρησκειών στην Ευρώπη Εργαστήρι ιδεών: Σε ομάδες συζητείται το θέμα «γιατί είναι σημαντικός ο διαθρησκειακός διάλογος;». Παρουσίαση θέσεων. Συζήτηση σε ολομέλεια Σχολιασμός επιλεγμένου οικουμενικού κειμένου σε δίσηλο φύλλο. Αριστερά το κείμενο, δεξιά οι μαθητές εκφράζουν κριτικά τα σχόλιά τους Project (τριμηνιαίας διάρκειας): Ο αντισημιτισμός στην Ευρώπη από τον Μεσαίωνα έως και σήμερα Μελέτη περίπτωσης: Μία θρησκευτική υπόθεση του Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων Μελέτες περίπτωσης με θέματα από την ενότητα ii Καταρτίζοντας ένα κοινωνικό συμβόλαιο για την προαγωγή της συνεργασίας και της καταλλαγής Κτίζοντας διαδικτυακές γέφυρες: Ποιος είναι ο κοντινός ή μακρινός συμμαθητής μου;	<u>Από Εκπ. Λογισμικά ΥΠΔΜΘ/ΠΙ</u> <i>Εκκ</i> λησιαστική Ιστορία / Ο δυτικός Χριστιανισμός, Η Ορθοδοξία στον κόσμο και ο αγώνας των χριστιανών για ενότητα, στο <i>Θρησκευτικά Γυμνασίου (2000)</i> <i>Όψ</i> εις της <i>Θρησκείας / Γενικά, Λατρεία, Πίστη, Γιορτές, Άνθρωποι, στο Όψεις της Θρησκείας</i> <i>Ισλ</i> άμ / Η επίδραση του <i>Ισλάμ στην τέχνη και τον πολιτισμό, στο Επιλεγμένα θέματα Θρησκευτικών Β' Ενιαίου Λυκείου</i>

	Ινδουϊσμός Βουδισμός Κομφουκιανισμός		
--	--	--	--

3. Βία στο όνομα του Θεού και της αλήθειας (2 δίωρα)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Οι μαθητές μπορούν να: αναγνωρίζουν και αξιολογούν τις αντινομίες και τα λάθη που διαχρονικά εκδηλώθηκαν εντός του Χριστιανισμού αξιολογούν με ανθρωπολογικά και κοινωνιολογικά κριτήρια τις αρνητικές συνέπειες των γεγονότων διατυπώνουν με επιχειρήματα τις προσωπικές τους απόψεις για τη σύγχρονη βία στο όνομα του Θεού τεκμηριώνουν με θεολογικά κριτήρια την ανάγκη καταπολέμησης της σύγχρονης βίας στο όνομα του Θεού αναγνωρίζουν στοιχεία και όψεις φονταμενταλισμού και σε άλλες θρησκείες και επισημαίνουν τους συνεπαγόμενους κινδύνους	i. Η χριστιανική περίπτωση: Η βία των Χριστιανών εναντίον των θρησκευτικά «άλλων». Το παράδειγμα της αποικιοκρατίας Παραδείγματα σύγχρονου χριστιανικού φονταμενταλισμού ii. Φονταμενταλισμός στις θρησκείες του κόσμου Ισλάμ Ιουδαϊσμός Ινδοϊσμός	Μελέτη Περίπτωσης: Όταν ο Χριστιανισμός έγινε επίσημη θρησκεία της Αυτοκρατορίας. Η περίπτωση της Υπατίας Ο χάρτης της λήθης: Οργάνωση-παρουσίαση ιστορικού χάρτη με μελανούς σταθμούς που σχετίζονται με το θέμα Βλέπουν ο καθένας την ταινία «American History X» και γράφουν ένα κείμενο με προσωπικές σκέψεις. Παρουσιάζουν τις θέσεις τους και συζητούν στην τάξη Κείμενο πορισμάτων: Διατύπωση σε κείμενο των σπουδαιότερων συμπερασμάτων του μαθήματος Ερευνητική εργασία με εκπαιδευτικό λογισμικό και φύλλα εργασίας με θέμα «Θρησκευτική βία» Άσκηση αντιλογίας με θέμα το κάλυμμα του κεφαλιού Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία με θέμα «Θρησκεία και βίαιες αντιπαραθέσεις» (κάθε ομάδα επεξεργάζεται ένα θέμα: αποικιοκρατία, σύγχρονος χριστιανικός φονταμενταλισμός, ισλαμικός φονταμενταλισμός, στατιστικά και εικόνες κ.ά.) Παιχνίδι ρόλου από τις ιστορίες του Παπαλάγκι Καταιγισμός ιδεών και εργασία σε ομάδες με θέμα «Θρησκεία και πόλεμος»	Από εγχειρίδια ΟΕΔΒ Β' Λυκείου (1989), δ.ε. 29, 31 Από Εκπ. Λογισμικά ΥΠΔΜΘ/ΠΙ Σύγχρονα Θέματα / Πόλεμος και ειρήνη, Έγκλημα και τιμωρία, και Όψεις της Θρησκείας / Κοινότητα, στο Όψεις της Θρησκείας Εκκλ ησιαστική Ιστορία / Ο δυτικός Χριστιανισμός, Η Ορθοδοξία στον κόσμο και ο αγώνας των χριστιανών για ενότητα, στο Θρησκευτικά Γυμνασίου (2000) Βιβλί οθήκη / Η Ιστορία της Εκκλησίας / Νεότερα χρόνια, Ο χριστιανικός κόσμος σήμερα, στο Θρησκευτικά Α', Β', Γ' Γυμνασίου (2007) Ισλά μ / Το Ισλάμ στις μέρες μας, στο Επιλεγμένα θέματα Θρησκευτικών Β' Ενιαίου Λυκείου

--	--	--	--

4. Μαρτυρία και προσφορά της πίστης στον σύγχρονο κόσμο (2 δίωρα)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Οι μαθητές μπορούν να: παρουσιάζουν και αξιολογούν τη δράση και την προσφορά των συγκεκριμένων προσώπων σε διάφορες διαστάσεις της ζωής αναγνωρίζουν τα ιδιαίτερα χαρίσματα της κάθε προσωπικότητας και περιγράφουν στοιχεία που τους εμπνέουν ερευνούν τον ρόλο της θρησκευτικής πίστης στη ζωή και τη δράση των προσώπων	Γ έροντας Πορφύριος. Το χάρισμα της πνευματικής πατρότητας Ν . Νησιώτης. Ο οραματιστής της ενότητας Κ άλλιστος Γουέαρ. Μια ορθόδοξη φωνή στη σύγχρονη Δύση Μ ητέρα Τερέζα, η «αγία των φτωχών». Αγώνας για την ανακούφιση των αναξιοπαθούντων Ν τ. Μπονχέφερ. Ο μαρτυρικός αγώνας κατά του ναζισμού Μ . Ντ. Τούτου. Ο υπερασπιστής της ισότητας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μέριμνα για τους πάσχοντες από AIDS Μ . Γκάντι. Ο κήρυκας και μάρτυρας της ειρηνικής αντίστασης Δ αλάι Λάμα. Ένας θρησκευτικός ηγέτης χωρίς πατρίδα	Προσωπογραφίες: Οργανώνουμε έκθεση ομαδοσυνεργατικής διερεύνησης-παρουσίασης των προσώπων με πολυμεσικό υλικό Ανασύνθεση κειμένου: Δανειζόμαστε ένα κείμενο τους και το ανασυνθέτουμε προσαρμόζοντάς το σε συγκεκριμένες επίκαιρες συνθήκες και ανάγκες Βιοματική προσέγγιση: Προσομοίωση ή δραματοποίηση προσωπικής συνάντησης δύο ή περισσότερων από τα πρόσωπα της ενότητας Δημιουργία παρουσίασης με θέμα μια προσωπικότητα της θεματικής ενότητας Δημιουργία έκθεσης με το θέμα της ενότητας. Φωτογραφίες των προσώπων, τίτλοι (δικοί μας ή ρήσεις τους) Διαθεματικό Project (ετήσιο): Η πίστη στη λογοτεχνία (Φιοντόρ Ντοστογιέφσκυ: Η μαρτυρία της πίστης στο σύγχρονο μυθιστόρημα. Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης: Η Ορθόδοξη παράδοση στο έργο του)	Από εγχειρίδια <u>ΟΕΔΒ</u> <i>Β' Λυκείου (1989), δ.ε. 33</i> Από Εκπ. <u>Λογισμικά</u> <u>ΥΠΔΜΘ/ΠΙ</u> <i>Εκκλ ησιαστική Ιστορία / Ο δυτικός Χριστιανισμός, Η Ορθόδοξη στον κόσμο και ο αγώνας των χριστιανών για ενότητα, στο Θρησκευτικά Γυμνασίου (2000)</i> <i>Βιβλι οθήκη / Η Ιστορία της Εκκλησίας / Ο χριστιανικός κόσμος σήμερα, στο Θρησκευτικά Α', Β', Γ' Γυμνασίου (2007)</i>

5. «Πού είναι ο Θεός;»: Η οδύνη του σύγχρονου κόσμου και το αίτημα της σωτηρίας από το κακό (5 ώρες)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Οι μαθητές μπορούν να: εκφράζουν προσωπικούς προβληματισμούς και ιδέες για το ζήτημα του κακού ομαδοποιούν τις όψεις του σημερινού κακού και τις εξετάζουν με ανθρωπολογικά και κοινωνιολογικά κριτήρια εντοπίζουν και ερμηνεύουν την έκφραση του κακού σε έργα τέχνης ερμηνεύουν τις βιβλικές απαντήσεις και κρίνουν τη σημασία τους για τον σύγχρονο άνθρωπο διαπιστώνουν και αξιολογούν τη θεώρηση του κακού και σε άλλες θρησκείες	i. Η εμπειρία του κακού στον σημερινό κόσμο: Πόνος, αρρώστια, θάνατος, Ανεργία, φτώχεια, Μοναξιά, διακρίσεις, Ψυχοτρόπες ουσίες, εξαρτήσεις, Πόλεμος και βία, Μόλυνση, οικολογική καταστροφή ii. Η έκφραση της οδύνης του κόσμου στην τέχνη iii. Ποιος ευθύνεται για το κακό; Ποιος μπορεί να μας σώσει από το κακό; <u>Από την ΠΔ και την ΚΔ:</u> - Ιώβ: Η διατύπωση ενός αινίγματος (Ιωβ 1, 1-22, 2, 11-13, 42, 7-17) - Το προπατορικό αμάρτημα ως απομάκρυνση από την πηγή και τον δοτήρα της ζωής (Γεν 3, 1-24) - Το Πρωτευαγγέλιο (Γεν 3, 15). «Καίνος ουρανός και καινή γη» (Ησ 65, 16-25) - «Η αμαρτία συγχωρείται δεν τιμωρείται» (Μάξιμος Ομολογητής), η αμαρτία ως ασθένεια: Η θεραπεία του τυφλού της Καπερναούμ (Λκ 18, 35-43), η θεραπεία τυφλού Βαρτιμαίου (Μκ 10, 46-52), η Ανάσταση της κόρης του Ιαείρου (Μκ 5, 21-43) iv. Απαντήσεις θρησκειών του κόσμου Ισλάμ - Ο Θεός δημιουργός των πάντων (καλού-κακού) και ο άνθρωπος υπόλογος των έργων του - Το κακό τιμωρείται από τον Θεό - Μη αποδοχή του προπατορικού	Κολλάζ με πληροφορίες διαδικτύου, αποκόμματα εφημερίδων, αστυνομικά ρεπορτάζ, χρονικά πυρηνικών ατυχημάτων και οικολογικών καταστροφών, κόμικς, ηλεκτρονικά παιχνίδια καταστροφής και βίας Φωτογραφίες προσώπων που βιώνουν όψεις του κακού στον τοίχο: Καρέκλα αφήγησης / εξομολόγησης Δουλεύοντας με τέχνη (Artful Thinking): Bacon, E. Munch, K. Kollwitz, Guernica: Μπαίνοντας στην εικόνα, ρωτώντας την εικόνα, μουσική και τίτλοι στην εικόνα κ.ά. Επικαιροποίηση κειμένου με θέμα «ο Ιώβ». Προετοιμασμένη μελέτη στο σπίτι. Ερωτήματα και ιδέες Εργαστήριο ιδεών για τα θέματα β' και γ' Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία για το προπατορικό (η αφήγηση, οι πρωταγωνιστές, οι εικόνες, σύγχρονοι στοχασμοί, ερωτήματα και απορίες). Στοχασμός και συζήτηση Επεξεργασία κειμένου στην τάξη; Η προσευχή του Μαρμελάντωφ (Ντοστογιέφσκυ, Έγκλημα και Τιμωρία) Σύνθεση κειμένου με ένταξη ιδεών από το μάθημα Έρευνα: Όψεις του κακού στη γειτονιά μου. Οργάνωση παρεμβάσεων Έρευνα: Ποιμαντική φροντίδα της Εκκλησίας σήμερα Έρευνα: Το μεγάλο ζήτημα της θεοδικίας στο Ισλάμ (κισμέτ) Έρευνα: Πώς νοείται η σωτηρία του ανθρώπινου προσώπου στον Χριστιανισμό και στις	<u>Από εγχειρίδια ΟΕΔΒ</u> Α' Γ/σίου (2006), δ.ε. 27 Β' Λυκείου (1989), δ.ε. 15, 16 <u>Από Εκπ. Λογισμικά ΥΠΑΜΘ/ΠΙ</u> Σύγχρονα Θέματα / Πόλεμος και ειρήνη, Κατανομή του πλούτου, Θεός / Κακό και δυστυχία, στο Όψεις της Θρησκείας Παλαιά Διαθήκη / Η αποστασιοποίηση του ανθρώπου από τον Θεό και οι συνέπειές της, Τα παθήματα του δίκαιου, Ο Θεός μεθοδεύει τη σωτηρία του Ανθρώπου, Εκπλήρωση των υποσχέσεων, στο Θρησκευτικά Γυμνασίου (2000) Βιβλιοθήκη / Καινή Διαθήκη / Η διδασκαλία του Χριστού, Τα θαύματα του Χριστού, στο Θρησκευτικά Α', Β', Γ' Γυμνασίου (2007)

	αμαρτήματος - Αμαρτία και μετάνοια - Ομολογία πίστης και σωτηρία Ινδοϊσμός - Ανακύκληση των υπάρξεων, ανταπόδοση των έργων, συνεπώς και του κακού - Ο κόσμος "παιχνίδι" (λίλα) του Θεού και η δημιουργία της κοσμικής πραγματικότητας - Ο αισθητός κόσμος της άγνοιας και της πλάνης - Ανθρώπος, άσκηση και περισυλλογή: Αποδέσμευση από τον κόσμο της πλάνης και οι δρόμοι για την σωτηρία (κάρμα-μάργα, γιόγκα) - Το έσχατο Τέλος (Μόξα): Ο άνθρωπος σταγόνα βροχής που πέφτει στον «ωκεανό της γνώσης» (το τέλος των θανάτων και των επαναγεννήσεων) Βουδισμός - Η ζωή είναι πόνος - Ανακύκληση των υπάρξεων, ανταπόδοση των έργων και του κακού - Ιδεώδες: Η άρση του πόνου που εξασφαλίζεται με την άρση της επιθυμίας - Δρόμοι για την απολύτρωση: Τέσσερις ευγενείς αλήθειες και οκταπλή ατραπός - Το έσχατο Τέλος (Νιρβάνα): Το τέλος των θανάτων και των επαναγεννήσεων	απω-ανατολικές παραδόσεις του Ινδοϊσμού και του Βουδισμού	
--	--	--	--

6. Ελπίδα και αγώνας για τη μεταμόρφωση του κόσμου (5 δίωρα)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Οι μαθητές μπορούν να: εκφράζουν προσωπικούς στοχασμούς και ιδέες για τη θεραπεία προβλημάτων του κόσμου επεξεργάζονται με θεολογικά κριτήρια την έννοια της «σωτηρίας» από το κακό αντιλαμβάνονται τη χριστιανική λατρεία ως διαρκή αναφορά της ζωής προς τον Θεό ελέγχουν και κρίνουν τις απόψεις τους για τις προτεραιότητες στην ανθρώπινη ζωή	i. Από τις ανατροπές των Μακαρισμών στην προτροπή της Εκκλησίας για μια «Λειτουργία μετά τη Λειτουργία»: Η συνεχής προσπάθεια μεταμόρφωσης και σωτηρίας της ζωής και του κόσμου Το τραπέζι της Ευχαριστίας: Το «ήδη και όχι ακόμη» της Βασιλείας του Θεού «Από το μνήμα το κενό στους δρόμους του κόσμου»: Αναστάσιμο Ευαγγέλιο (Μκ 16, 1-8): στους μαθητές / Αναστάσιμη υμνολογία: στην οικουμένη Το Πάσχα στο κέντρο της Ορθόδοξης λατρείας Η γιορτή και η εικόνα των Αγίων Πάντων ii. Η προσωπική αναμέτρηση με το κακό: Από την αποξένωση στη φιλία Από το άγχος και την ένταση στην «ησυχία» Από τον σεξισμό στον έρωτα Από το μυστήριο του γάμου: «Το μυστήριον τούτο μέγα εστίν» (Εφ 5, 28-33), «Τίμιον αυτοίς τον γάμον ανάδειξον» (Ευχή μετά την ανάγνωση του Ευαγγελίου) Από τη μοναξιά στην αγάπη Από τον ανταγωνισμό στη συντροφικότητα και τη συνεργασία Από τον πόνο στην αλληλεγγύη Από τη βία στην ειρήνη	Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία για τη χριστιανική πρόταση μεταμόρφωσης του κόσμου (δουλειά ομάδων: Μακαρισμοί, Ύμνος της Αγάπης, Κατηχητικός Λόγος Χρυσοστόμου, κείμενα Ευχαριστίας κ.ά.) Εργασία σε ομάδες: Κείμενα και τραγούδια για την ελπίδα Δραστηριότητα σε κύκλο: «Πες μου κάτι να νιώσω όμορφα». Μια κάρτα με το όνομα του μαθητή πηγαίνει στον διπλανό. Μουσική υπόκρουση. Όταν η μουσική σταματάει, το κάθε παιδί γράφει κάτι όμορφο για τον μαθητή στον οποίο ανήκει η κάρτα. Στο τέλος ο καθένας παίρνει το δικό του. Στόχος: Η ανάγκη μας για το καλό εδώ και τώρα Μελέτες περίπτωσης: - N εομάρτυς Ακυλίνα (†1764): Ελευθερία και πίστη - A ρχιεπίσκοπος Λουκάς (†1961): Επιστήμη και διακονία - M άρτιν Λούθερ Κινγκ (†1968): Διακρίσεις και ισότητα - O σκαρ Ρομέρο (†1980): Πλούτος και φτώχεια - EI isabeth Behr-Sigel (†2005): Άνδρες και γυναίκες Να βρουν στοιχεία για τις όψεις της σύγχρονης Θεολογίας: - Θ εολογία της Απελευθέρωσης - Φεμινιστική Θεολογία Διαθεματικό project: Το φως (στη χριστιανική εικόνα, την τέχνη και τη ζωή) Έρευνα με ερωτηματολόγιο στην τάξη: Ανιχνεύοντας προβλήματα, ανιχνεύοντας τα αίτια της μοναξιάς Οργάνωση	Από εγχειρίδια ΟΕΔΒ Γ' Γ/σίου (2006), δ.ε. 32 B' Λυκείου (1989), δ.ε. 7 Από Εκπ. Λογισμικά ΥΠΑΜΘ/ΠΙ Σύγχρο να Θέματα / Τρόπος ζωής, Προκατάληψη, Θεός / Ο φυσικός κόσμος, και Όψεις της Θρησκείας / Λατρεία, Γιορτές, στο Όψεις της Θρησκείας Βιβλιοθ ήκη / Καινή Διαθήκη / Το Πάθος και η Ανάσταση του Χριστού στο Θρησκευτικά Α', Β', Γ' Γυμνασίου (2007) Καινή Διαθήκη / Πορεία προς το Πάθος, Τα Πάθη, Η Ανάσταση, στο Θρησκευτικά Γυμνασίου (2000) Αγώνας για την αλλαγή του εαυτού μας, Ζώντας μαζί με την αλήθεια, Τα Πάθη και η Ανάσταση του Χριστού, στο Θρησκευτικά Ε' και ΣΤ' Δημοτικού Βιβλικά κείμενα: Αν ακαινισμένος άνθρωπος: - Κολ 3, 8-15 - Εφ 4, 25-32 Αγ άπη: - Ρωμ 13, 8-10 - Ιων 2, 1-8 (η

	<u>Από την ΚΔ:</u> - «Αγαπάτε τους εχθρούς σας» (Λκ 6,27-36) - «Μη κρίνετε τους συνανθρώπους σας» (Μτ 7,1-5) - Συγνώμη για τον αδελφό (Μτ 18, 21-22) - «Μη μεριμνάτε» (Μτ 6, 25-34) iii. Η μεταμόρφωση ως αίτημα: Η κραυγή της κοινωνικής ουτοπίας Η σιωπηλή επανάσταση της τέχνης iv. Η ελπίδα στις θρησκείες	βιβλιοπαρουσιάσεων νεανικών βιβλίων που διάβασαν οι μαθητές σχετικά με τα θέματα της ενότητας Αξιοποίηση κινηματογραφικών αποσπασμάτων με σχετικά θέματα Άσκηση συνεργασίας: Δημιουργία ενός ανθολογίου-λευκώματος με θέμα την ελπίδα	<u>προσευχή του Ιωνά)</u> - <i>Α Κορ 12, 17 (αν ο Χριστός δεν έχει αναστηθεί, η πίστη σας είναι χωρίς περιεχόμενο)</i> <u>Ορθόδοξη εικόνα της Ανάστασης</u> <u>Κατηχητικός Λόγος Χρυσοστόμου</u>
--	--	--	---

7. Από την αρχή έως το τέλος του κόσμου (4 δίωρα)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Οι μαθητές μπορούν να: κατανοούν τη Βιβλική και Πατερική εσχατολογία, διακρίνοντας την από σύγχρονες καταστροφολογικές εκφράσεις συνειδητοποιούν τη χριστιανική αντίληψη για την προσδοκία των εσχάτων ως καθημερινό αγώνα και όχι ως φυγή από την ιστορία αντιλαμβάνονται τη σημασία των όρων «Βασιλεία του Θεού» και «σωτηρία» και διορθώνουν τυχόν λαθεμένες σχετικές αντιλήψεις τους εντοπίζουν σε καλλιτεχνικές εκφράσεις την ελπίδα και την προσδοκία για τη σωτηρία του κόσμου και του ανθρώπου αιτιολογούν και συμπεραίνουν τις κεφαλαιώδεις επιπτώσεις (στις σχέσεις με τον άλλον, τον εαυτό τους και τον κόσμο όλο) της αποδοχής του κόσμου ως έργου του Θεού αναγνωρίζουν και συντάσσονται με κάθε προσπάθεια προστασίας και διαφύλαξης του περιβάλλοντος, ως έμπρακτη άρνηση του	i. Αν, πότε και πώς θα τελειώσει ο κόσμος; Σύγχρονες καταστροφολογικές αντιλήψεις Αντιλήψεις θρησκειών για το τέλος του κόσμου ii. Η Χριστιανική απάντηση: Ο κόσμος και η ιστορία οδεύει προς ένα τέλος (Έσχατα) Το τέλος του κόσμου όχι ως εκμηδένιση, αλλά ως επικράτηση της Βασιλείας του Θεού Μέσα στην ιστορία: Δράση και αγώνας ενάντια στο κακό· η Βασιλεία του Θεού όχι μόνο ως όραμα, αλλά και ως πρόγευση (Λκ 17, 20-21) Μετά το τέλος αυτού του κόσμου: Η ανατολή της τελικής και αιώνιας ζωής, η οριστική σωτηρία από το κακό Το βιβλίο της Αποκάλυψης του Ιωάννη: Όχι κινδυνολογία, αλλά ποιητικές εικόνες για τη Βασιλεία (Απ 19, 6-8, 21, 2-27) iii. Από τη Δημιουργία του κόσμου στη Νέα Δημιουργία (Γένεση και Αποκάλυψη) iv. Πορεία προς Εμμαούς (Λκ 24, 13-35): Πώς ανοίγουν τα μάτια των ανθρώπων; («ποιος είναι ο τρίτος που περπατεί πάντα στο πλάι σου;», Τ. Σ. Έλιοτ, <i>Η έρημη χώρα</i>)	Έρευνα: Καταστροφολογικές αντιλήψεις των νέων (ηλεκτρονικά παιχνίδια, ταινίες, περιοδικά) Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία: «Η αρχή και το τέλος του κόσμου» (οι μαθητές δουλεύουν πάνω σε κείμενα της Πρωτολογίας και της Αποκάλυψης) Ανιχνεύοντας θρησκευτικές προσεγγίσεις των εσχάτων μέσα από την εικονογραφία και την τέχνη Διαθεματικό project: Φθορά και αειφορία Δραματοποίηση με έμπνευση από τον Άγ. Μακάριο «Πρόσωπον προς πρόσωπον» Ζωγραφίζοντας για την καινή γη και τον καινό ουρανό Συζήτηση σε blog ή wiki για το τέλος του κόσμου Το τέλος του κόσμου στον κινηματογράφο Επιλέγω μουσικά κομμάτια ή/και φωτογραφίες για να περιγράψω το τέλος του κόσμου πριν και μετά τη θεματική ενότητα	<u>Από εγχειρίδια ΟΕΔΒ</u> <i>Β' Γ/σίου</i> (2006), δ.ε. 16 <i>Β' Λυκείου</i> (1989), δ.ε. 32 <u>Από Εκπ. Λογισμικά ΥΠΔΜΘ/ΠΙ</u> <i>Βιβλιοθήκη / Παλαιά Διαθήκη / Η Δημιουργία, στο Θρησκευτικά Α', Β', Γ' Γυμνασίου</i> (2007) <i>Παλαιά Διαθήκη / Ο Θεός δημιουργεί από αγάπη τον κόσμο και τον άνθρωπο, Η αποστασιοποίηση του ανθρώπου από τον Θεό και οι συνέπειές της, στο Θρησκευτικά Γυμνασίου</i> (2000) <i>Σύγχρονα Θέματα / Θεός / Ο φυσικός κόσμος, Δημιουργία, στο Όψεις της Θρησκείας</i> <i>Ισλάμ, στο Επιλεγμένα θέματα Θρησκευτικών Β' Ενιαίου Λυκείου</i> <i>Αγώνες για έναν ανθρωπινότερο κόσμο, στο Θρησκευτικά Ε' και ΣΤ' Δημοτικού</i>

ανθρώπινου εγωισμού και ιδιοκτησιακής αντίληψης			
---	--	--	--

Προσδοκώμενες επάρκειες των μαθητών στο τέλος της τάξης

A. Ως προς τη γνώση και κατανόηση του κόσμου της θρησκείας

Αναγνωρίζουν την ανθρωπιστική διάσταση της Ορθοδοξίας, του Χριστιανισμού και τις αντίστοιχες των άλλων θρησκειών

Επεξεργάζονται κριτικά τις απαντήσεις που προσφέρουν οι θρησκείες σε ζητήματα σχετικά με την παρουσία και την αποστολή του ανθρώπου στον κόσμο και στην ιστορία

Κατανοούν τους μηχανισμούς αντίστασης στην αλλαγή νοοτροπιών και στάσεων εντός των θρησκειών

Προσεγγίζουν κριτικά τις αντιφάσεις ή αντινομίες της παρουσίας του Χριστιανισμού στον κόσμο

Αποτιμούν την προσφορά σπουδαίων προσωπικοτήτων από όλες τις θρησκείες

Εντοπίζουν κοινές αξίες σε όλες τις θρησκείες

Ανιχνεύουν απαντήσεις στην Αγία Γραφή και τα ιερά κείμενα των θρησκειών γύρω από θεμελιώδη υπαρξιακά ερωτήματα και ηθικά ζητήματα, καθώς και το ζήτημα της προέλευσης και της τελείωσης του κόσμου

B. Ως προς την κατανόηση της πολιτιστικής εμβέλειας του θρησκευτικού φαινομένου

Διαπιστώνουν την πολιτιστική εμβέλεια των θρησκειών

Κατανοούν τον Χριστιανισμό ως κοινή πολιτιστική κληρονομιά της Ευρώπης

Προσδιορίζουν τις επιρροές της θρησκείας στην καθημερινή ζωή των πιστών

Αναγνωρίζουν τις διαστάσεις του «ιερού» στα μνημεία, τις αντιλήψεις και τις δομές του ευρωπαϊκού πολιτισμού

Εντοπίζουν και διερευνούν θεολογικές διαστάσεις σε συγκεκριμένα δείγματα καλλιτεχνικής δημιουργίας (από τη λογοτεχνία, το θέατρο, τον κινηματογράφο, τη μουσική κλπ.)

Αποτιμούν την παρουσία και τις αλληλεπιδράσεις του Ιουδαϊσμού και του Ισλάμ στον ευρωπαϊκό πολιτισμό

Γ. Ως προς την προσωπική ανάπτυξη και καλλιέργεια αξιών και στάσεων

Προσεγγίζουν κριτικά τη δική τους θρησκευτική ιδιοπροσωπία και επεξεργάζονται κριτικά άλλες θρησκευτικές στάσεις

Αναλύουν τους τρόπους με τους οποίους η θρησκευτική δέσμευση ή θρησκευτική αδιαφορία του ανθρώπου σχετίζεται με τον αυτοπροσδιορισμό και τη στάση του απέναντι στη ζωή

Αναπτύσσουν προσωπικά ενδιαφέροντα γύρω από τα θρησκευτικά ζητήματα

Καλλιεργούν διερευνητική σκέψη και στοχαστικοκριτικές ικανότητες

Εκφράζουν αισθητική ευαισθησία και καλλιεργούν τη φαντασία και την επινοητικότητα τους

Σχεδιάζουν και οργανώνουν δραστηριότητες και παρεμβάσεις

Δ. Ως προς την ανάπτυξη ηθικής συνείδησης (με άξονα το σχήμα «από το τοπικό στο παγκόσμιο»)

Ερμηνεύουν τη ζωή ως αγώνα κατά των δυνάμεων που καταστρέφουν τον άνθρωπο και τη φύση

Συνειδητοποιούν τις προσωπικές και κοινωνικές διαστάσεις αυτού του αγώνα

Συναισθάνονται την προσωπική ευθύνη για ό,τι συμβαίνει στον κόσμο

Αντιλαμβάνονται την αναγκαιότητα του αγώνα για μεταμόρφωση του κόσμου

Στοχεύουν στη διαμόρφωση οικουμενικής συνείδησης

Ε. Ως προς την καλλιέργεια δημοκρατικής συνείδησης και πρακτικής

Εντοπίζουν τη συμμετοχή του Χριστιανισμού και άλλων θρησκειών στην πρόκληση, τη διόγκωση, την αντιμετώπιση ή την επίλυση σύγχρονων κοινωνικών προβλημάτων

Ενδιαφέρονται για τις σύγχρονες εντάσεις και συγκρούσεις που συνδέονται με το θρησκευτικό φαινόμενο στον ελληνικό και στον παγκόσμιο ορίζοντα

Ερευνούν τους λόγους που εξηγούν την αντιφατική στάση των σύγχρονων κοινωνιών απέναντι στις θρησκείες

Ανακαλύπτουν την πνευματική και υπαρξιακή αλήθεια που κομίζουν οι θρησκείες με το αντίκρισμά τους στο κοινωνικό γίνεσθαι

Αναγνωρίζουν την αλληλεπίδραση ανάμεσα στις θρησκευτικές πεποιθήσεις, αξίες, δεσμεύσεις και στις κοινωνικές ιδέες, συμπεριφορές, στάσεις

Ελέγχουν και αξιολογούν σύγχρονα κοινωνικά στερεότυπα και προκαταλήψεις που σχετίζονται με θρησκευτικές πεποιθήσεις

Αξιολογούν τη σημασία του ρόλου της θρησκείας σε μια πλουραλιστική κοινωνία

Συντονίζουν συζητήσεις, επικοινωνούν και διαλέγονται με τους συμμαθητές τους, συνδιαμορφώνονται και συμμετέχουν σε δραστηριότητες και παρεμβάσεις (κοινωνικές δεξιότητες)

ΣΤ. Ως προς την εργασία με το υλικό του ΜτΘ

Συγκρίνουν, επεξεργάζονται και αναστοχάζονται διάφορες απόψεις γύρω από ηθικά ζητήματα

Επεξεργάζονται με ερμηνευτικά κριτήρια την Αγία Γραφή και άλλα κείμενα (θεολογικά, λειτουργικά, λογοτεχνικά) και εικαστικά έργα

Διατυπώνουν υποθέσεις, διερευνούν πληροφορίες από ποικιλία πηγών, συνθέτουν και παρουσιάζουν τα συμπεράσματά τους

Συνδέουν τα όσα μαθαίνουν με γνώσεις τους από άλλα μαθήματα

Χρησιμοποιούν ποικιλία μεθόδων εργασίας ερευνητικής, διαλογικής, βιωματικής και συνεργατικής μορφής, καθώς επίσης ποικιλία μέσων και υλικών

Συντονίζουν συζητήσεις, επικοινωνούν και διαλέγονται με τους συμμαθητές τους, συνδιαμορφώνονται και συμμετέχουν σε δραστηριότητες και παρεμβάσεις (κοινωνικές δεξιότητες)

Επιλεγμένη Βιβλιογραφία

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ

ΑΥΔ'Η Α., ΧΑΤΖΗΓΕΩΡΓΙΟΥ Μ., *Η τέχνη του Δράματος στην εκπαίδευση*, Μεταίχμιο, Αθήνα 2007.

ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ Χ., *Θρησκευτική Αγωγή και αυτονομία του παιδιού*, Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη-Αθήνα 1996.

ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ Χ., *Ο μαθητής ως κριτήριο του Μαθήματος των Θρησκευτικών*, Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη ²1993.

ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ Χ., *Σχολική Θρησκευτική Αγωγή*, Βάνιας, Θεσσαλονίκη 2008.
Θρησκευτική Παιδεία και σύγχρονη κοινωνία. Θέσεις και αντιθέσεις (Πρακτικά διημερίδας Γερμανικής Σχολής Αθηνών [Αθήνα, 5-6 Μαΐου 2000]).

ΒΡΕΤΤΟΣ Γ. - ΚΑΨΑΛΗΣ Α., *Αναλυτικό Πρόγραμμα, Σχεδιασμός-Αξιολόγηση-Αναμόρφωση*, Αθήνα 1999.

ΔΕΛΗΚΩΝΣΤΑΝΤΗΣ Κ., *Η παιδεία ως πολιτισμός του προσώπου*, Έννοια, Αθήνα 2009.

ΔΕΛΗΚΩΝΣΤΑΝΤΗΣ Κ., *Σχολική θρησκευτική αγωγή μεταξύ παιδαγωγικής θεολογίας*, Έννοια, Αθήνα 2009.

ΚΟΥΚΟΥΝΑΡΑ –ΛΙΑΓΚΗ Μ., *Εκπαιδευτικοί εν δράσει*, Νέα πολυτροπική διδακτική, Γρηγόρη, Αθήνα 2011.

ΚΟΓΚΟΎΛΗΣ Ι., *Η σχολική τάξη ως κοινωνική ομάδα και η συνεργατική διδασκαλία και μάθηση*, Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 1994.

ΚΟΠΤΣΗΣ Α., *Το Μάθημα των Θρησκευτικών στο σύγχρονο Δημοτικό Σχολείο*, Θεσσαλονίκη 2004.

ΚΟΥΤΣΕΛ'ΙΝΗ Μ., *Σύγχρονες τάσεις και προοπτικές των Αναλυτικών Προγραμμάτων. Η εγκυρότητά τους για Εκπαίδευση που προσανατολίζεται στον 21^ο αιώνα*, Νέα Παιδεία 83(1997), σ. 35-49.

ΜΑΤΣΑΓΓΟΥΡΑΣ Η., *Στρατηγικές Διδασκαλίας*, Gutenberg, Αθήνα ⁵2000.

ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ Β., *Νέες Τεχνολογίες και Θρησκευτική Αγωγή*, Βάνιας, Θεσσαλονίκη 2007.

ΜΠΑΓΑΚΗΣ Γ. (επιμ.), *Ο εκπαιδευτικός και το Αναλυτικό Πρόγραμμα*, έκδ. Μεταίχμιο, Αθήνα 2004.

ΝΤΕΜΠΡ'Ε Ρ., *Η διδασκαλία της θρησκείας στο ουδετερόθρησκο σχολείο*, μτφρ. Γ. Καράμπελας, Εστία, Αθήνα 2004.

ΠΕΡΣΕΛ'ΗΣ Ε., *Σχολική Θρησκευτική Αγωγή*, Γρηγόρη, Αθήνα 1998.

ΠΕΡΣΕΛ'ΗΣ Ε., *Χριστιανική Αγωγή και Σύγχρονος κόσμος. Θέματα θεωρίας και πράξης της Χριστιανικής Αγωγής*, Αρμός, Αθήνα 1994.

ΡΕΡΑΚΗΣ Η., *Ο «άλλος» στο ελληνικό σχολείο, Ορθόδοξη χριστιανοπαιδαγωγική θεώρηση*, Πουρνάρας, Θεσσαλονίκη 2006.

- ΡΕΡΑΚΗΣ Η.**, Σύγχρονη διδακτική των θρησκευτικών, Πουρνάρας, Θεσσαλονίκη 2007.
- ΣΩΤΗΡΕΛΗΣ Γ.**, *Θρησκεία και εκπαίδευση κατά το Σύνταγμα και την Ευρωπαϊκή Σύμβαση. Από τον κατηχητισμό στην πολυφωνία*, Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 1993.
- ΤΑΣΙΟΠΟΥΛΟΣ Γ.**, *Η διδασκαλία των Θρησκευτικών στην ύστερη νεωτερικότητα. Παιδαγωγική, διαπολιτισμική και θεολογική προσέγγιση*, Γόρδιος, Αθήνα 2010.
- ΤΣΙΡΩΝΗΣ Χ.**, *Κοινωνικός αποκλεισμός και εκπαίδευση στην ύστερη νεωτερικότητα*, Βάνιας, Θεσσαλονίκη 2003.
- ΦΛΟΥΡΗΣ Γ.**, *Αναλυτικά Προγράμματα για μια νέα εποχή στην Εκπαίδευση*, έκδ. Γρηγόρη, Αθήνα 1983.
- ΦΩΤΙΟΥ Σ.** (επιμ.), *Ανθρωποποιός Αγωγή*, Αρμός, Αθήνα 2009.
- ΧΑΤΖΗΓΕΩΡΓΙΟΥ Γ.**, *Γνώθι το Curriculum*, έκδ. Ατραπός, Αθήνα 2004.
- ΧΑΤΖΗΓΕΩΡΓΙΟΥ Γ.**, *Πρόταση για ένα Σύγχρονο Αναλυτικό Πρόγραμμα. Μια ολιστική – οικολογική προοπτική*, Ατραπός, Αθήνα 2003.
- ΧΛΕΠΑΣ Ν.-Κ. & ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ Π.**, *Ζητήματα Θρησκευτικής Ελευθερίας στο χώρο της Εκπαίδευσης*, Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 1997.
- ΣΥΛΛΟΓΙΚΟΣ ΤΟΜΟΣ**, *Γιατί «Θρησκευτικά» σήμερα;* (Πρακτικά διημερίδας, Βόλος 16-17 Απριλίου 1999).
- ΣΥΛΛΟΓΙΚΟΣ ΤΟΜΟΣ**, *Τα θρησκευτικά ως μάθημα ταυτότητας και πολιτισμού*, Εισηγήσεις Σεμιναρίου της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας σε συνεργασία με το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο και την Ακαδημία Θεολογικών Σπουδών της Ιεράς Μητροπόλεως Δημητριάδος, Βόλος 15-17 Μαΐου 2004, έκδ. Βουλή των Ελλήνων, Αθήνα 2005.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

- ANDREE T., BAKKER C. & SCHREINER P.** (Eds.), *Crossing Boundaries. Contributions to Interreligious and Intercultural Education*, Comenius Institut/University of Utrecht, Münster 1997.
- BAKKER C. & HEIMBROCK H.-G.** (Eds.), *Researching RE Teachers. RE Teachers as Researchers*, Waxmann, Münster 2007.
- BASTIDE D.**, *Teaching Religious Education 4-11*, Routledge, London 2007.
- BROADBENT L. & BROWN A.** (Eds.), *Issues in religious education*, Routledge/Falmer, London / New York 2002.
- CHAPMAN L.**, *Διδακτική της τέχνης. Προσεγγίσεις στην καλλιτεχνική αγωγή*, Νεφέλη, Αθήνα 1993.
- DILLON J.T.**, "The Questions of Curriculum", *Journal of Curriculum Studies*, 41(3), 2009, 343- 359.

- FLINDERS D., THORNTON S.** (Eds.), *The Curriculum Studies Reader*, Routledge, New York ³2009.
- FRANCIS L.J., ASTLEY J. & ROBBINS M.** (Eds.), *The fourth R for the Third Millennium: Education in Religion and Values for the Global Future*, Lindisfarne, Dublin 2001.
- GRIMMITT M.** (Ed), *Pedagogies of Religious education*, McCrimmons, Great Wakering, England 2000.
- GRIMMITT M.**, *Religious Education and Human Development*, McCrimmons, Great Wakering, England 1987.
- GRUNDY S.**, *Αναλυτικό Πρόγραμμα: Προϊόν ή Πράξις;*, μτφρ. Ε. Γεωργιάδη, έκδ. Σαββάλας, Αθήνα 2003.
- HEIMBROCK H.-G., SCHEILKE C. & SCHREINER P.** (Eds.), *Towards Religious Competence: Diversity as a Challenge for Education in Europe*, Lit Verlag, Münster 2001.
- JACKSON R.**, *Religious Education: an Interpretative Approach*, Hodder & Stoughton, London 1997.
- JACKSON R., MIEDEMA S., WEISSE W. & WILLAIME J-P.** (Eds.), *Religion and Education in Europe, Developments, Contexts and Debates*, Waxmann, Münster 2007.
- KEAST JOHN** (επιμ.), *Θρησκευτική ετερότητα και διαπολιτισμική εκπαίδευση: ένα βοήθημα για τα σχολεία*, μτφρ. Ν. Χαραλαμπίδου-Α. Βαλλιανάτος, επιμ. ελληνικής έκδοσης Άγγελος Βαλλιανάτος, Συμβούλιο της Ευρώπης, 2007.
- KNAUTH T., JOZSA D.-P., BERTRAM-TROOST G. & IPGRAVE J.** (Eds.), *Encountering Religious Pluralism in School and Society. A Qualitative Study of Teenage Perspectives in Europe*, Waxmann, Münster 2008.
- KODELJA Z. & BASSLER T.**, *Religion and Schooling in Open Society: a Framework for Informed Dialogue*, Open Society Institute, Ljubljana 2004.
- KUYK E., JENSEN R., LANKSHEAR D., MANNA E. LOH & SCHREINER P.** (Eds), *Religious Education in Europe. Situation and current trends in schools*, IKO, Oslo 2007.
- LÄHNEMANN J. & SCHREINER P.** (Eds.), *Interreligious and Values Education in Europe*, PESCE / Comenius Institut, Münster 2008.
- LARRSON R. & GUSTAVSSON C.** (Eds.), *Towards a European Perspective on Religious Education*, Artos & Norma, Skellefteå 2004
- Smart N.**, *Secular Education and the Logic of Religion*, Faber and Faber, London 1968.
- MAYO M.**, *Imagining Tomorrow. Adult Education for Transformation*, NIACE, Leicester 1997.
- MCNEIL J. D.**, *Contemporary Curriculum in Thought and Action*, John Wiley & Sons, USA, ⁷2009.
- ORNSTEIN A., PAJAK E. & ORNSTEIN S.**, *Contemporary Issues in Curricula*, Pearson, ⁴2003.

- PERSELIS E.**, *A Study of Religious Education in contemporary Greece and the attitudes towards Christian Orthodox Religion of Greek pupils aged 12-15 years*, Lancaster 1987.
- SCHREINER P., POLLARD G. & SAGBERG S.** (Eds.), *Religious Education and Christian Theologies. Some European Perspectives*, Waxmann, Münster 2006.
- SCHREINER P.**, *Religious Education in Europe: A Collection of Basic Information about Religious Education in European Countries*, Comenius Institut/Intereuropean Commission on Church and School, Münster 2000.
- SCHREINER P., BANEV E. & OXLEY S.** (Eds.), *Holistic Education Resource Book. Learning and Teaching in an Ecumenical Context*, Waxmann, Münster 2005.
- SCHREINER P., KRAFT F. & WRIGHT A.** (Eds.), *Good Practice in Religious Education in Europe. Examples and Perspectives of Primary Schools*, Lit Verlag, Berlin 2007.
- SCHREINER P., POLLARD G. & SAGBERG S.** (Eds.), *Religious Education and Christian Theologies. Some European Perspectives*, Waxmann, Münster 2006.
- SLATTERY P.**, *Curriculum Development in the Postmodern Era*, Routledge, 2006.
- SMART N.**, *The phenomenon of Religion*, Macmillan Ltd, London 1973.
- STENHOUSE L.**, *Εισαγωγή στην έρευνα και την ανάπτυξη του Αναλυτικού Προγράμματος* (1975), μτφρ. Α. Τσάπελης, έκδ. Σαββάλας, Αθήνα 2003.
- VALK P., BERTRAM-TROOST G., FRIEDERICI M. & BÉRAUD C.** (Eds.), *Teenagers' Perspectives on the Role of Religion in their Lives, Schools and Societies. A European Quantitative Study*, Waxmann, Münster 2009.
- WILLAIME J.-P.**, (Ed.) & Mathieu S., *Des maîtres et des dieux. Ecoles et religions en Europe*, Paris, Berlin 2005.
- WOOLLAND B.**, *Η διδασκαλία του Δράματος στο δημοτικό σχολείο*, μτφρ. Ε. Κανηρά, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1999.
- WRIGHT A.**, *Religious Education in Secondary School: Prospects for Religious Literacy*, David Fulton, London 1993.
- ZIEBERTZ H.-G.**, *Religious Education in a Plural Western Society: Problems and Challenges*, Lit Verlag, London 2003.

ΑΠΘΡΑ

- CUSH D.**, "Should religious studies be part of the compulsory state school curriculum?", *British Journal of Religious Education*, 29(3), 2007, 217-227.

ERRICKER C., “From silence to narration: a report on the research method(s) of the Children and Worldviews Project”, *British Journal of Religious Education*, 23(3), 2001, 156-64.

GRIMMITT M., “Religious Education and the Ideology of pluralism”, *British Journal of Religious Education*, 16(3), 133-147.

HULL J., “Practical Theology and religious education in a pluralist Europe”, *British Journal of Religious Education*, 26(1), 2004, 7-20..

JACKSON R., “Intercultural education and recent European pedagogies of religious education”, *Intercultural Education*, 15(1), 2004, 3-14.

SKEIE G., “Diversity and the political function of religious education”, *British Journal of Religious Education*, 28(1), 2006, 19-32.

THOMPSON P., “Whose confession? Which tradition?”, *British Journal of Religious Education*, 26(1), 2004, 61-72.

SCHWEITZER F., “Let the captives speak for themselves! More dialogue between religious education in England and Germany”, *British Journal of Religious Education*, 28(2), 2006, 141-151.

ΚΕΙΜΕΝΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Council of Europe, *The new intercultural challenge to education: religious diversity and dialogue in Europe*, Strasbourg 2002.

The Declaration of the European Ministers of Education of the Council of Europe, *Intercultural education in the new European context*, Standing Conference of European Ministers of Education: “Intercultural education: managing diversity, strengthening democracy”, Athens 2003.

Council of Europe, *The Religious Dimension of Intercultural Education* (Oslo 2004), Council of Europe Publishing, Strasbourg 2004.

Council of Europe / Parliamentary Assembly, *Education and religion – Recommendation 1720* (2005).

Council of Europe, *Education and Religion – Report* (2005).

Council of Europe/ Parliamentary Assembly, *Education and religion – Reply from the Committee of Ministers* (2006).

Council of Europe, *Religious Education and Intercultural Education: A reference book for schools* (2006).

Council of Europe, *State, religion, secularity and human rights – Recommendation 1804* (2007).

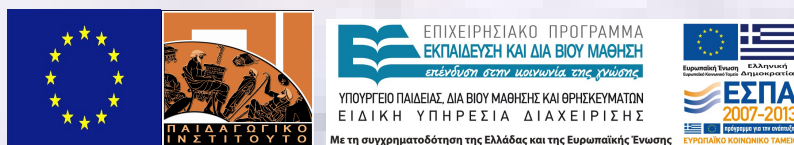
CoGREE, *Committed to Europe's Future. Contributions from Education and Religious Education – A Reader*, Münster 2002.

Open Society Institute, *Religion and Schooling in Open Society. A Framework for Informed Dialogue*, Ljubljana 2004.

Standing Conference of European Ministers of Education, *Building a more humane and inclusive Europe: role of education policies*, Istanbul 2007.

Toledo Guiding Principles on Teaching about Religions and Beliefs in Public Schools, OSCE/ODIHR, Warsaw 2007.

REDCo: *Religion in Education. A Contribution to Dialogue or a factor of Conflict in transforming societies of European countries*, (2006-2009).

ΕΣΠΑ 2007-13\Ε.Π. Ε&ΔΒΜ\Α.Π. 1-2-3

«ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ (Σχολείο 21^{ου} αιώνα) – Νέο Πρόγραμμα Σπουδών, Οριζόντια Πράξη»

MIS: 295450

Με συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της
Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε. Κ. Τ.)
